

Dibuku ya MBANDUKULU NKOTOLO

Yayi kele dibuku ya ntete na kati ya mabuku ya Ngwisani ya Ntama. Yawu ke na kuzonzila mbandukulu ya bima nyonso. Yawu ke na kuzonzila wapi mutindu Nzambi yidikaka yinza, wapi mutindu masumu na bampasi kotaka na yinza, mpe mbandukulu ya kinkulu ya bantu ya Isayeli.

Dibuku ya Mbandukulu kele ya kukabuka na bandambu zole:

- 1) Na ndambu ya ntete (Mba 1-11), Nzambi yidikaka yinza, bibulu mpe bantu. Nyonso yina Nzambi yidikaka vwandaka mbote, kasi bantu ya ntete, Adami na Eva tumamaka ve na Nzambi.

Yimbi vwandaka lutila na ntoto. Ni yawu yina, Nzambi kufwaka bima nyonso na maza ya mvula ya ngolo, kaka Nowa na dikanda ya yandi vuukaka. Na manima, bantu bandaka na kubutana mpe fulukaka na ntoto.

- 2) Na ndambu ya zole (Mba 12-50), dibuku yayi ke na kuzonzila mambu yina me tadila bankooko ya bantu ya Isayeli, kubanda na Abalami tii na Yakobi. Nsuka ya dibuku yayi ke na kuzonzila dikanda ya Yakobi yina kwendaka na Ngipiti.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Nzambi yidikaka yinza na bantu (Mba 1-2).
- Masumu na bampasi kotaka na yinza (Mba 3).

- Kinkulu ya bantu kubanda na Adami tii na Nowa (Mba 4-5).
- Nzaza ya Nowa (Mba 6-9).
- Kifuluka ya bantu na ntoto mpe yinzo ya Babele (Mba 10-11).
- Bankooko ya Isayeli: Abalami, Isaaki, Yakobi (Mba 12-35).
- Bana ya Esawu (Mba 36).
- Yosefi na bampangi ya yandi (Mba 37-47).
- Yakobi sakumunaka bana ya yandi mpe kufwaka (Mba 48-50).

NA MBANDUKULU

1-11

Nzambi yidikaka zulu na ntoto

¹ Na mbandukulu Nzambi yidikaka zulu na ntoto.

² Ntoto vwandaka ya kuyilama ve, mpe yawu vwandaka ya mpamba. Maza vwandaka fuka nyonso, mpe kitombe vwandaka fuka maza ya kusunda. Mpeve ya Nzambi vwandaka pepa na zulu ya maza.

³ Na yina, Nzambi tubaka: «Bika ti nsemo kutalana», mpe nsemo talanaka.

⁴ Nzambi talaka ti nsemo vwandaka mbote, mpe yandi kabulaka nsemo na kitombe.

⁵ Nzambi bokilaka nsemo «ntangu», mpe yandi bokilaka kitombe «mpimpa». Bwisi yilaka, mpe bwisi kutsyaka. Yawu vwandaka ni kilumbu ya ntete.

⁶ Nzambi tubaka: «Bika ti kisika ya mpamba kuvwanda na kati-kati ya maza mutindu muludi, samu na kukabula maza na bandambu zole.»

⁷ Nzambi yidikaka kisika ya mpamba mutindu muludi yina kabulaka maza: Maza ya nkaka na zulu ya muludi, maza ya nkaka na yisi. Mpe yawu salamaka mutindu yina.

⁸ Nzambi bokilaka muludi yango zulu. Bwisi yilaka, mpe bwisi kutsyaka. Yawu vwandaka ni kilumbu ya zole.

⁹ Nzambi tubaka: «Bika ti maza yina kele na yisi ya muludi kuvwanda kisika mosi, samu ti kisika ya kuyuma kotalana.» Mpe yawu salamaka mutindu yina.

¹⁰ Nzambi bokilaka kisika ya kuyuma «ntoto», mpe yandi bokilaka maza yina vwandaka kisika mosi «mubu».

¹¹ Nzambi tubaka: «Bika ti ntoto kumenisa matiti ya mutindu na mutindu: Matiti ya konso mutindu yina ke pesaka bambuma ya kukunda, na bayinti ya konso mutindu yina ke butaka bambutu yina ke vwandaka na mikokodi.» Mpe yawu salamaka mutindu yina.

¹² Ntoto basisaka matiti ya mutindu na mutindu: Matiti ya konso mutindu yina ke pesaka bambuma ya kukunda, na bayinti ya konso mutindu yina ke butaka bambutu yina ke vwandaka na mikokodi. Nzambi talaka ti yawu vwandaka mbote.

¹³ Bwisi yilaka, mpe bwisi kutsyaka. Yawu vwandaka ni kilumbu ya tatu.

¹⁴ Nzambi tubaka: «Bika ti bima yina ke lezimaka kuvwanda na muludi ya zulu samu na kukabulaka mpimpa na ntangu. Yawu ke vwanda bidimbu samu na kuzabisaka bilumbu, bamvula, na bantangu ya mikembo.

¹⁵ Bika ti bima yina banda na kulezimaka na muludi ya zulu samu na kupesaka nsemo na ntoto.» Mpe yawu salamaka mutindu yina.

¹⁶ Ni mutindu yina Nzambi yidikaka bima zole ya nene yina ke lezimaka samu na kukyenzulaka. Mosi ya kulutila nene, samu na kukyenzulaka na ntangu, mpe ya nkaka ya fyoti, samu na kukyenzulaka na mpimpa. Yandi yidikaka mpe bamb-wetete.

¹⁷ Nzambi tulaka bima yina na muludi ya zulu, samu na kupesaka nsemo na ntoto,

¹⁸ samu na kuyalaka na mpimpa mpe na ntangu, mpe samu na kukabulaka mpimpa na ntangu. Nzambi talaka ti yawu vwandaka mbote.

¹⁹ Bwisi yilaka, mpe bwisi kutsyaka. Yawu vwandaka ni kilumbu ya yiya.

²⁰ Nzambi tubaka: «Bika ti maza kufuluka na bima nyonso ya moyo yina ke zingaka na kati ya maza, bika mpe ti bandeke yina ke banda na kutambulaka na muludi ya zulu kuvwanda.»

²¹ Nzambi yidikaka bibulu ya nene ya nsisi ya mubu, na bima nyonso ya nkaka ya moyo yina ke zingaka, mpe ke tambulaka na maza, mutindu kele makanda ya bawu. Yandi yidikaka mpe bandeke nyonso mutindu kele makanda ya bawu. Nzambi talaka ti yawu vwandaka mbote.

²² Nzambi sakumunaka bawu mutindu yayi: «Beno butana, beno kuma mingi, beno fulusa mubu. Bika mpe ti bandeke kukuma mingi na ntoto.»

²³ Bwisi yilaka, mpe bwisi kutsyaka. Yawu vwandaka ni kilumbu ya tanu.

²⁴ Nzambi tubaka: «Bika ti ntoto kubasisa

makanda ya mutindu na mutindu ya bibulu: Bibulu ya bwala, bibulu ya fyoti-fyoti, na bibulu ya mfinda mutindu kele makanda ya bawu.» Mpe yawu salamaka mutindu yina.

²⁵ Nzambi yidikaka bibulu ya mfinda ya mutindu na mutindu, bibulu ya bwala ya mutindu na mutindu, na bibulu ya fyoti-fyoti mutindu kele makanda ya bawu. Nzambi talaka ti yawu vwandaka mbote.

²⁶ Nzambi tubaka: «Beto yidika muntu na kifwani ya beto, yandi kuvwanda mutindu beto, yandi kuyala bambisi ya mubu, bandeke ya zulu, bibulu ya bwala, na ntoto nyonso, mpe na banyama ya fyoti-fyoti nyonso yina ke tambulaka na ntoto.»

²⁷ Nzambi yidikaka muntu na kifwani ya yandi.

Na kifwani ya Nzambi, yandi yidikaka muntu.

Yandi yidikaka bawu kento na bakala.

²⁸ Nzambi sakumunaka bawu mpe tubaka: «Beno butana, beno kuma mingi, beno fulusa ntoto mpe beno yala yawu. Beno yala bambisi ya mubu, bandeke ya zulu, mpe bibulu nyonso yina ke tambulaka na ntoto.»

²⁹ Nzambi tubaka: «Mu ke na kupesa beno matiti nyonso ya ntoto yina ke butaka bambuma ya kukunda, na bayinti nyonso yina ke butaka bambuma. Ni yawu ke vwanda madya ya beno.

³⁰ Samu na bibulu nyonso yina kele na ntoto, bandeke ya zulu, mpe bima nyonso yina kele moyo mpe ke tambulaka na ntoto, mu me pesa bawu matiti nyonso mutindu madya.» Mpe yawu salamaka mutindu yina.

³¹ Nzambi talaka ti bima nyonso yina yandi yidikaka vwandaka mbote mingi. Bwisi yilaka, mpe bwisi kutsyaka, yawu vwandaka ni kilumbu ya sambanu.

2

¹ Ni mutindu yina salamaka zulu na ntoto, na bima nyonso yina kele na yawu.

² Nzambi manisaka kisalu ya yandi nyonso mpe yandi pemaka na kilumbu ya nsambwadi.

³ Nzambi sakumunaka kilumbu ya nsambwadi mpe yandi salaka ti yawu kuvwanda kilumbu ya longo, samu ti ni na kilumbu yina yandi pemaka na manima ya kumanisa kisalu ya yandi nyonso, ya kuyidika bima nyonso.

Bilanga ya Edeni

⁴ Tala mutindu salamaka zulu na ntoto, ntangu Nzambi yidikaka yawu. Na ntangu yina, Yave Nzambi yidikaka zulu na ntoto,

⁵ ata mwa yinti mosi vwandaka ntete ve na ntoto, mpe ata dititi mosi menaka, samu ti Yave Nzambi vwandaka me nokisa ntete ve mvula, mpe ata muntu vwandaka samu na kusala bilanga.

⁶ Kasi ya vwandaka na kisika mosi yina vwandaka basisa maza na yisi ya ntoto, mpe maza yina vwandaka mwangana na ntoto nyonso.

⁷ Yave Nzambi bakaka fundu-fundu ya ntoto, mpe yandi yidikaka muntu na yawu. Yandi fulaka mupepe ya luzingu na mbombo ya muntu, mpe muntu kumaka muntu ya moyo.

⁸ Na manima, Yave Nzambi kundaka bilanga ya bayinti, kuna na lweka ya esete, na kizunga ya Edeni, mpe yandi tulaka kuna muntu yina yandi yidikaka.

⁹ Yave Nzambi menisaka bayinti ya mutindu na mutindu, yina vwandaka kitoko na kutala mpe bambuma ya yawu vwandaka mbote na kudya. Yandi tulaka na kati-kati ya bilanga, yinti ya luzingu mpe yinti yina ke pesaka mayela samu na kuzaba yimbi na mbote.

¹⁰ Nzadi mosi bandaka na kizunga ya Edeni mpe vwandaka bolisa bilanga ya bayinti. Katuka kuna, nzadi yango kabukaka na bandambu yiya.

¹¹ Nkumbu ya maza ya ntete vwandaka Pisone, ni yawu ke zungidilaka yinsi nyonso ya Avila. Yinsi yango kele na wolo,

¹² wolo mosi ya mfunu mingi. Kuna vwandaka mpe na maaka ya yinti ya nsunga ya bedeliyume, na matadi ya ntalu ya onise.

¹³ Nkumbu ya nzadi ya zole vwandaka Ngiyone. Ni yawu ke zungidilaka yinsi nyonso ya Kuse*.

¹⁴ Nkumbu ya nzadi ya tatu kele Tingele. Ni yawu ke lutaka na esete ya Asule†. Nzadi ya yiya vwandaka Efalate.

¹⁵ Yave Nzambi bakaka muntu mpe yandi tulaka yandi na kati ya bilanga ya Edeni samu na kusalaka bilanga mpe na kukebaka yawu.

* **2:13** Yinsi ya Kuse lenda vwanda mbanza ya Mezopotami kana ve Etyopi ya ntama yina vwandaka na banda ya Ngipiti. Mbanza yayi vwandaka yala ndambu ya Sudane mpe na Etyopi ya bubu yayi. † **2:14** Asule Na babibila ya nkaka ba sonikaka Asili. Asule kele mbanza ya kintinu ya yinsi ya Asili

¹⁶ Yave Nzambi pesaka muntu Musiku yayi: «Nge lenda kudya ya nge bambuma ya bayinti nyonso yina kele na bilanga,

¹⁷ kasi nge fwana kudya ve bambuma ya yinti yina ke pesaka luzabu ya yimbi na mbote, samu ti kilumbu yina nge ke kudya yawu, kaka kufwa nge ke kufwa!»

¹⁸ Na manima, Yave Nzambi tubaka: «Ya kele mbote ve ti muntu kuvwanda kaka yandi mosi. Mu fwana kuyidikila yandi kisadisi yina me fwanana na yandi.»

¹⁹ Yave Nzambi bakaka ntoto na kuyidika bibulu na bandeke ya mutindu na mutindu. Yandi nataka yawu na mantwala ya muntu samu na kutala wapi mutindu muntu ke bokila yawu. Mpe konso kibulu kuzwaka nkumbu yina muntu pesaka yandi.

²⁰ Muntu pesaka bankumbu na bibulu nyonso ya bwala na ya mfinda, mpe na bandeke nyonso. Kasi yandi talaka ve kisadisi yina fwananaka na yandi mosi.

²¹ Na yina, Yave Nzambi lalisaka muntu pongi mosi ya ngolo, mpe yandi katulaka yandi lubanzi mosi. Na manima, yandi kangaka musuni na kisika yina.

²² Na lubanzi yina yandi bakaka na muntu, Yave Nzambi yidikaka kento mosi, mpe yandi nataka kento yango na sika ya bakala.

²³ Ntangu bakala talaka kento yango, yandi lookaka:

«Tala mbala yayi mukwa ya mikwa ya munu, mpe musuni ya musuni ya munu.

Ba ke bokila yandi kento, samu ti yandi me katuka na bakala.»

²⁴ Ni yawu yina, bakala ke bika tata mpe mama ya yandi, samu na kwenda zinga kintwadi na kento ya yandi, mpe bawu ke kuma nzutu mosi.

²⁵ Kento na bakala vwandaka ve ya kuvwata binkuti na nzutu, kasi bawu vwandaka tala nsoni ve, bawu na bawu.

3

Disumu ya Adami na Eva

¹ Na kati ya bibulu nyonso ya mfinda yina Yave Nzambi yidikaka, ni nyoka lutilaka mayela ya kuvuna. Na yina, yandi yufulaka kento: «Ya kele ya tsyelika ti Nzambi zabisaka beno ti: “Beno fwana kudya ve bambuma nyonso ya bayinti ya bilanga”?»

² Kento vutulaka na nyoka: «Ve! Beto lenda kudya ya beto bambuma yina kele na bilanga.

³ Kasi, samu na bambuma ya yinti yina kele na kati-kati ya bilanga, Nzambi tubaka: “Beno fwana kudya yawu ve, mpe beno kusimba yawu ve, kana beno sala yawu, beno ke kufwa.”»

⁴ Nyoka vutulaka na kento: «Ve! Beno ke kufwa ve!

⁵ Nzambi tubaka mutindu yina samu ti yandi zaba mbote ti, kilumbu yina beno ke kudya yawu, meso ya beno ke funguka, beno ke kuma mutindu banzambi yina ke na mayela ya kuzaba yimbi na mbote.»

⁶ Kento talaka ti bambuma ya yinti yina vwan-daka mbote na kudya, kitoko na kutala, mpe mbote na kupesa mayela ya kuswasikisa. Na yina,

yandi bakaka mbuma mosi mpe yandi kudyaka yawu. Na manima ya kudya yawu, yandi pesaka yawu mpe na bakala ya yandi yina vwandaka na yandi kuna. Bakala ya yandi mpe kudyaka yawu.

⁷ Mbala mosi, meso ya bawu fungukaka, bawu bakulaka ti bawu nyonso zole vwandaka banzutu mpamba. Bawu bakaka makasa ya yinti ya fike mpe bawu yidikaka na yawu bilele ya kufukila.

⁸ Na nkokila, ntangu mwa mupepe ya madidi vwandaka fula, bawu kuwaka makelele ya Yave Nzambi yina vwandaka tambula na kati ya bilanga ya bayinti. Na yina, kento na bakala ya yandi, bawu kwendaka bumbama ntama ya Yave Nzambi, na kati-kati ya bayinti ya bilanga.

⁹ Yave Nzambi bokilaka bakala mpe yufulaka yandi: «Wapi sika nge kele?»

¹⁰ Bakala vutulaka: «Mu me kuwa nge na kutambula na kati ya bilanga ya bayinti, mu me kuzwa boma samu ti mu kele nzutu mpamba, ni yawu yina, mu me bumbama!»

¹¹ Yave Nzambi yufulaka dyaka yandi: «Nani me zabisa nge ti nge kele nzutu mpamba? Nge me kudya mbuma ya yinti yina mu yiminaka nge na kudya?»

¹² Bakala vutulaka: «Ni kento yina nge pesaka munu, ni yandi me pesa munu mbuma ya yinti yina, mpe mu me kudya yawu!»

¹³ Na yina, Yave Nzambi yufulaka kento: «Samu na yinki nge me sala mutindu yina?» Kento vutulaka: «Ni nyoka me vuna munu! Ni yawu yina, mu me kudya yawu!»

¹⁴ Yave Nzambi tubaka na nyoka:

«Samu ti nge me sala mutindu yina,
mu me siinga nge na kati ya bibulu nyonso.
Nge ke banda na kusyelumukaka na ntoto,
nge ke banda na kudyaka fundu-fundu,
bilumbu nyonso ya luzingu ya nge.

¹⁵ Mu ke tula kitantu na kati ya nge na kento,
na kati ya bana ya nge na bana ya yandi.
Bawu ke kosona nge yintu,
nge, nge ke tatika bawu na kinkoso.»

¹⁶ Yandi tubaka na kento:
«Nge ke banda na kutalaka mpasi mingi,
ntangu nge ke vwanda na kivumu.
Ni na mpasi nge ke banda na kubutilaka.
Zaba ti, nge ke banda na kuvwandaka kaka na
nsatu ya bakala ya nge,
kasi bakala ya nge ke banda na kuyalaka nge.»

¹⁷ Yandi tubaka na Adami:
«Nge me kuwa mambu ya kento ya nge,
nge me kudyamba yina mu yiminaka nge.
Na yina, mu ke siinga ntoto samu na nge.
Ni na mpasi nge ke banda na kuzwaka madya,
bilumbu nyonso ya luzingu ya nge.

¹⁸ Ntoto ke menisila nge bayinti ya bansende mpe
bansolokoto.
Nge ke banda na kudyaka bima yina ke menaka
na bilanga.

¹⁹ Nge ke banda na kuzwaka madya na mutoki ya
kizizi ya nge,
tii kilumbu yina nge ke vutuka na ntoto, sika ba
bakaka nge.
Ya tsyelika nge kele fundu-fundu,

ni na fundu-fundu nge ke vutuka.»

²⁰ Bakala pesaka kento ya yandi nkumbu Eva*, samu ti ni yandi kele mama ya bantu nyonso yina kele moyo.

²¹ Yave Nzambi yidikilaka Adami na kento ya yandi binkuti na bampusu ya bibulu, mpe yandi lwatisaka bawu yawu.

²² Yave Nzambi tubaka: «Tala! Muntu me kuma mutindu mosi na beto, yandi me zaba yimbi na mbote. Yandi fwana kubaka ve mbuma yina ke pesaka luzingu. Samu ti kana yandi kudya yawu, yandi ke zinga bamvula na bamvula!»

²³ Ni yawu yina, Yave Nzambi bingisaka muntu na bilanga ya Edeni, samu ti yandi kwenda sala bilanga, ntoto yina ba bakaka na kuyidikila yandi.

²⁴ Na manima ya kubingisa muntu, Yave Nzambi tulaka bakeluba† ya kusimba bambele ya mvita ya tiya, na lweka ya esete ya bilanga ya Edeni, samu na kukengidila nzila yina ke kwendaka na yinti ya luzingu.

4

Kayini na Abele

¹ Adami vukanaka na kento ya yandi Eva. Eva kuzwaka kivumu mpe yandi butaka Kayini. Eva tubaka: «Mu me buta muntu na lusalusu ya Yave.»

² Na manima, yandi butaka dyaka mpangi ya yandi Abele.

Ntangu bawu kulaka, Abele kumaka muvungi ya mameme, Kayini kisadi-bilanga.

* **3:20** Eva zola kutuba luzingu
bambanzi yina ke kengidilaka

† **3:24** bakeluba Ya kele ni

³ Na manima ya bilumbu, Kayini bakaka bima yina yandi kuzwaka na bilanga ya yandi, mpe yandi kwendaka pesa yawu munkayulu na Yave.

⁴ Abele mpe bakaka bana ya ntete ya bibulu ya yandi mpe na mafuta ya bawu, yandi pesaka yawu munkayulu na Yave. Yave yangalalaka na Abele, mpe yandi ndimaka munkayulu ya yandi.

⁵ Kasi Yave yangalalaka ve na Kayini, mpe yandi ndimaka ve munkayulu ya yandi. Na yina, Kayini dasukaka mpe kangaka mbunzu.

⁶ Yave tubaka na Kayini: «Samu na yinki nge me dasuka? Mpe samu na yinki nge me kanga mbunzu?

⁷ Kana nge sala mbote, nge ke vumbula yintu. Kana nge sala ve mbote, zaba ti disumu kele ya kulala na mwelo ya nge mutindu kibulu ya nsisi. Yawu ke na nsatu ya kuyala nge, kasi nge, nge fwana kuyala yawu.»

⁸ Na manima, Kayini sololaka na leki ya yandi Abele. Ntangu bawu kumaka na bilanga, Kayini nwanisaka leki ya yandi Abele, mpe kufwaka yandi.

⁹ Yave yufulaka Kayini: «Wapi leki ya nge Abele?» Kayini vutulaka: «Mu zaba ya munu ve. Ni munu ke kebaka leki ya munu?»

¹⁰ Yave tatamanaka na kutuba: «Samu na yinki nge me sala mutindu yina? Mu ke na kuwa ndinga ya menga ya leki ya nge yina ke na kuyawula na ntoto.

¹¹ Kubanda bubu yayi, nge ke vwanda ya kusingwa samu na menga ya leki ya nge, menga yina ntoto me fungula yinwa samu na kumina yawu. Na yina, ba ke bingisa nge.

¹² Ntangu nge ke sala bilanga, ntoto ke buta mbote ve. Nge ke banda na kwendaka tambula kidi-kidi mpe kuyenga-yenga na yinza ya mu-vimba.»

¹³ Kayini zonzaka na Yave: «Kitumbu yina nge me pesa munu me lutila dema na kunata.

¹⁴ Mutindu bubu yayi nge me bingisa munu na ntoto yayi, mu ke vwanda ya kubumbama na meso ya nge, mu ke banda na kwendaka tambula kidi-kidi mpe kuyenga-yenga bisika nyonso. Muntu ni muntu yina ke kutana na munu ke kufwa munu.»

¹⁵ Yave zonzaka na yandi: «Kana muntu kufwa nge, lufwa ya nge ke futama bambala nsambwadi.»

Na yina, Yave tulaka kidimbu na Kayini samu ti, muntu ni muntu yina ke kutana na Kayini kufwa yandi ve.

¹⁶ Na yina, Kayini kwendaka vwanda na yinsi yina ba ke bokilaka Node*, na esete ya Edeni, ntama na Yave.

Bana ya Kayini

¹⁷ Kayini vukanaka na kento ya yandi, mpe kento ya yandi kuzwaka kivumu. Yandi butaka mwana ya bakala yina bawu pesaka nkumbu Enoke. Kayini tungaka mbanza mpe yandi pesaka yawu nkumbu ya mwana ya yandi Enoke.

¹⁸ Enoke butaka Ilade, Ilade butaka Mewuyaye, Mewuyaye butaka Metusaye, mpe Metusaye butaka Lameke.

* **4:16** Node Nkumbu ya Node zola kutuba kwendaka yenga-yenga

19 Lameke kwelaka bakento zole. Ya ntete vwandaka Ada, ya zole Sila.

20 Ada butaka Yabale: Ni Yabale vwandaka nkooko ya bantu yina ke zingaka na bayinzo ya lele mpe ke yundulaka bibulu.

21 Nkumbu ya mpangi ya yandi vwandaka Yubale. Ni Yubale vwandaka nkooko ya bantu yina ke sikaka nsambi mpe dituutu.

22 Sila mpe butaka Tubale-Kayini. Tubale-Kayini vwandaka kisadi-bisengo. Yandi vwandaka yidika konso kisalulu ya kisengo na ya kisengo ya mbwaki. Nkumbu ya kibusi ya Tubale-Kayini vwandaka Naama.

23 Lameke tubaka na bakento ya yandi mutindu yayi:

«Ada mpe Sila, beno kuwa munu!

Bakento ya munu, beno fungula makutu na kuwa mambu ya munu.

Mu me kufwa muntu samu ti yandi me lwalisa munu.

Mu me kufwa ntwenya samu ti yandi me bula munu.

24 Kana lufwa ya Kayini ke futama bambala nsambwadi,

lufwa ya Lameke ke futama bambala makumi nsambwadi na nsambwadi.»

25 Adami vukanaka dyaka na kento ya yandi Eva. Eva butaka mwana ya bakala. Yandi pesaka yandi nkumbu Sete†, samu ti yandi tubaka: «Nzambi me pesa munu mwana ya nkaka na kisika ya Abele, yina Kayini kufwaka.»

† 4:25 Sete Nkumbu ya Sete zola kutuba: Kupesa

²⁶ Sete mpe butaka mwana ya bakala, yandi pesaka yandi nkumbu Enose. Ni na ntangu yina, bantu bandaka na kusambila Nzambi na Nkumbu ya Yave.

5

Bana ya Adami kubanda na Sete tii na Nowa

¹ Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Adami.

Ntangu Nzambi yidikaka muntu, yandi yidikaka muntu na kifwani ya Nzambi.

² Yandi yidikaka kento na bakala. Yandi sakumu-naka bawu mpe yandi bokilaka bawu bantu na kilumbu yina yandi yidikaka bawu.

³ Ntangu Adami lungisaka bamvula nkama na makumi tatu (130), yandi butaka mwana yina vwandaka mutindu yandi, na kifwani ya yandi. Yandi pesaka yandi nkumbu Sete.

⁴ Na manima ya mbutukulu ya Sete, Adami zingaka bamvula bankama nana (800). Adami butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala.

⁵ Adami zingaka bamvula bankama yivwa na makumi tatu (930) mpe yandi kufwaka.

⁶ Ntangu Sete lungisaka bamvula nkama na tanu (105), yandi butaka Enose.

⁷ Na manima ya mbutukulu ya Enose, Sete zingaka bamvula bankama nana na nsambwadi (807). Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala.

⁸ Sete zingaka bamvula bankama yivwa na kumi na zole (912), mpe yandi kufwaka.

⁹ Ntangu Enose lungisaka bamvula makumi yivwa, yandi butaka Kenane.

¹⁰ Na manima ya mbutukulu ya Kenane, Enose zingaka bamvula bankama nana na kumi na tanu (815). Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala.

¹¹ Enose zingaka bamvula bankama yivwa na tanu (905), mpe yandi kufwaka.

¹² Ntangu Kenane lungisaka bamvula makumi nsambwadi, yandi butaka Maalalele.

¹³ Na manima ya mbutukulu ya Maalalele, Kenane zingaka bamvula bankama nana na makumi yiya (840). Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala.

¹⁴ Kenane zingaka bamvula bankama yivwa na kumi (910), mpe yandi kufwaka.

¹⁵ Ntangu Maalalele lungisaka bamvula makumi sambanu na tanu, yandi butaka Yelede.

¹⁶ Na manima ya mbutukulu ya Yelede, Maalalele zingaka bamvula bankama nana na makumi tatu (830). Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala.

¹⁷ Maalalele zingaka bamvula bankama nana na makumi yivwa na tanu (895), mpe yandi kufwaka.

¹⁸ Ntangu Yelede lungisaka bamvula nkama na makumi sambanu na zole (162), yandi butaka Enoke.

¹⁹ Na manima ya mbutukulu ya Enoke, Yelede zingaka bamvula bankama nana (800). Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala.

²⁰ Ntangu Yelede lungisaka bamvula bankama yivwa na makumi sambanu na zole (962), yandi kufwaka.

²¹ Ntangu Enoke lungisaka bamvula makumi sambanu na tanu, yandi butaka Metusela.

²² Enoke vwandaka tambula kintwadi na Nzambi. Na manima ya mbutukulu ya Metusela, yandi zingaka bamvula bankama tatu (300). Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala.

²³ Enoke zingaka bamvula bankama tatu na makumi sambanu na tanu (365).

²⁴ Enoke tambulaka kintwadi na Nzambi. Na manima, yandi zimbanaka, samu ti Nzambi bakaka yandi.

²⁵ Ntangu Metusaleme lungisaka bamvula nkama na makumi nana na nsambwadi (187), yandi butaka Lameke.

²⁶ Na manima ya mbutukulu ya Lameke, Metusaleme zingaka bamvula bankama nsambwadi na makumi nana na zole (782). Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala.

²⁷ Metusaleme zingaka bamvula bankama yivwa na makumi sambanu na yivwa (969), mpe yandi kufwaka.

²⁸ Ntangu Lameke lungisaka bamvula nkama na makumi nana na zole (182), yandi butaka mwana ya bakala.

²⁹ Yandi pesaka mwana yina nkumbu Nowa, samu na kutuba ti: «Yandi yayi ke bomba beto samu na bisalu ya beto, mpe mpasi yina beto fwana kutala, samu na kusala ntoto yina Yave siingaka.»

³⁰ Na manima ya mbutukulu ya Nowa, Lameke zingaka bamvula bankama tanu na makumi yivwa na tanu (595). Yandi butaka dyaka bana ya

bakento na ya babakala.

³¹ Lameke zingaka bamvula bankama nsambwadi na makumi nsambwadi na nsambwadi (777), mpe yandi kufwaka.

³² Ntangu Nowa lungisaka bamvula bankama tanu (500), yandi butaka Seme, Ame na Yafete.

6

Nkadulu ya yimbi ya bantu

¹ Bantu bandaka kukuma mingi na ntoto, mpe bawu butaka bana ya bakento.

² Bana ya Nzambi yina ke zingaka na zulu talaka ti bana ya bakento ya bantu vwandaka kitoko mingi, mpe ba kwelaka bayina ba soolaka na kati ya bakento yina.

³ Na yina, Yave tubaka: «Kiwumunu yina mu pesaka na bantu, yawu ke zingila na bawu bantangu nyonso ve. Samu ti kilumbu kele yina bawu ke kufwa kwandi. Kubanda bubu yayi, luzingu ya muntu ke luta ve bamvula nkama mosi na makumi zole.» (120)

⁴ Mambu yayi salamaka na ntangu ya ba-Nefilime* mpe yawu zingilaka tii na bantangu yina landaka. Ba-Nefilime zingaka na ntoto ntangu bana ya Nzambi kwizaka vukana na bana ya bakento ya bantu, mpe bawu butaka bana. Bana yango yina butukaka, ni bawu vwandaka binwani ya ngolo ya ntangu ya ntama, mpe bankumbu ya bawu vwandaka nsangu.

⁵ Yave talaka ti konso kilumbu, yimbi vwandaka bwelama na ntoto. Konso kilumbu, mayindu ya

* **6:4** Nkumbu yayi kele ya ki-Ebeleyo. Ya ke na kuzonzila bantu ya kuzangama.

bantu vwandaka kaka ya kukangama na kusala yimbi.

⁶ Yave nyongaka na yina yandi salaka muntu na ntoto. Dyambu yina talisaka yandi mpasi mingi na ntima.

⁷ Yave tubaka: «Mu ke katula bantu yina mu yidikaka na ntoto, ya vwanda bantu, ya vwanda bibulu ya nene to ya fyoti, ya vwanda bandeke. Mu ke na kunyonga samu na yinki mu yidikaka kwandi bawu.»

⁸ Kasi Yave vwandaka yangalala na Nowa.

Nowa muntu ya mbote

⁹ Nowa vwandaka ve mutindu bantu ya ntangu ya yandi. Yandi, yandi vwandaka muntu ya kusungama, muntu ya ntima ya mbote. Yandi vwandaka tambula kintwadi na Nzambi. Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Nowa.

¹⁰ Nowa butaka bana tatu: Seme, Ame, na Yafete.

¹¹ Na meso ya Nzambi, yinza ya muvimba bebaka. Kaka mambu ya yimbi vwandaka talana bisika nyonso.

¹² Ntangu Nzambi talaka yinza, yinza talanaka ya kubeba. Bantu nyonso vwandaka ya kufuluka na bifu ya yimbi.

¹³ Ni yawu yina, Nzambi tubaka na Nowa mutindu yayi: «Mu me baka nzengolo ya kufwa bantu nyonso. Ni bawu bantu me sala ti ntoto ya muvimba kufuluka na yimbi. Mu ke bebisa bawu mbala mosi na ntoto nyonso.

¹⁴ Baka bayinti ya ngolo, nge yidika ya nge nzaza. Sala bivinga mingi na kati ya yawu. Nge tula yawu guludon na kati mpe na ngaanda. ¹⁵ Nge

sala yinda ya yawu ya Bakude[†] bankama tatu (300), nene ya yawu Bakude makumi tanu, mpe mutela ya yawu Bakude makumi tanu.

¹⁶ Nge yidikila yawu muludi. Kasi nge fwana kubika mwasi Kude mosi na kati-kati ya muludi yina na bibaka ya nzaza. Mwelo ya nzaza ke vwanda na kibaka mosi. Nge ke sala nzaza nyonso na bibandu[‡] tatu.

¹⁷ Munu, mu ke fulusa yinza nyonso na maza. Mpe maza yina ke kufwa kima ni kima yina ke wumunaka. Nyonso na ntoto ke manisa na kufwa.

¹⁸ Kasi mu ke sala ngwisani na nge. Benó ke kota na nzaza, nge na kento ya nge, mpe bana ya nge na bakento ya bawu.

¹⁹ Nge ke baka bima ya konso mutindu yina ke wumunaka. Nge ke kotisa yawu zole-zole na nzaza, ya nkento na ya mbakala, samu ti yawu tatamana na kuzinga na nge.

²⁰ Bandeke ya konso mutindu, mpe bibulu ya konso mutindu, ya nene na ya fyoti-fyoti, bawu ke kwiza zole-zole pene-pene ya nge, samu ti bawu kufwa ve.

²¹ Nge, nge fwana yonzika bima ya mutindu na mutindu, yina ba ke kudyaka. Ni yawu ke vwanda madya ya beno, na nge na bawu.»

²² Mpe Nowa salaka nyonso yina Nzambi tumisaka yandi. Ni mutindu yina yandi salaka.

7

Nowa kotaka na nzaza

[†] **6:15** Kude kele kitezolo yina lenda sala basentimetele 45. **6:16**
Mba 6.15 [‡] **6:16** kibandu ni mutela ya yinda

¹ Yave tubaka na Nowa: «Kota na nzaza, nge na dikanda ya nge. Samu ti na mbandu yayi, kaka ni nge mu me tala muntu ya kudedama na meso ya munu.

² Nge ke baka bibulu nsambwadi ya nkento mpe bibulu nsambwadi ya mbakala na kati ya bibulu ya kuvedila* ya konso mutindu. Na kati ya bibulu yina kele ya kuvedila ve, nge ke baka mosi ya nkento mpe mosi ya mbakala, ya konso mutindu.

³ Mutindu mosi mpe na kati ya bandeke: nge ke baka nsambwadi ya nkento mpe ya mbakala ya konso mutindu, samu ti yawu kuzimbana ve na ntoto.

⁴ Samu ti kaka bilumbu nsambwadi me bikana, munu, mu ke nokisa mvula na ntoto nyonso, mpimpa na ntangu, bilumbu makumi yiya ya muvimba. Mu ke kufwa bima nyonso yina mu salaka na ntoto yayi.»

⁵ Mpe Nowa salaka nyonso mutindu Yave tumisaka yandi.

Maza dyamisaka ntoto nyonso

⁶ Nowa vwandaka na bamvula bankama sambanu (600) ntangu maza kwizaka dyamisa ntoto.

⁷ Nowa kotaka na nzaza, yandi na kento ya yandi, mpe bana ya yandi na bakento ya bawu, samu na kukima maza yina.

⁸ Na bibulu ya kuvedila, na yina kele ve ya kuvedila, na bandeke, na bibulu ya fyoti-fyoti yina ke tambulaka na ntoto,

* **7:2** bibulu ya kuvedila ni bibulu yina bantu ke na luve ya kudya mpe ya kupesa mutindu minkayulu na Nzambi.

⁹ bawu nyonso, zole-zole, ya nkento na ya mbakala, bawu kwizaka na sika ya Nowa na kati ya nzaza, mutindu Nzambi tumisaka.

¹⁰ Na manima ya bilumbu nsambwadi, maza dyamisaka ntoto.

¹¹ Ntangu Nowa kwizaka lungisa bamvula nkama sambanu (600), na kilumbu yina ya kumi na nsambwadi ya ngonda ya zole, maza ya yisi ya ntoto basikaka na ngolo, banela ya mazulu mpe fungukaka.

¹² Mvula bandaka na kunoka na ntoto. Yawu tatamanaka na kunoka bilumbu makumi yiya ya muvimba, mpimpa na ntangu.

¹³ Ni na kilumbu yina Nowa kotaka na kati ya nzaza, na kento ya yandi, mpe na bana ya yandi: Seme, Ame, na Yafete, na bakento ya bawu.

¹⁴ Nowa kotaka mpe na bibulu ya mutindu na mutindu, ya mfinda na ya bwala, bibulu ya fyoti-fyoti, bandeke ya konso mutindu, mpe bima ya moyo yina kele na mapapu.

¹⁵ Na bima ya konso mutindu yina ke wumunaka, zole-zole kwizaka na sika ya Nowa, na kati ya nzaza.

¹⁶ Bima ya konso mutindu yina ke wumunaka vwandaka kwiza kota, nkento na mbakala, mutindu Nzambi tumisaka yawu na Nowa. Na manima, Yave kangaka mwelo ya nzaza.

¹⁷ Mvula ya nene salaka bilumbu makumi yiya kaka kunoka na kunoka. Maza kumaka mingi ya kulutila, mpe yawu nangunaka nzaza na zulu ya ntoto.

¹⁸ Maza tatamanaka na kubwelama, yawu kumaka mingi na ntoto, mpe nzaza vwandaka

kwenda yangama na zulu ya yawu.

¹⁹ Maza kwizaka kuma mingi ya kulutila, tii na kudyamisa myongo yina me lutila nene na ntoto.

²⁰ Bansongi ya myongo yango kwizaka dyama na Bakude kumi na tanu na kati ya maza.

²¹ Ni kuna bima nyonso ya moyo, yina ke zingaka na ntoto kufwaka: bandeke, bibulu ya bwala mpe ya mfinda, bima nyonso ya fyoti-fyoti yina ke tambulaka na ntoto, na bantu nyonso.

²² Bima nyonso yina vwandaka wumuna, nyonso yina vwandaka na ntoto kufwaka.

²³ Ni mutindu yina Nzambi katulaka nyonso yina vwandaka moyo na ntoto: kubanda na bantu tii na bibulu ya nene mpe ya fyoti-fyoti, tii na bandeke. Nzambi kufwaka bawu nyonso na ntoto. Kaka Nowa bikanaka, yandi na bayina vwandaka na yandi na kati ya nzaza.

Nowa basikaka na nzaza

²⁴ Maza vwandaka ya kifuluka na ntoto tii bilumbu nkama mosi na makumi tanu (150).

8

¹ Nzambi bambukilaka Nowa moyo, na bibulu nyonso ya bwala mpe ya mfinda yina vwandaka kintwadi na yandi na kati ya nzaza. Yandi fidisaka kitembo na zulu ya maza, mpe maza bandaka na kukuluka.

² Maza ya yisi ya ntoto bikaka na kubasika. Banela* ya dizulu kangamaka, mpe mvula bikaka na kunoka.

7:20 Mba 6.15 * **8:2** Banela ya dizulu kele mutindu mabulu yina vwandaka lutisa maza ya dizulu samu na kubwa na ntoto.

³ Na manima ya bilumbu nkama mosi na makumi tanu (150), maza bandaka na kuyuma malembe-malembe.

⁴ Na kilumbu ya kumi na nsambwadi ya ngonda ya nsambwadi, nzaza kwendaka kangama na myongo ya kizunga ya Alalate.

⁵ Maza tatamanaka na kukawuka tii na ngonda ya kumi. Na kilumbu ya ntete ya ngonda yina ya kumi, bansongi ya myongo kwizaka talana.

⁶ Na manima ya bilumbu makumi yiya, Nowa fungulaka nela yina yandi salaka na nzaza.

⁷ Yandi bikaka nkwankwa kukwenda. Nkwankwa basikaka, yawu kwendaka, mpe vutukaka bambala mingi tii kukawuka ya maza na ntoto.

⁸ Na manima, yandi bikaka dibembe kukwenda, samu na kutala kana maza kulukaka na ntoto.

⁹ Kasi dibembe yango kuzwaka ve kisika ya kutentama. Ni yawu yina, yawu vutukaka na sika ya Nowa, kuna na nzaza, samu ti maza vwandaka ntete na zulu ya ntoto nyonso. Nowa lambulaka diboko na kubaka yawu mpe kukotisa yawu na nzaza.

¹⁰ Yandi vingilaka dyaka bilumbu nsambwadi ya nkaka. Na manima, yandi bikaka dyaka dibembe kudumuka na ngaanda ya nzaza.

¹¹ Na nkokila dibembe yango vutukaka na sika ya yandi. Yawu vwandaka na kintala ya yinti ya olive na yinwa. Ni mutindu yina Nowa zabaka ti maza vwandaka me kuluka na ntoto.

¹² Nowa vingilaka dyaka bilumbu nsambwadi ya nkaka. Na manima, yandi bikaka dibembe kukwenda, kasi yawu vutukaka dyaka ve na nzaza.

¹³ Na kilumbu ya ntete ya ngonda ya ntete, na mvula yina Nowa lungisaka bamvula bankama sambanu na mosi (601), maza sikaka na ntoto. Nowa katulaka muludi ya nzaza, mpe yandi talaka ti ntoto vwandaka me yuma.

¹⁴ Na kilumbu ya makumi zole na nsambwadi ya ngonda ya zole, ntoto vwandaka ya kuyuma.

¹⁵ Nzambi zonzaka na Nowa mutindu yayi:

¹⁶ «Basika na nzaza, nge, na kento ya nge, na bana ya nge, na bakento ya bana ya nge.

¹⁷ Bibulu nyonso yina kele kintwadi na nge, konso mutindu ya bandeke, konso mutindu ya bibulu ya nene na ya fyoti-fyoti yina ke tambulaka na ntoto, basisa bawu nzila mosi na nge. Bawu fwana kutambula na ntoto, kubutana, mpe kukuma mingi.»

¹⁸ Nowa basikaka na bana ya yandi, na kento ya yandi, mpe na bakento ya bana ya yandi.

¹⁹ Makanda na makanda ya bibulu nyonso, bibulu ya fyoti-fyoti, bandeke nyonso, mpe makanda na makanda ya nyonso yina ke tambulaka na ntoto, bawu basikaka na nzaza.

²⁰ Nowa yidikaka kiyokolo ya minkayulu samu na Yave. Yandi bakaka mosi-mosi na konso mutindu ya bibulu ya kuvedila, na konso mutindu ya bandeke ya kuvedila, mpe yandi yokaka yawu mutindu minkayulu ya kuyoka na zulu ya kiyokolo ya minkayulu.

²¹ Yave kuwaka nsunga ya kitoko mpe kanisaka mutindu yayi: «Mu ke siinga dyaka ve ntoto samu na muntu. Ya tsyelika, ntima ya muntu kele ya kukangama na yimbi kubanda buntwenya ya

yandi. Mu ke kufwa dyaka ve nyonso yina kele moyo mutindu mu me sala yawu.

²² «Bantangu nyonso yina ntoto ke zingila, kukunda bambuma mpe kuyonzika yawu, madidi mpe tiya, ntangu ya bamvula mpe ntangu ya madidi ya ngolo, mpimpa na ntangu, yawu ke manisa ve.»

9

Nsilulu ya Nzambi na Nowa

¹ Nzambi sakumunaka Nowa na bana ya yandi. Yandi tubaka na bawu: «Beno butana, beno kuma mingi, mpe beno fulusa ntoto.

² Konso kibulu ya ntoto, konso ndeke ya dizulu, konso kima yina ke tambulaka na ntoto, bambisi nyonso ya mubu, yawu ke banda na kukimaka beno. Yawu ke banda na kotalaka beno boma. Yawu me pesama na maboko ya beno.

³ Nyonso yina ke tambulaka mpe kele moyo, yawu ke vwanda madya ya beno, mutindu beno ke kudyaka ndunda. Mu me pesa beno yawu nyonso.

⁴ Kasi beno fwana kudya ve musuni yina kele ntete na mwela ya yawu, yawu zola kutuba musuni yina ke ntete na menga ya yawu.

⁵ Mutindu mosi mpe menga ya beno, yina kele mwela ya beno, mu ke yufula yawu na konso kibulu, mu ke yufula yawu mpe na muntu. Mu ke yufula menga ya muntu na muntu yina ke kufwa mpangi ya yandi muntu.

⁶ «Muntu yina ke mwangisa menga ya muntu, ni muntu mpe ke mwangisa menga ya yandi. Samu ti Nzambi yidikaka muntu na kifwani ya yandi.

⁷ Na yina me tadila beno, beno butana, beno kuma mingi. Beno fulusa ntoto, mpe beno kuma mingi na ntoto.»

⁸ Nzambi tubaka na Nowa na bana ya yandi:

⁹ «Munu, mu ke na kusala ngwisani ya munu na beno, na bayina nyonso ke butuka na manima ya beno,

¹⁰ na bima nyonso ya moyo yina kele kintwadi na beno: ya vwanda ndeke, ya vwanda kibulu ya bwala, ya vwanda konso kibulu ya mfinda, yina kele kintwadi na beno, na bayina nyonso yina me basika na nzaza, na konso kibulu ya ntoto.

¹¹ Mu ke sala ngwisani ya munu na beno: mu ke kufwa dyaka ve ata kima ya moyo na maza ya mingi. Bamvula ya nene yina lenda dyamisa ntoto ke noka dyaka ve.»

¹² Nzambi tubaka dyaka: «Yayi ni kidimbu yina mu me tula na kati-kati ya munu na beno, mpe na konso kima ya moyo yina kele kintwadi na beno, na bambandu nyonso yina ke kwiza. Kidimbu yina ke bambula moyo na ngwisani ya munu na beno.

¹³ Mu me tula mukyama ya munu na matuti. Yawu ke kuma kidimbu ya ngwisani na kati ya munu na ntoto.

¹⁴ Ntangu mu ke basisa matuti na dizulu, mukyama ke talana na dituti,

¹⁵ mu ke bambuka moyo na ngwisani ya munu na beno, mpe na konso kima ya moyo. Mpe maza

ke fuluka dyaka ve samu na kufwa bantu nyonso.

¹⁶ Mukyama ke vwanda na dituti, mpe mu ke tala yawu samu na kubambuka moyo na ngwisani ya mankululu na munu Nzambi na konso kima ya moyo yina kele na ntoto.»

¹⁷ Nzambi tubaka na Nowa: «Yayi ni kidimbu ya ngwisani yina mu me sala na kati ya munu na bayina nyonso kele na ntoto.»

Bana tatu ya Nowa

¹⁸ Bana ya Nowa yina basikaka na nzaza vwandaka: Seme, Ame na Yafete. Seme vwandaka tata ya Kaana.

¹⁹ Ni na bana tatu yayi ya Nowa katukaka bantu yina mwanganaka na yinza.

²⁰ Nowa, yina vwanda kisadi-bilanga, bandaka na kusala bilanga ya bayinti ya vinu.

²¹ Kilumbu mosi, Nowa kunwaka vinu. Yandi kolaka mpe bikanaka kipene na kati ya yinzo ya yandi ya lele.

²² Ame, tata ya Kaana talaka kimpene ya tata ya yandi, mpe yandi kwendaka zabisa yawu na bampangi ya yandi zole, yina vwandaka na ngaanda.

²³ Na yina, Seme na Yafete bakaka kiyunga. Bawu tulaka yawu na zulu ya magembo ya bawu, mpe bawu bandaka na kutambula na kwendaka vutuka manima. Bawu kwendaka fuka kimpene ya tata ya bawu. Mutindu bizizi ya bawu vwandaka tala kisika ya nkaka, bawu talaka ve kimpene ya tata ya bawu.

²⁴ Ntangu ngolo ya malafu manisaka yandi, Nowa kuwaka mambu yina mwana-nsuka ya yandi salaka.

²⁵ Nowa tubaka:
«Mu me siinga Kaana!
Bika ti yandi kuvwanda
muntu ya mansukina na mindongo
ya bampangi ya yandi!»

²⁶ Nowa tubaka dyaka:
«Nkembo na Yave, Nzambi ya Seme!
Bika ti Kaana kuvwanda mundongo ya Seme!
²⁷ Bika ti Nzambi kupesa Yafete ntoto ya nene.
Bika ti Yafete kuzinga na kati ya bayinzo ya lele ya
Seme,
mpe Kaana kuvwanda mundongo ya Yafete!»

²⁸ Na manima ya ntangu yina maza kwizaka fulusa yinza, Nowa zingaka dyaka bamvula bankama tatu na makumi tanu (350).

²⁹ Nowa zingaka bamvula bankama yivwa na makumi tanu (950), mpe yandi kufwaka.

10

Makanda ya bantu na yinza (1Kk 1.5-23)

¹ Na manima ya ntangu yina maza kwizaka dyamisa yinza, bana ya Nowa, Seme, Ame na Yafete butaka bana. Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya bawu.

² Bana ya Yafete ni: Ngomele, Mangonge, Mede, Yavane, Tubale, Meseke na Tilase.

³ Bana ya Ngomele ni: Asekenaze, Lifate na Tongalema.

⁴ Bana ya Yavane ni: Elisa, Talesise, Kitime na Lodanime.

⁵ Ni na bawu butukaka bantu yina mwanganaka na bayinsi yina kele pene-pene

ya mubu. Bawu kabukaka na bayinsi mutindu vwandaka bandinga ya bawu, mpe bawu kabukaka makanda na makanda mutindu vwandaka bifumba ya bawu.

⁶ Bana ya Ame ni: Kuse, Miselayime*, Pute mpe Kaana.

⁷ Bana ya Kuse ni: Seba, Avila, Sabeta, Layema, Sabeteka. Bana ya Layema ni: Saba na Dedane.

⁸ Kuse butaka mpe Nimelode. Nimelode vwandaka kinwani ya ntete ya kifuluka na ngolo awa na ntoto.

⁹ Yandi vwandaka kikubudi ya nene na meso ya Yave. Ni yawu yina, bantu ke tubaka: «Vwanda kikubudi ya nene na meso ya Yave mutindu Nimelode.»

¹⁰ Kimfumu ya yandi bandaka na bambanza yayi: Babele, Eleke, Akade na Kalene na yinsi ya Sineyale.

¹¹ Na manima, yandi katukaka na yinsi yina, yandi kwendaka na Asule. Yandi tungaka mbanza Ninive, mbanza Leyobote-Ile mpe mbanza Kala,

¹² mpe Lesene yina kele mbanza ya nene na kati-kati ya Ninive mpe Kala.

¹³ Miselayime butaka ba-Lude, ba-Eyiname, ba-Leyabe, ba-Nafetuwa,

¹⁴ ba-Patelose, ba-Kaseluwa na ba-Kafetole. Ni ba-Kaseluwa butaka ba-Filiseti.

¹⁵ Kaana butaka Sidone, mwana ya yandi ya ntete. Yandi butaka mpe Ete,

¹⁶ ba-Yebuse, ba-Amoli, ba-Ngilengazi,

¹⁷ ba-Ivi, ba-Aleki, ba-Sini,

* **10:6** *Miselayime* Ya kele nkumbu ya nkooko ya bantu ya Ngipiti

¹⁸ ba-Alevade, ba-Semali na ba-Yamate. Na manima, bifumba ya ba-Kaanani mwanganaka bisika mingi.

¹⁹ Bandilu ya yinsi ya ba-Kaanani vwandaka banda katuka Sidone tii na Ngaza na kutalisa na Ngelale mpe na lweka ya Sodome, Ngomole, Adema mpe na lweka ya Seboyime tii na Lesa.

²⁰ Ni bawu yina vwandaka bana ya Ame, mutindu vwandaka makanda ya bawu mpe bandinga ya bawu, bantu na bantu na yinsi ya bawu.

²¹ Seme mpe butaka bana. Ni yandi vwandaka nkooko ya bana nyonso ya Ebele. Seme vwandaka yaya ya Yafete.

²² Bana ya Seme ni: Elame, Asule, Alepakesade, Lude mpe Alame.

²³ Bana ya Alame ni: Wuse, Wule, Ngetele mpe Mase.

²⁴ Alepakesade butaka Sela, mpe Sela butaka Ebele.

²⁵ Ebele butaka bana zole. Ya ntete nkumbu ya yandi Pelenge[†], samu ti ni na ntangu ya Ebele bantu ya ntoto kabukaka. Nkumbu ya mwana ya yandi ya zole vwandaka Yoketane.

²⁶ Yoketane butaka Alemodade, Selefe, Yasale-mawete, Yela,

²⁷ Yadolame, Wuzale, Dikela,

²⁸ Obale, Abimaye, Saba,

²⁹ Ofile, Avila, Yobabe. Bawu nyonso yina vwandaka bana ya Yoketane.

³⁰ Ntoto ya bawu bandaka na Mesa tii na Sefale, myongo yina kele na esete.

[†] **10:25** *Pelenge zola kutuba: kukabuka*

³¹ Ni bawu yina vwandaka bana ya Seme, mutindu vwandaka makanda ya bawu mpe bandinga ya bawu, bantu na bantu na yinsi ya bawu.

³² Yina ni bifumba ya bana ya Nowa, mutindu vwandaka makanda ya bankumbu ya bawu, mpe bayinsi ya bawu. Ni na bawu butukaka bantu nyonso yina mwanganaka na yinza, na manima ya ntangu yina maza dyamisaka yinza.

11

Yinzo ya mutela ya yinda na Babele

¹ Bantu nyonso ya yinza vwandaka zonga kaka ndinga mosi mpe bawu vwandaka sadila bampova mosi.

² Ntangu bawu telamaka na kukwenda na Esete*, bawu talaka kizunga mosi ya yinsi ya Sineyale, mpe bawu vwandaka kuna.

³ Bawu zonzaka bawu na bawu: «Beto sala bibiliki, mpe beto yoka yawu.» Bawu bakaka bibiliki na poto-poto yina kele mutindu guludon samu na kutunga.

⁴ Bawu tubaka: «Beto tunga mbanza, mpe yinzo mosi ya mutela ya yinda yina fwana kukuma tii na dizulu, samu ti beto zabana na ntoto. Na mutindu yina, beto ke vwanda ve ya kumwangana na yinza nyonso, kasi beto ke vwanda kisika mosi.»

⁵ Yave kulumukaka na kutala mbanza na yinzo ya mutela ya yinda yina bantu vwandaka tunga.

⁶ Mpe Yave tubaka: «Tala mutindu bantu yayi kele muntu mosi, ba ke na kuzonga ndinga mosi!

* **11:2** Ya kele ni lweka yina ke basikilaka ntangu.

Yayi kaka mbandukulu ya mavanga ya bawu! Yina bawu me banda mutindu yayi, ata dyambu mosi ve lenda kukabikisa bawu na kuyidika nyonso yina bawu zola kuyidika.

⁷ Beto kwenda vwanzikisa dinga ya bawu, samu ti bawu kuwisana dyaka ve bawu na bawu.»

⁸ Yave bingisaka bawu kuna, mpe mwangisaka bawu na ntoto ya muvimba. Na yina, ntungulu ya mbanza yango sukaka na nzila.

⁹ Ni yawu yina, ba ke bokilaka mbanza yina «Babele», samu ti ni kuna Yave vwanzikisaka ndinga ya bantu samu ti bawu kuwisana dyaka ve bawu na bawu. Ni kuna mpe Yave mwangisaka bawu na yinza nyonso.

Bankumbu ya bantu kubanda na Seme tii na Abalami

¹⁰ Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Seme. Ntangu maza dyamisaka yinza, bamvula zole lutaka, mpe Seme butaka Alepakesade. Na ntangu yina, Seme lungisaka bamvula nkama.

¹¹ Na manima ya mbutukulu ya Alepakesade, Seme zingaka dyaka bamvula bankama tanu (500). Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala.

¹² Ntangu Alepakesade lungisaka bamvula makumi tatu na tanu, yandi butaka Sela.

¹³ Na manima ya mbutukulu ya Sela, Alepakesade zingaka dyaka bamvula bankama yiya na tatu (403). Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala.

¹⁴ Ntangu Sela lungisaka bamvula makumi tatu, yandi butaka Ebele.

¹⁵ Na manima ya mbutukulu ya Ebele, Sela zingaka dyaka bamvula bankama yiya na tatu (403). Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala.

¹⁶ Ntangu Ebele lungisaka bamvula makumi tatu na yiya, yandi butaka Pelenge.

¹⁷ Na manima ya mbutukulu ya Pelenge, Ebele zingaka dyaka bamvula bankama yiya na makumi tatu (430). Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala.

¹⁸ Ntangu Pelenge lungisaka bamvula makumi tatu, yandi butaka Lewu.

¹⁹ Na manima ya mbutukulu ya Lewu, Pelenge zingaka dyaka bamvula bankama zole na yivwa (209). Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala.

²⁰ Ntangu Lewu lungisaka bamvula makumi tatu na zole, yandi butaka Selunge.

²¹ Na manima ya mbutukulu ya Selunge, Lewu zingaka dyaka bamvula bankama zole na nsambwadi (207). Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala.

²² Ntangu Selunge lungisaka bamvula makumi tatu, yandi butaka Nawole.

²³ Na manima ya mbutukulu ya Nawole, Selunge zingaka dyaka bamvula bankama zole (200). Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala.

²⁴ Ntangu Nawole lungisaka bamvula makumi zole na yivwa, yandi butaka Tela.

²⁵ Na manima ya mbutukulu ya Tela, Nawole zingaka dyaka bamvula nkama na kumi na yivwa

(119). Yandi butaka dyaka bana ya bakento na ya babakala.

²⁶ Ntangu Tela lungisaka bamvula makumi nsambwadi, yandi butaka Abalami, Nawole mpe Alane.

²⁷ Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Tela. Tela butaka Abalami, Nawole na Alane. Alane butaka Loti.

²⁸ Alane kufwaka tekila tata ya yandi Tela, na mbanza ya Ule na yinsi ya Kalede, yinsi ya dikanda ya yandi.

²⁹ Abalami kwelaka Salayi, mpe Nawole kwelaka Mileka. Mileka na Yiseka vwandaka bana ya Alane.

³⁰ Salayi vwandaka na mwana ve, yandi vwandaka kisita.

³¹ Tela bakaka mwana ya yandi Abalami na mutekolo ya yandi Loti, mwana ya Alane. Yandi nataka mpe Salayi, kento ya mwana ya yandi Abalami. Bawu bikaka mbanza ya Ule na yinsi ya Kalede, samu na kukwenda na yinsi ya Kaana. Bawu kumaka na mbanza Yalane[†], mpe zingaka kuna.

³² Tela kufwaka na bamvula bankama zole na tanu (205) na mbanza ya Alane.

12

Nzambi tubaka na Abalami na kubika yinsi ya yandi

¹ Yave tubaka na Abalami: «Katuka na yinsi ya nge, bika dikanda ya nge mpe yinzo ya tata ya nge. Kwenda na yinsi yina mu ke lakisa nge.

[†] **11:31** Yalane vwandaka mbanza mosi ya yinsi ya Kalede

² Mu ke sala ti dikanda ya nge kuvwanda nene, mu ke sakumuna nge, mpe mu ke sala ti nkumbu ya nge kuvwanda nsangu. Bantu ke kuzwa lusakumunu na nkumbu ya nge.

³ Mu ke sakumuna bayina ke sakumuna nge, mpe mu ke siinga muntu yina ke siinga nge. Na nge, makanda nyonso ya ntoto ke kuzwa lusakumunu.»

⁴ Mutindu Yave zabisaka yandi, Abayami kwendaka na Loti, mwana yina bikaka leki ya yandi Alane. Abalami vwandaka na bamvula makumi na tanu, ntangu yandi bikaka mbanza Alane.

⁵ Abalami kwendaka kintwadi na kento ya yandi Salayi, na Loti, na yinsi ya Kaana. Bawu nataka bimvwama ya bawu nyonso, na bisadi ya bawu yina ba sumbaka na mbanza Alane. Bawu kwendaka kuma na Kaana.

⁶ Abalami tambulaka yinsi nyonso tii na kisika yina vwandaka yinti ya telembente, kisika yina vwandaka yinti yina ba ke bokilaka Mole, na mbanza Siseme. Na ntangu yina, ni ba-Kaanani* vwandaka zinga na yinsi ya Kaana.

⁷ Yave talanaka na Abalami mpe tubaka na yandi: «Mu ke pesa yinsi yayi na bana ya nge, mpe na bayina nyonso ke butuka na manima ya bawu.» Abalami yidikaka kiyokolo ya minkayulu, samu na Yave yina monikinaka yandi.

⁸ Na manima, Abalami katukaka na kisika yina, mpe yandi kwendaka na mongo yina kele na esete ya Betele. Yandi tungaka difokola na kati-kati ya mbanza ya Ayi na mbanza Betele, Ayi na esete, Betele na wesete. Kuna, yandi yidikaka kiyokolo

* 12:6 Ni bantu ya kuzwa yinsi ya Kaana

ya minkayulu samu na Yave. Mpe yandi sambilaka Yave.

⁹ Na manima, Abalami tatamanaka na kwenda kisika na kisika, na lweka ya Nengeve.

¹⁰ Nsatu kotaka na yinsi. Ni yawu yina, Abalami kwendaka vwanda na Ngipiti, samu ti nsatu vwandaka ngolo mingi na yinsi.

¹¹ Ntangu bawu kumaka pene-pene ya Ngipiti, Abalami tubaka mutindu yayi na kento ya yandi Salayi: «Tala, mu zaba ti nge ke kento mosi ya kitoko.

¹² Ntangu bantu ya Ngipiti ke tala nge, bawu ke tuba ti yayi ni kento ya yandi. Na yina, bawu ke kufwa munu, mpe bawu ke bika nge.

¹³ Ya kele mbote ti nge tuba na bawu ti nge ke kibusi ya munu, samu ti ba sadila munu mambu ya mbote samu na nge. Na yina, bawu ke bika na kufwa munu samu na nge.»

¹⁴ Ntangu Abalami kumaka na Ngipiti, bantu ya Ngipiti talaka ti kento ya yandi vwandaka kitoko mingi.

¹⁵ Bamfumu yina ke salaka na Falawo[†] talaka kento yango, mpe bawu kwendaka zonzila kitoko ya kento yina na sika ya Falawo. Na yina, ba bakaka kento ya Abalami, ba nataka yandi na yinzo ya Falawo, ntinu ya Ngipiti.

¹⁶ Mpe ba sadilaka Abalami mambu ya mbote samu na Salayi. Ba pesaka Abalami bangombe, mameme, bankombo, basamo, bambulukulu ya nkento na ya mbakala. Ba pesaka yandi mpe bisadi ya bakento na ya babakala.

[†] **12:15** *Falawo kele nkumbu yina ba vwandaka bokila bantinu ya Ngipiti.*

¹⁷ Kasi Yave pesaka bimbevo ya nene na Falawo mpe na bantu ya yinzo ya yandi samu na Salayi, kento ya Abalami.

¹⁸ Na yina, Falawo bokilaka Abalami mpe yandi tubaka: «Wapi mambu nge me sala munu? Samu na yinki nge zabisaka munu ve ti Salayi ke kento ya nge?

¹⁹ Samu na yinki nge tubaka na munu ti yandi ke kibusi ya nge? Mu bakaka yandi mutindu kento ya munu. Kento ya nge yandi yayi. Baka yandi mpe beno kwenda!»

²⁰ Mpe Falawo tumisaka bantu ya yandi na kubasisa Abalami na Ngipiti, yandi na kento ya yandi, mpe bima nyonso yina vwandaka ya yandi.

13

¹ Abalami katukaka na yinsi ya Ngipiti, mpe kwendaka na yinsi ya Nengeve kintwadi na kento ya yandi, na Loti, mpe na bima ya yandi nyonso.

Abalami na Loti

² Abalami vwandaka na bimvwama mingi: bibulu, palata na wolo.

³ Yandi kwendaka kisika na kisika, katuka Nengeve tii na Betele, tii na kisika yina yandi vwandaka ntete, kati-kati ya Betele na Ayi,

⁴ na kisika yina, yandi yidikaka kiyokolo ya minkayulu, samu na Yave. Kuna, Abalami sambilaka Yave na Nkumbu ya yandi.

⁵ Loti, yina vwandaka kwenda kintwadi na Abalami, yandi mpe, yandi vwandaka na mameme, bankombo, bangombe na mafokola.

⁶ Yinsi yina lendaka kulungisa ve bansatu ya luzingu ya bawu na kisika mosi. Samu ti

bimvwama ya bawu vwandaka ya kulutila mingi, mpe bawu lendaka zinga ve kisika mosi.

⁷ Mindondo basikaka na kati ya mivungi ya bibulu ya Abalami na mivungi ya bibulu ya Loti. Na ntangu yina, ba-Kaanani na ba-Pelizi vwan-daka zinga na yinsi.

⁸ Na yina, Abalami tubaka na Loti: «Bika ti mindondo kuvwanda ve na kati ya munu na nge, mpe na kati ya mivungi ya munu na ya nge. Samu ti beto kele dikanda mosi.

⁹ Yinsi nyonso kele na mantwala ya nge. Beto fwana kukabwana. Kana nge ke kwenda na lubakala, munu mu ke kwenda na lumoso. Kana nge ke kwenda na lumoso, munu mu ke kwenda na lubakala.»

¹⁰ Loti vumbulaka yintu mpe talaka kizunga nyonso ya Yolodani, yina vwandaka yamba maza mingi. Tekila Yave kumwangisa bambanza ya Sodome na Ngomole, kizunga nyonso yina ya Yolodani tii na mbanza ya Soyale vwandaka mutindu bilanga ya Yave, mutindu yinsi ya Ngipiti.

¹¹ Loti soolaka ya yandi kizunga nyonso ya Yolodani, mpe yandi kwendaka na esete. Ni mutindu yina bawu kabukaka muntu-muntu na nzila ya yandi.

¹² Abalami zingaka na yinsi ya Kaana, mpe Loti na bambanza ya kizunga ya Yolodani. Yandi vwandaka kwenda tunga mafokola ya yandi tii na kukuma na mbanza ya Sodome.

¹³ Bantu ya Sodome vwandaka na mavanga ya yimbi, mpe ya kusumuka mingi na ntwala ya Yave.

¹⁴ Na manima ya kukabuka ya Loti na Abalami, Yave tubaka na Abalami mutindu yayi: «Vumbula yintu ya nge, tala kubanda kisika yina nge kele, na node, na sude, na esete tii na wesete.

¹⁵ Yinsi nyonso yina nge ke na kutala, mu ke pesa nge yawu mankululu, na bana ya nge, mpe na bayina nyonso ke butuka na manima ya bawu.

¹⁶ Mu ke funisa bana ya nge, mpe bayina ke butuka na manima ya bawu, mutindu munyenge. Kana muntu lenda na kutanga munyenge, yandi lenda tanga mpe bana ya nge, na bayina ke butuka na manima ya bawu.

¹⁷ Telama! Tambula na yinsi nyonso, na yinda ya yawu mpe na bunene ya yawu, samu ti mu ke pesa nge yawu.»

¹⁸ Abalami kwizaka tunga mafokola ya yandi, mpe yandi zingaka kuna na bayinti ya nene ya Mamele, yina kele na mbanza ya Ebelone. Mpe kuna, yandi yidikaka kiyokolo ya minkayulu samu na Yave.

14

Abalami, bantinu mpe Melekisedeke

¹ Ntangu vwandaka yala bantinu yayi: Ame-lafele ya Sineyale, Aleyoke ya Elasale, Kedolela-womele ya Elame, Tideyale ya Ngoyime,

² mvita salamaka. Bantinu yina nwanisaka bantinu yayi: Bela ya Sodome, Bilesa ya Ngomole, Sinabe ya Adema, Semebele ya Seboyime mpe ntinu ya Bela, Bela yina ba ke bokilaka mpe Soyale.

³ Bawu nyonso kwendaka vukana na mudimba ya Sidime, yina ba ke bokilaka mpe mubu ya kufwa*.

⁴ Bawu salaka bamvula kumi na zole na yisi ya lutumu ya ntinu Kedolelawomele. Kasi, na mvula ya kumi na tatu, bawu balukilaka yandi.

⁵ Na mvula ya kumi na yiya, Kedolelawomele kwizaka na bantinu yina vwandaka kintwadi na yandi. Bawu nungaka ba-Lefayi kuna na Asetalote-Kalenayime, ba-Zuzime kuna na Ame, ba-Emi kuna na Sawe ya Kileyatayime.

⁶ Bawu nungaka ba-Woli kuna na Seyile, mongo ya bawu tii na Ele-Palane, pene-pene ya yinsi ya kuyuma.

⁷ Bawu vutukaka na Ene-Misepate yina ba ke bokilaka mpe Kadese. Bawu nungaka ba-Amaleke. Bawu nungaka yinsi ya ba-Amaleke. Bawu nungaka mpe ba-Amoli yina vwandaka zinga kuna na Asasone-Tamale.

⁸ Na yina, bantinu ya Sodome, ya Ngomole, ya Adema, ya Seboyime mpe ntinu ya Bela, Bela yina ba ke bokilaka mpe Soyale, bawu yidikaka milonga ya binwani na mudimba ya Sidime, samu na kunwanisa

⁹ bantinu yayi: Kedolelawomele ya Elame, Tideyale ya Ngoyime, Amelafele ya Sineyale, Aleyoke ya Elasale. Bantinu yiya yayi nwanisaka bantinu nyonso tanu.

¹⁰ Mudimba ya Sidime vwandaka ya kufuluka na mabulu yina ke basikilaka guludon. Bantinu ya Sodome na ya Ngomole kimaka, bawu kwen-

* **14:3** *mubu ya kufwa* Na babibila ya nkaka, ba ke bokilaka yawu mubu ya mungwa ya kulutula.

daka kubwa na kati ya mabulu yina. Bayina vuukaka kimaka na mongo.

¹¹ Bayina nungaka bakaka bimvwama nyonso ya bantu ya Sodome mpe Ngomole. Ba bakaka mpe madya nyonso, na manima, ba kwendaka.

¹² Loti, mwana-nkazi ya Abalami vwandaka zinga na Sodome. Ba bakaka mpe yandi na bimvwama ya yandi mpe ba nataka yandi.

¹³ Kasi muntu mosi kimaka, yandi kwendaka pesa nsangu na sika ya Abalami. Abalami vwandaka mu-Ebeleyo. Yandi vwandaka zinga pene pene ya bayinti ya nene ya Mamele, ya mu-Amoli. Mamele vwandaka mpangi ya Esekole na Anele. Bawu tatu vwandaka na ngwisani na Abayami.

¹⁴ Ntangu Abalami kuwaka ti ba me bwila mwana-nkazi ya yandi, mpe ba me nata yandi, yandi kutikisaka bantu bankama tatu na kumi na nana (318), bayina butamaka na bantu yina vwandaka na yisi ya lutumu ya yandi. Bawu landaka bambeni tii na mbanza Dane.

¹⁵ Na yina, Abalami na bisadi ya yandi kabukaka na bankonga, samu na kunwanisa bambeni na mpimpa. Yandi nwanisaka bawu mpe yandi nungaka bawu. Mpe yandi landaka bawu tii na Oba, na node ya Damase.

¹⁶ Yandi bakaka bimvwama nyonso yina bambeni botolaka. Yandi vutukaka na Loti na bimvwama ya yandi, na bakento mpe bantu ya nkaka.

¹⁷ Na manima ya kununga Kedolelawomele na bantinu yina vwandaka na yandi, Abalami vutukaka. Ntinu ya Sodome kwizaka bwabana yandi na mudimba ya Sawe, yina ba ke bokilaka mudimba ya Ntinu.

¹⁸ Melekisedeke, ntinu ya Saleme, natinaka Abalami mampa na vinu. Melekisedeke vwandaka nganga-Nzambi ya Nzambi ya Kulutila Kuzangama.

¹⁹ Yandi sakumunaka Abalami mutindu yayi: «Bika ti Nzambi ya Kulutila Kuzangama yina yidikaka zulu na ntoto kusakumuna nge!

²⁰ Nkembo na Nzambi ya Kulutila Kuzangama, yina me yekula bambeni ya nge na maboko ya nge.» Abalami pesaka yandi dime ya bima nyonso.

²¹ Na yina, ntinu ya Sodome tubaka na Abalami: «Baka ya nge bimvwama kasi pesa munu bantu.»

²² Abalami tubaka na ntinu ya Sodome: «Mu me nanguna diboko na ntadisi ya Yave, Nzambi ya Kulutila Kuzangama, yina yidikaka zulu na ntoto, samu na kudya ndefi ti,

²³ mu ke baka ata kima na maboko ya nge, ya vwanda singa ya kutungila to singa ya dipapa. Mu zola ve ti nge kwenda tuba ti: “Ni munu me mywamisa Abalami.”

²⁴ Munu mosi, mu ke baka ata kima. Mu me ndima kaka yina me kudya bantwenya yina me vwanda na munu na muzingu. Samu na bantu yina kwendaka na munu: Anele, Esekole mpe Mamele, bawu mosi ke baka kikunku ya bawu.»

15

Nzambi salaka ngwisani na Abalami

¹ Na manima, mambu ya Yave kuminaka Abalami na kati ya lumoni. Yave tubaka mutindu yayi: «Abalami! Kuvwanda ve na boma, mu kele

kinwanunu yina ke kebaka nge, mpe mu ke pesa nge musendo ya kulutila.»

² Abalami vutulaka: «Yave Mfumu ya munu, yinki nge ke pesa munu? Mu ke kufwa ata kubika mwana, muntu yina ke byadila bimvwama ya munu, ni Elyezele ya mbanza ya Damase.»

³ Abalami tubaka dyaka: «Nge pesaka munu ve bweso ya kubuta. Ni kisadi ya munu Elyezele muntu ke bikana na bimvwama ya munu.»

⁴ Na yina, Yave tubaka na yandi mutindu yayi: «Ni yandi ve ke vwanda kibyadi ya nge, kasi ni mwana yina nge mosi ke buta, muntu ke bikana na bimvwama ya nge.»

⁵ Na manima, Yave basisaka Abalami na ngaanda. Yandi tubaka na yandi: «Tala na zulu, meka ntete na kutanga bambwetete nyonso yina, kana nge ke lenda.» Mpe yandi tubaka dyaka: «Dikanda ya nge ke vwanda ya mingi mutindu bambwetete yayi.»

⁶ Abalami kwikilaka na Yave, mpe Yave ndi-maka yandi mutindu muntu ya kudedama, samu na kiminu ya yandi.

⁷ Yave tubaka na Abalami: «Ni munu Yave, yina basisaka nge na mbaza ya Ule na yinsi ya Kalede, samu na kupesa nge yinsi yayi nge kele, samu ti yawu kukuma ya nge.»

⁸ Abalami vutulaka: «Yave, Mfumu ya munu, yinki ke lakisa ti yinsi yayi ke vwanda ya munu?»

⁹ Yave tubaka na Abalami: «Natina munu mwana ya ngombe ya nkento ya bamvula tatu, na nkombo ya nkento ya bamvula tatu, na dimeme ya mbakala ya bamvula tatu, na kiduka mosi mpe dibembe mosi ya ntwenya.»

¹⁰ Abalami nataka bibulu yina nyonso. Yandi zengaka konso kibulu na kati-kati, mpe yandi tulaka bibuku nyonso mutindu ti konso kibuku kutalasana na kibuku ya nkaka. Kasi yandi zengaka ve bandeke.

¹¹ Bakoko-mbele kwizaka na kudya bibulu yango, kasi Abalami bingisaka bawu.

¹² Na nkokila, Abalami lalaka pongi mosi ya ngolo. Mpimpa ya nene kubwaka mpe yandi kuzwaka boma ya ngolo.

¹³ Nzambi tubaka na Abalami: «Nge fwana kuzaba ti bana ya nge ke zinga na yinsi ya nzenza, ba ke kuma bandongo, mpe ba ke talisa bawu mpasi, bamvula bankama yiya (400).

¹⁴ Kasi mu ke fundisa yinsi yina ke kumisa bawu bandongo, mpe ba ke basika kuna na bimvwama mingi.

¹⁵ Samu na nge, mu ke sala ti nge nuna kununa mosi ya kyese, mpe nge kufwa na kizunu.

¹⁶ Na yina me tadila bana ya nge, kaka ni mbandu ya yiya ke vutuka kwaku, samu ti masumu ya ba-Amoli me yela ntete ve, na kubingisa bawu na yinsi yayi.»

¹⁷ Ntangu bwisi yilaka, na kati ya mpimpa, kima mosi yina vwandaka basika tiya na mulinga, lutaka na kuyoka bibuku ya bibulu.

¹⁸ Na kilumbu yina, Yave salaka ngwisani na Abalami mutindu yayi: «Mu me pesa yinsi yayi na dikanda ya nge, kubanda na nzadi ya Ngipiti tii na nzadi ya nene ya Efalate,

¹⁹ yawu kele yinsi ya ba-Keni, na ba-Kenizi, na ba-Kwademone,

²⁰ na ba-Iti, na ba-Pelizi, na ba-Lefayi,

21 na ba-Amoli, na ba-Kaanani, na ba-Ngilengazi, na ba-Yebuse.»

16

Mbutukulu ya Isemaye

¹ Salayi, kento ya Abayami, butilaka ve Abalami mwana. Salayi vwandaka na mundongo mosi ya kento, muntu ya Ngipiti, nkumbu ya yandi Angale.

² Salayi tubaka na Abalami: «Yave me sala ti mu vwanda ve na bana. Vukisa mfulu na Angale, mundongo ya munu. Ya lenda vwanda ti yandi butila munu mwana.» Abalami ndimaka mambu ya Salayi.

³ Salayi, kento ya Abalami, bakaka Angale, kisadi ya yandi ya mu-Ngipiti, mpe pesaka yandi na Abalami mutindu kento ya yandi. Abalami lutisaka bamvula kumi kuna na yinsi ya Kaana, tekila dyambu yayi kusalama.

⁴ Abalami vukanaka na Angale, mpe Angale kumaka na kivumu. Na manima, Angale vwandaka zitisa dyaka ve Salayi, mpe yandi bandaka tala yandi mutindu kima ya mpamba.

⁵ Ni yawu yina, Salayi tubaka na Abalami: «Nkadulu ya yimbi ya Angale na ntwala ya munu ke kubwa na zulu ya yintu ya nge. Ni munu mosi pesaka nge mundongo ya munu. Kasi ntangu yandi me tala ti yandi me kuma na kivumu, yandi ke na kuzitisa dyaka ve munu, mpe yandi ke na kutala munu mutindu kima ya mpamba. Bika ti Yave kuzenga dyambu yayi na kati ya nge na munu.»

⁶ Abalami vutulaka na Salayi: «Angale kele mundongo ya nge, yandi kele na yisi ya lutumu ya nge. Sala mutindu nge zola.» Na yina, Salayi nyokolaka Angale, mpe Angale kimaka na yinsi ya kuyuma.

⁷ Mbazi ya Yave kutanaka Angale pene-pene ya mukelo ya maza na yinsi ya kuyuma yina ke na nzila ya Sule.

⁸ Mbazi tubaka mutindu yayi: «Angale, mundongo ya Salayi, wapi sika nge me katuka, mpe wapi sika nge ke na kukwenda?» Angale vutulaka: «Mu ke na kukima Salayi, mfumu ya munu.»

⁹ Mbazi ya Yave tubaka na Angale: «Vutuka na sika ya mfumu ya nge, mpe vwanda ya kutumama na yandi.»

¹⁰ Mbazi ya Yave zonzaka dyaka na Angale: «Mu ke sala ti dikanda yina ke butuka na nge kuvwanda na bantu mingi. Mpe ata muntu ve ke lenda kutanga bawu.»

¹¹ Mbazi ya Yave tatamanaka na kutuba ti: «Tala, nge ke na kivumu, mpe nge ke buta mwana ya bakala yina nge ke pesa nkumbu Isemaye, samu ti Yave me kuwa bidilu ya nge.

¹² Isemaye ke vwanda mutindu mbuluku ya mfinda. Yandi ke nwanisa bantu nyonso mpe bantu nyonso ke nwanisa yandi. Isemaye ke zinga yandi mosi, yandi ke zinga ve kisika mosi na bampangi ya yandi.»

¹³ Angale pesaka Yave yina sololaka na yandi nkumbu yayi: «Nge kele Nzambi yina ke na kutala munu.»

¹⁴ Ni yawu yina, ba pesaka dibulu ya maza nkumbu: «Dibulu ya maza ya Layayi-loyi», yina zola kutuba: Yandi yina kele Moyo mpe ke na kutala munu. Yawu kele na kati-kati ya babwala Kadese na Beledé.

¹⁵ Angale butilaka Abalami mwana ya bakala. Abalami pesaka mwana yina nkumbu Isemaye.

¹⁶ Abalami vwandaka na bamvula makumi nana na sambanu ntangu Angale butilaka yandi Isemaye.

17

Nkumbu ya Abalami kumaka Abalayami

¹ Ntangu Abalami kumaka na bamvula makumi yivwa na yivwa, Yave talanaka na yandi, mpe tubaka na yandi mutindu yayi: «Mu kele Nzambi-Mpungu. Dyatila mutindu mu zola, mpe vwanda ya kusungama.

² Mu ke na kusala ngwisani ya munu na kati ya nge na munu. Mu ke funisa dikanda ya nge, samu ti ya kukuma nene mingi.»

³ Abalami fukamaka kizizi na ntoto. Nzambi tatamanaka na kuzonza na yandi, na kutuba mutindu yayi:

⁴ «Ngwisani ya munu na nge ni yayi: Nge ke vwanda tata ya makanda mingi.

⁵ Ba ke bokila dyaka nge ve na nkumbu ya Abalami. Nkumbu ya nge me kuma Abalayami, samu ti mu ke kumisa nge tata ya makanda mingi ya bantu.

⁶ Mu ke sala ti nge kubuta bana mingi, yina ke kuma makanda mingi, mpe bantinu mingi ke butuka na nge.

⁷ Mu ke sala ngwisani ya munu na kati ya munu na nge, mpe na bayina nyonso ke butuka na manima ya nge. Ngwisani yayi ya mankululu ke sala ti munu, mu kuvwanda Nzambi ya nge, mpe Nzambi ya bayina ke butuka na manima ya nge.

⁸ Yinsi nyonso yayi ya Kaana, kisika nge me kwiza vwanda na bunzenza, mu ke pesa nge yawu. Yawu ke vwanda mvwilu ya nge ya bantangu nyonso. Bana yina ke butuka na manima ya nge, mu ke vwanda Nzambi ya bawu.»

⁹ Nzambi zonzaka dyaka na Abalayami: «Beno fwana zitisa ngwisani ya munu, nge, bana ya nge, mpe bayina nyonso ke butuka na manima ya bawu, mbandu ni mbandu.

¹⁰ Tala mutindu beno fwana kusadila ngwisani ya munu, nge na bana yina ke butuka na manima ya nge: Babakala nyonso na kati-kati ya beno fwana kuzengisa bubakala ya bawu.

¹¹ Kuzengisa bubakala ya beno ke vwanda kidimbu ya ngwisani na kati-kati ya munu na beno.

¹² Beno ke zenga bubakala ya bana nyonso ya babakala, ntangu bawu ke lungisa bilumbu nana, na konso mbandu. Ata ya vwanda bandongo yina ke butuka na yinzo ya nge, ata ya vwanda bayina beno ke sumba na banzenza, bayina kele ve bantu ya dikanda ya beno.

¹³ Ba fwana kuzenga bubakala ya mundongo yina me butuka na yinzo ya nge, to yina nge me sumba na mbongo ya nge. Kidimbu yina ke vwanda na banzutu ya beno, samu na kulakisa ti ngwisani ya munu ke zingila bantangu nyonso.

¹⁴ Samu na bakala yina ba me zenga bubakala

ve, ba fwana kukatula yandi na dikanda ya yandi. Samu ti yandi me lungisa ve mambu yina ngwisani ya munu me tumisa na kusala.

¹⁵ «Nzambi zonzaka dyaka na Abalayami: “Kubokila dyaka ve kento ya nge na nkumbu ya Salayi. Samu ti nkumbu ya yandi me kuma Saala.

¹⁶ Mu ke sakumuna yandi, mpe yandi ke butila nge mwana ya bakala. Mu ke sakumuna yandi, mpe yandi ke buta makanda mingi, bantinu ya makanda ke butuka na yandi.”»

¹⁷ Abalayami fukamaka kizizi na ntoto, mpe yandi sekaka. Yandi tubaka na yisi ya ntima yandi ti: «Muntu ya bamvula nkama (100) lenda buta dyaka? Saala mpe yina me kuma na bamvula makumi yivwa, yandi lenda buta dyaka?»

¹⁸ Abalayami lombaka na Nzambi: «Bika ti Isemayeke kuzinga na yisi ya lusakumunu ya nge.»

¹⁹ Nzambi vutulaka na Abalayami: «Ve! Saala ke butila nge mwana ya bakala. Nge ke pesa yandi nkumbu Isaaki*. Mu ke sala ngwisani ya munu na yandi, mutindu ngwisani ya mankululu, samu na bana yina ke butuka na manima ya yandi.

²⁰ Samu na Isemayeke, mu me kuwa ndombolo ya nge. Mu ke sakumuna yandi. Mu ke sala ti yandi kubuta mingi mpe dikanda yina yandi ke buta kukuma ya mingi ya kulutula. Yandi ke buta bamfumu kumi na zole. Mu ke sala ti dikanda yina yandi ke buta kuvwanda ya nene.

²¹ Kasi ngwisani ya munu, mu ke sala yawu na Isaaki, mwana yina Saala ke buta na mvula yina

* **17:19** *Isaaki* Nkumbu ya Isaaki zola tuba: «yandi me seka»

ke kwiza, kaka na ntangu ya mutindu yayi.»

²² Ntangu Nzambi manisaka kuzonza na Abalayami, yandi bikaka yandi, mpe yandi kwendaka.

²³ Kaka na kilumbu yina, Abalayami vukisaka Isemayeke na bandongo ya yandi nyonso yina butukaka na yinzo ya yandi, na bayina yandi sumbaka na mbongo ya yandi. Yandi zengaka bubakala ya bawu mutindu Nzambi tumisaka yandi.

²⁴ Abalayami vwandaka na bamvula makumi yivwa na yivwa, ntangu ba zengaka bubakala ya yandi.

²⁵ Mwana ya yandi Isemayeke vwandaka na bamvula kumi na tatu, ntangu ba zengaka yandi bubakala.

²⁶ Ba zengaka Abalayami na Isemayeke bubakala kilumbu mosi,

²⁷ kintwadi na bantu nyonso ya yinzo ya Abalayami, bandongo yina butukaka na yinzo ya yandi, mpe bayina yandi sumbaka na banzenza.

18

Nzambi salaka nsilulu ti Saala ke buta mwana ya bakala

¹ Kilumbu mosi, na ntangu ya midi, Yave talanaka na Abalayami pene-pene ya bayinti ya nene ya Mamele. Abalayami vwandaka ya kuvwanda na mwelo ya yinzo ya yandi ya lele.

² Mbala mosi, yandi talaka bantu tatu ya kute-lama na mwa mantwala. Na nswalu-nswalu, yandi kwendaka yamba bawu. Yandi fukamaka kizizi na ntoto.

³ Mpe yandi zonzaka na mosi na bawu: «Mulemvo ya nge mfumu, sadila munu lemvo na kundima kukota na yinzo ya munu.

⁴ Ba ke natina beno mwa maza ya kusukudila makulu. Mpe beno pema ya beno na yisi ya yinti yayi.

⁵ Mu ke natina beno mwa kima ya kudya, samu na kubwela ngolo na nzutu, tekila beno tatamana na kulanda nzila ya beno. Na yina, kulutila ya beno pene-pene ya yinzo ya munu kisyelo ya beno, kuvwanda ve ya mpamba.» Bantu yango vutulaka: «Mambu ve. Sala mutindu nge me zonza.»

⁶ Abalayami kwendaka nswalu na yinzo na kuzabisa na Saala mutindu yayi: «Baka mbangu Baseya* tatu ya faline ya kitoko, nge yidika kiputi samu ti nge sala mampa.»

⁷ Na manima, Abalayami kwendaka mbangu na kisika yina vwandaka bibulu ya yandi, samu na kubaka mwana ya ngombe ya mbote, mpe ya mafuta. Yandi pesaka yawu na kisadi ya yandi, samu na kulamba yawu nswalu-nswalu.

⁸ Ntangu mbisi kuyaka, Abalayami bakaka yawu, na folomaze mpe miliki ya kilo, yandi kwendaka tudila bawu yawu. Ba bandaka na kudya, mpe Abalayami telamaka pene-pene ya bawu na yisi ya yinti.

⁹ Bawu yufulaka yandi: «Wapi kento ya nge Saala?» Abalayami vutulaka: «Yandi kele na kati ya yinzo.»

¹⁰ Mosi na bawu tubaka dyaka: «Na mvula yina

* **18:6** Seya lenda vwanda balitele 7,3.

ke kwiza, mu ke vutuka awa kaka na ngonda yayi, mpe Saala ke buta mwana ya bakala.» Saala yango vwandaka na manima ya Abalayami, na mwelo ya yinzo, mpe yandi vwandaka kuwa.

¹¹ Abalayami na Saala vwandaka me nuna mingi, bawu kumaka biboba. Na bamvula yina kumaka na Saala, yandi lendaka buta dyaka ve.

¹² Saala sekaka na yisi ya ntima. Yandi tubaka: «Munu, mu me nuna mutindu yayi, mu ke lenda dyaka kuyangalala na bakala? Awa mfumu ya munu mpe me kuma kiboba!»

¹³ Yave tubaka na Abalayami: «Yinki Saala ke na kuseka? Wapi mutindu yandi lenda tuba ti: “Munu, mu me nuna mutindu yayi, mu lenda kubuta mwana”?»

¹⁴ Nge ke na kubanza ti ya ke na dyambu yina Yave lenda kulembana? Ntangu mu ke vutuka awa, na mvula yina ke kwiza, kaka na ngonda yayi, Saala ke buta mwana ya bakala.»

¹⁵ Saala kumaka na boma, yandi tubaka: «Ve! Mu me seka ve.» Kasi Yave tubaka: «Ve! Nge me seka.»

Abalayami lombaka na Nzambi na kulemvokila Sodome

¹⁶ Na manima, bantu yango telamaka, bawu bakaka nzila ya kukwenda na Sodome. Abalayami kwendaka fidisa bawu.

¹⁷ Yave vwandaka me kanisa mutindu yayi: «Mu ke bumba Abalayami mambu yina mu ke na kusala?»

¹⁸ Ve. Abalayami fwana kuvwanda tata ya dikanda ya nene mpe ya ngolo. Mpe samu na

yandi, mu ke sakumuna makanda nyonso ya ntoto.

¹⁹ Mu soolaka Abalayami samu ti yandi kutumisa bana ya yandi mpe bayina ke butuka na manima, na kulanda nzila ya Yave. Bawu ke sadila ludedomo na mambu ya kusungama. Ni kuna mpe, munu Yave, mu ke sadila yandi mambu yina mu sadilaka yandi nsilulu.»

²⁰ Na yina, Yave tubaka na Abalayami: «Kuyawula yina ba ke na kuyawula samu na Sodome na Ngomole me lutila, masumu ya bawu kele ya nene mingi.

²¹ Ni yawu yina, mu fwana kukulumuka kuna, samu na kwenda tala munu mosi, kana mambu yina ba ke na kuyawula samu na bawu kele ya tsyelika.»

²² Bantu zole na kati ya bawu kwendaka na Sodome. Abalayami bikanaka kuna na ntadisi ya Yave.

²³ Abalayami belamaka mpe tubaka: «Mfumu, ya tsyelika nge ke kufwa kwandi muntu ya kudedama kintwadi na muntu ya yimbi?

²⁴ Kana bantu makumi tanu ya kudedama ke zingaka na mbanza yina, ya tsyelika nge ke mwangisa kwandi mbanza yango? Nge lenda lemvokila yawu ve, samu na makumi tanu ya bantu yina kele ya kudedama?

²⁵ Ve! Nge lenda kusala mutindu yina ve. Muntu ya kudedama kufwa mutindu mosi na muntu ya yimbi? Zuzi ya yinza nyonso lenda kusala ve lufundusu na ludedomo nyonso?»

²⁶ Yave vutulaka: «Kana mu tala bantu makumi tanu ya kudedama na Sodome, mu ke lemvokila

mbanza nyonso samu na bantu yina.»

²⁷ Abalayami tubaka dyaka: «Mfumu, mulemvo ya nge, mu zola kuzonza na nge, munu yina kele kaka ntoto, mpe bombi ya mpamba.

²⁸ Kana bantu tanu me kondwa na kati ya makumi tanu yina, nge ke mwangisa kwandi mbanza nyonso samu na bantu tanu?» Mfumu vutulaka: «Ve, mu ke mwangisa ve mbanza yina, kana mu me tala bantu makumi yiya na tanu ya kudedama.»

²⁹ Abalayami tubaka dyaka: «Kana bantu kaka makumi yiya kele ya kudedama kuna.» Mfumu tubaka: «Ve, samu na makumi yiya ya bantu, mu ke mwangisa ve mbanza.»

³⁰ Abalayami tubaka dyaka: «Mulemvo ya nge Mfumu, kudasuka ve kana mu tubaka dyaka. Ya lenda vwanda ti, kaka makumi tatu ya bantu ya kudedama kele kuna.» Mfumu tubaka: «Kana mu tala bantu makumi tatu ya kudedama kuna, mu ke sala kima ve.»

³¹ Abalayami tubaka: «Mulemvo ya nge Mfumu, bika ti mu tuba dyaka. Kana ba kele kaka makumi zole.» Mfumu vutulaka: «Mu ke mwangisa ve mbanza samu na makumi zole ya bantu yina.»

³² Abalayami tubaka: «Mulemvo ya nge Mfumu, kudasuka ve. Mu ke zonza ya mbala ya nsuka. Kana ba kele kaka kumi.» Mfumu vutulaka: «Mu ke mwangisa ve mbanza samu na kumi ya bantu.»

³³ Na manima ya kusolola na Abalayami, Yave kwendaka, mpe Abalayami vutukaka ya yandi na yinzo.

19

Mwangusulu ya Sodome na ya Ngomole

¹ Na nkokila, bambazi zole kumaka na Sodome. Loti vwandaka ya kuvwanda na mwelo ya mbanza. Ntangu Loti talaka bawu, yandi telamaka na kwenda bwabana bawu mpe yandi fukamaka kizizi na ntoto.

² Loti tubaka: «Mulemvo ya beno bamfumu ya munu, beno kwiza na yinzo ya kisadi ya beno, beno sukula makulu, beno lutisa mpimpa kuna, mpe mbasi na suka-suka, beno ke landa nzila ya beno.» Bawu vutulaka: «Ve, beto ke lala ya beto na ngaanda, na kisika yina bantu ke yonzamaka.»

³ Kasi Loti bondilaka bawu mingi, mpe bawu kwendaka na yinzo ya yandi. Yandi salaka mukembo, yandi lambaka madya na mampa yina vwandaka ve na levule. Yandi pesaka bawu yawu mpe bawu kudyaka.

⁴ Ntete bawu lala, bantu ya Sodome zungaka yinzo ya Loti, kubanda na bantwenya tii na bi-boba. Bantu nyonso vwandaka kuna.

⁵ Bawu bokilaka Loti mpe bawu yufulaka yandi: «Wapi bantu yina me kwiza na sika ya nge na mpimpa yayi? Basisa bawu awa, samu ti beto vukisa mfulu na bawu.»

⁶ Loti basikaka na ngaanda mpe yandi kangaka mwelo ya yinzo ya yandi.

⁷ Yandi tubaka na bawu: «Mulemvo ya beno bampangi ya munu. Beno sala ve yimbi.

⁸ Beno tala, mu ke na bandumba zole yina me zaba ntete ve babakala. Mu ke natina beno bawu, mpe beno ke sala bawu mambu nyonso yina beno zola. Kasi beno sala ve yimbi na bantu yayi, samu

ti bawu kele banzenza yina mu me yamba na yinzo ya munu.»

⁹ Bawu tubaka na Loti: «Katuka kuna! Nge ke nzenza mpe nge zola kufundisa beto? Beto ke talisa nge mpasi ya kulutila na bawu.» Bawu nungunaka Loti na ngolo, mpe bawu belamaka na mwelo samu na kumwangisa yawu.

¹⁰ Kasi bantu zole yina lambulaka maboko samu na kubenda Loti na kati ya yinzo, mpe bawu kangaka mwelo ya yinzo.

¹¹ Mpe bawu salaka ti meso ya bantu nyonso yina vwandaka na mwelo ya yinzo kufwa, kubanda na bantwenya tii na bantu ya kukula. Bawu vwandaka lenda dyaka ve na kutala mwelo ya yinzo.

¹² Babakala zole yina yufulaka Loti: «Ba nani dyaka kele bantu ya dikanda ya nge awa? Ya vwanda babokilo, ya vwanda bana ya bakento mpe ya babakala. Nyonso yina kele ya nge, nge fwana basisa yawu na mbanza yayi.

¹³ Beto ke mwangisa mbanza yayi, samu ti kuyawula yina ba ke na kuyawula samu na yawu me lutila nene na meso ya Yave. Ni yawu yina, Yave me tumisa beto samu na kwiza mwangisa yawu.»

¹⁴ Loti basikaka samu na kwenda zonza na babokilo ya yandi, bayina zolaka kwela bana ya yandi ya bakento. Mpe yandi tubaka na bawu: «Beno basika mbangu na mbanza yayi, samu ti Yave ke mwangisa yawu.» Kasi bawu vwandaka banza ti yandi vwandaka sakana.

¹⁵ Na suka-suka, bambazi tubaka na Loti: «Telama, baka kento ya nge mpe bandumba zole ya

nge yina kele awa. Beno basika na mbanza samu ti beno kufwa ve na kitumbu yina ke pesama na mbanza yayi.»

¹⁶ Loti vwandaka lutisa ntangu na kubasika. Na yina, bantu zole yina simbaka yandi na maboko, na kento ya yandi na bandumba zole ya yandi, samu ti Yave vwandaka tadila bawu kyadi. Na yina, ba kwendaka bika bawu na ngaanda ya mbanza.

¹⁷ Ntangu ba vwandaka basisa bawu na mbanza, ba tubaka na Loti: «Kima samu na kuvuukisa luzingu ya nge. Kutala ve na manima, kutelama ve na kizunga yayi ya Yolodani. Kima na zulu ya mongo samu ti nge kufwa ve.»

¹⁸ Loti vutulaka: «Ve Mfumu, mulemvo ya nge!»

¹⁹ Nge me sala kisadi ya nge mambu ya mbote. Nge me lakisa munu luzolo mingi, samu ti nge me vuukisa luzingu ya munu. Kasi mongo kele ntama mingi, mu ke lenda ve na kukuma kuna tekila mpasi kubwidila munu, mpe mu lenda kufwa.

²⁰ Tala mbanza yayi yina kele pene-pene awa, mu lenda kwenda bumbama kuna. Mbanza yango ke kaka ya fyoti. Mulemvo ya nge, bika ti mu kwenda kuna, samu ti mu vuukisa luzingu ya munu. Nge me tala ve ti mbanza yango kele ya fyoti?

²¹ Mbazi tubaka na Loti: «Mu me fwila dyaka nge kyadi, mu ke mwangisa ve mbanza yina nge me tuba.

²² Kima mbangu mpe nge kwenda bumbama kuna. Samu ti, mu ke sala kima ve kana nge me kuma ntete kuna ve. Ni yawu yina, ba pesaka mbanza yina nkumbu Soyale.»

23 Ntangu Loti kumaka na Soyale, ntangu basikaka.

24 Mpe Yave nokisaka mvula ya sufe* mpe ya tiya na mbanza Sodome mpe Ngomole. Tiya yina katukaka na zulu na sika ya Yave.

25 Yandi mwangisaka bambanza yina mpe kizunga nyonso. Yandi mwangisaka mpe bantu nyonso ya bambanza yina na bima nyonso yina ke menaka na ntoto.

26 Kasi kento ya Loti talaka na manima, mpe yandi kumaka kiteki ya mungwa.

27 Na suka-suka, Abalayami kwendaka na kisika yina yandi vwandaka solola na Yave.

28 Yandi talaka na lweka ya Sodome mpe Ngomole mpe na kizunga nyonso ya Yolodani. Yandi talaka mulinga yina vwandaka basika kuna, mutindu mulinga ya tiya ya kulutila.

29 Ntangu Nzambi mwangisaka bambanza ya kizunga yina, yandi bambukaka moyo na Abalayami. Yandi vuukisaka Loti ntangu yandi mwangisaka bambanza yina, kisika vwandaka zinga Loti.

Loti na bana ya yandi ya bakento

30 Loti katukaka na mbanza Soyale. Yandi yulukaka mongo samu na kwenda zinga kuna na bana ya yandi zole ya bakento, samu ti yandi vwandaka na boma ya kuzinga na Soyale. Ni yawu yina, yandi kwendaka zinga na kati ya ntadi ya nene na bana ya yandi zole ya bakento.

* 19:24 *sufe* Ya kele ditadi mosi ya ntalu. Ya kele mutindu kisi mosi ya yimbi samu na bantu. Yawu ke lemaka mutindu tiya.

³¹ Kilumbu mosi, mwana ya kuluntu tubaka na leki ya yandi: «Tata ya beto me kuma kiboba mpe ata muntu lenda kwela beto na yinsi yayi, mutindu ya ke salamaka bisika nyonso.

³² Kwiza beto nwikisa tata ya beto vinu. Na manima, beto vukisa mfulu na yandi, samu ti beto pesa tata ya beto bana.»

³³ Na mpimpa ya kilumbu yina, bawu nwikisa tata ya bawu vinu, mpe mwana ya kuluntu kwendaka vukisa mfulu na tata ya yandi. Mutindu tata vwandaka na yisi ya malafu, yandi zabaka ata fyoti ve ntangu mwana kwizaka lala na yandi, mpe ntangu mwana kwendaka.

³⁴ Kilumbu yina landaka, yaya tubaka na leki ya yandi: «Mazono mu vukisaka mfulu na tata ya beto. Mpimpa yayi mpe, beto nwikisa dyaka yandi vinu. Kwenda vukisa mfulu na yandi, samu ti beto pesa tata ya beto bana.»

³⁵ Na mpimpa yina, ba nwikisaka dyaka tata ya bawu vinu. Leki kwendaka vukisa mfulu na tata ya yandi, Tata zabaka ata fyoti ve ntangu mwana kwizaka lala na yandi, mpe ntangu mwana kwendaka.

³⁶ Na yina, bana zole ya Loti ya bakento kuzwaka bivumu ya tata ya bawu.

³⁷ Yaya butaka mwana ya bakala. Yandi pesaka yandi nkumbu Mowabe. Ni Mowabe kele nkooko ya ba-Mowabe tii bubu yayi.

³⁸ Leki mpe butaka mwana ya bakala. Yandi pesaka yandi nkumbu Bene-Ami. Ni Bene-Ami kele nkooko ya ba-Amone tii bubu yayi.

20

Abalayami na Abimeleke

¹ Abalayami katukaka na kisika yina samu na kukwenda na Nengeve. Yandi kwendaka zinga na kati-kati ya mbanza Kadese mpe mbanza Sule. Na manima, yandi kwendaka zinga mwa bilumbu na mbanza Ngelale.

² Na yina me tadila Saala kento ya yandi, Abalayami vwandaka tuba ti yandi kele kibusi ya munu. Na yina, Abimeleke ntinu ya Ngelale fidisaka bantu ya yandi samu ti bawu natina yandi Saala.

³ Kasi, Nzambi kwizaka monikina Abimeleke na mpimpa, na kati ya ndosi mpe yandi zabisaka yandi: «Nge ke kufwa samu na kento yina nge me baka, samu ti yandi kele kento ya kukwela.»

⁴ Mutindu Abimeleke vwandaka me vukana ntete ve na Saala, yandi tubaka: «Mfumu nge ke kufwa kwandi bantu ya kusungama?

⁵ Abalayami yandi mosi tubaka na munu ti Saala kele kibusi ya yandi. Saala mpe tubaka ti Abalayami kele nkazi ya yandi. Mu salaka mambu nyonso na ntima ya mbote mpe mu salaka ve yimbi.»

⁶ Na yina, Nzambi pesaka yandi mvutu na kati ya ndosi mutindu yayi: «Munu mpe mu zaba ti nge salaka mambu nyonso na ntima ya mbote. Ni munu mosi me sala ti, nge sala ve disumu na mantwala ya munu. Ni yawu yina, mu me bika ve ti nge simba yandi.

⁷ Na yina, vutula kento yina na sika ya bakala ya yandi malu-malu yayi. Abalayami kele mumbikudi. Yandi ke sambidila nge samu ti

nge kufwa ve. Zaba ti, kana nge vutula ve yandi, kaka kufwa nge ke kufwa, nge na bantu ya nge nyonso.»

⁸ Abimeleke vumbukaka na suka-suka. Yandi bokilaka bantu nyonso yina ke salaka na yandi. Yandi zabisaka bawu mambu nyonso yina, mpe bantu nyonso kumaka na boma mingi.

⁹ Abimeleke bokilaka Abalayami mpe yandi yu-fulaka yandi: «Yayi wapi mambu nge me sala beto? Wapi yimbi yina mu me sala nge, samu ti nge bwisa munu mpe yinsi ya munu na disumu ya nene yayi? Nge me sala munu mambu yina ba ke salaka ve.

¹⁰ Abimeleke tubaka na Abalayami: “Yinki kuzwaka nge na kusala mutindu yina?”»

¹¹ Abalayami vutulaka: «Mu vwandaka banza ti bantu ya kwaku ke ve na boma ya Nzambi, mpe ba lenda kufwa munu samu na kento ya munu.

¹² Ya tsyelika, Saala kele mpe kibusi ya munu. Yandi kele mwana ya tata ya munu, kasi yandi kele ve mwana ya mama ya munu. Mpe yandi kumaka kento ya munu.

¹³ Ntangu Nzambi vwandaka kwenda nata munu ntama na yinzo ya tata ya munu, mu tubaka na Saala mutindu yayi: “Bisika nyonso yina beto ke kwenda, lakisa munu luzolo ya nge na kutuba ti mu kele nkazi ya nge.”»

¹⁴ Abimeleke bakaka bangombe, mameme, bankombo, mpe bisadi ya bakento na ya babakala, yandi pesaka yawu na sika ya Abalayami. Mpe Abimeleke vutulaka Saala na bakala ya yandi Abalayami.

¹⁵ Abimeleke tubaka: «Yinsi ya munu yawu yayi. Kwenda zinga ya nge kisika ni kisika yina nge zola.»

¹⁶ Mpe yandi tubaka na Saala: «Mu ke na kupesa funda mosi ya mbongo ya bisengo na sika ya nkazi ya nge, samu na kulakisa na bantu nyonso yina kele na nge ti nge salaka ata dyambu ya yimbi. Na yina, bantu nyonso ke zitisa nge.»

¹⁷ Abalayami sambilaka Nzambi mpe Nzambi nyakisaka Abimeleke, na kento ya yandi, mpe bisadi ya yandi ya bakento. Na yina, bawu bandaka dyaka na kubuta.

¹⁸ Samu ti, Yave kangaka mabuta ya bakento nyonso yina vwandaka zinga na yinzo ya Abimeleke samu na Saala, kento ya Abalayami.

21

Mbutukulu ya Isaaki

¹ Yave lakisaka bumbote ya yandi na Saala mutindu yandi zonzaka na yandi. Yandi lungisaka mambu nyonso yina yandi sadilaka Saala nsilulu.

² Saala kuzwaka kivumu ntangu Abalayami vwandaka me kuma kiboba, mpe yandi butaka mwana ya bakala na ntangu yango yina Nzambi zabisaka yandi.

³ Mwana yina Saala butaka, Abalayami pesaka yandi nkumbu Isaaki.

⁴ Abalayami zengaka bubakala ya Isaaki, ntangu Isaaki lungisaka bilumbu nana, mutindu Nzambi tumisaka Abalayami na kusala.

⁵ Abalayami vwandaka na bamvula nkama (100) ntangu mwana ya yandi Isaaki butukaka.

⁶ Saala tubaka mutindu yayi: «Nzambi me sala ti munu mpe mu seka na kyese, mpe bantu nyonso yina ke kuwa dyambu yayi, ke seka kintwadi na munu.»

⁷ Yandi zonzaka dyaka: «Nani lendaka tuba na Abalayami ti munu, Saala, mu ke pesa mabene na bana? Kasi awa mu me butila yandi mwana ya bakala, na buboba ya yandi.»

Abalayami bingisaka Angale mpe Isemaye

⁸ Mwana kulaka, mpe yandi bikaka mabene. Kilumbu Isaaki bikaka mabene, Abalayami salaka mukembo ya nene.

⁹ Saala talaka ti mwana ya Angale, yina kento ya Ngipiti butilaka Abalayami, vwandaka seka.

¹⁰ Na yina, yandi zabisaka Abalayami: «Bingisa mundongo ya kento na mwana ya yandi, samu ti mwana ya mundongo yayi fwana kubyadila ve difwa kintwadi na mwana ya munu, Isaaki.»

¹¹ Dyambu yayi talisaka Abalayami mpasi mingi na ntima, samu ti Isemaye mpe vwandaka mwana ya yandi.

¹² Kasi, Nzambi tubaka na Abalayami: «Kunyonga ve samu na mundongo ya kento na mwana ya yandi. Ndima kusala nyonso yina Saala me zabisa nge na kusala. Samu ti ni na Isaaki nge ke kuzwa bana mutindu mu pesaka nge nsilulu.»

¹³ Kasi samu na mwana ya mundongo ya kento, mu ke pesa yandi mpe dikanda, samu ti yandi kele mwana ya nge.»

¹⁴ Na suka-suka ya kilumbu yina landaka, Abalayami pesaka na Angale dimpa na saki ya mpusu ya kibulu ya kufuluka na maza. Yandi pesaka

mwana na Angale, mpe yandi bingisaka Angale. Angale kwendaka yenga-yenga na yinsi ya kuyuma ya Beele-Seba.

¹⁵ Ntangu maza manisaka na saki ya mpusu ya kibulu, yandi bikaka mwana na yisi ya mwa yinti.

¹⁶ Mpe yandi kwendaka vwanda mwa ntama, kisika yina sukaka* dyonga yina ba kubulaka na munani, mpe yandi tubaka: «Mu zola ve kutala lufwa ya mwana ya munu na meso.» Yandi vwandaka ya kuvwanda mwa ntama, mpe yandi vwandaka dila mingi.

¹⁷ Nzambi kuwaka bidilu ya mwana, mpe katuka na dizulu, mbazi ya Nzambi bokilaka Angale. Yandi yufulaka: «Angale, samu na yinki nge ke na kudila? Kuvwanda ve na boma, samu ti Nzambi me kuwa ndinga ya mwana, katuka kisika yina mwana kele, Nzambi me kuwa bidilu ya yandi.

¹⁸ Telama, kwenda baka mwana mpe nge simba yandi mbote. Samu ti mu ke pesa yandi dikanda ya nene.»

¹⁹ Nzambi fungulaka Angale meso, mpe Angale talaka dibulu ya maza. Angale kwendaka fulusa saki ya mpusu ya kibulu na maza, mpe yandi nwikisaka mwana maza.

²⁰ Nzambi vwandaka keba mwana. Mwana kulaka mpe kwendaka zinga na yinsi ya kuyuma. Yandi kumaka kikubudi ya nene.

²¹ Isemayeke zingaka na yinsi ya kuyuma yina ba ke bokilaka Palane. Mama ya yandi kwelisaka yandi na kento mosi ya yinsi ya Ngipiti.

* **21:16** *kisika yina sukaka, ya lenda vwandaka keba ve bametele nkama.*

Ngwisani ya Abalayami na Abimeleke

²² Kaka na ntangu yina, Abimeleke na Pikole, mfumu ya binwani ya Abimeleke, kwizaka tuba na Abalayami mutindu yayi: «Nzambi kele na nge na nyonso yina nge ke na kusala.»

²³ Na yina, kudya ndefi na nkumbu ya Nzambi ti, nge ke sala munu yimbi ve, ya vwanda bana ya munu, to bayina nyonso ke butuka na manima ya bawu. Mutindu mu me lakisa nge bumbote, nge mpe ke sala mutindu mosi samu na munu, mpe samu na yinsi yayi, kisika nge me zinga na bunzenza.

²⁴ Abalayami vutulaka: «Mu ke kudya ndefi.»

²⁵ Mpe Abalayami sembaka Abimeleke samu na mambu ya dibulu ya maza yina bisadi ya yandi botolaka.

²⁶ Abimeleke tubaka: «Mu zaba ve nani salaka dyambu yina. Nge mosi mpe, nge zabisaka munu yawu ve. Munu mosi mpe, kaka ni bubu yayi mu me kuwa yawu.»

²⁷ Na manima, Abalayami pesaka Abimeleke bangombe, mameme na bankombo. Mpe bawu zole salaka ngwisani.

²⁸ Na kati ya nkonga ya mameme ya yandi, Abalayami tulaka bana ya mameme nsambwadi na lweka.

²⁹ Na yina, Abimeleke tubaka na Abalayami: «Samu na yinki nge me tula mameme nsambwadi yayi na lweka?»

³⁰ Yandi vutulaka: «Mu me katula mameme nsambwadi yayi samu na kupesa nge yawu mutindu kidimbu yina ke lakisa ti, ni munu timunaka dibulu yina ya maza.»

³¹ Ni yawu yina, ba pesaka kisika yina nkumbu Beele-Seba (yina zola kutuba dibulu ya maza ya mameme nsambwadi to dibulu ya ndefi). Samu ti ni kuna bawu zole kudyaka ndefi.

³² Abalayami na Abimeleke salaka ngwisani kuna na Beele-Seba. Na manima, Abimeleke na Pikole mfumu ya binwani ya Abimeleke, bawu vutukaka na yinsi ya ba-Filiseti.

³³ Kuna na Beele-Seba, Abalayami kundaka yinti mosi yina ba ke bokilaka tamalise, mpe yandi sambilaka Nzambi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya bantangu nyonso.

³⁴ Abalayami zingaka bantangu mingi na yinsi ya ba-Filiseti.

22

Nzambi mekaka kiminu ya Abalayami

¹ Na manima ya mambu yina, Nzambi mekaka Abalayami. Nzambi zonzaka na yandi: «Abalayami!» Abalayami vutulaka: «Munu yandi yayi.»

² Nzambi tubaka: «Baka mwana ya nge Isaaki, mwana ya nge mosi kaka yina nge ke zolaka mingi. Kwenda na yandi na yinsi ya Moliya, mpe kuna nge ke pesa yandi mutindu munkayulu, na mongo yina mu ke lakisa nge.»

³ Na suka-suka, Abalayami kubikaka mbuluku ya yandi mpe yandi kwendaka na bisadi zole, na mwana ya yandi Isaaki. Yandi zengaka bankuni ya kuyokila munkayulu, mpe yandi kwendaka na kisika yina Nzambi tubaka na yandi.

⁴ Na kilumbu ya tatu, Abalayami talaka mongo yina na ntama.

⁵ Abalayami tubaka na bisadi ya yandi: «Beno vwanda awa na mbuluku. Munu na mwana, beto ke kwenda kuna na kusambila Nzambi. Na manima, beto ke vutukila beno.»

⁶ Abalayami bakaka bankuni ya kuyokila Munkayulu, mpe yandi tulaka yawu na yintu ya mwana ya yandi Isaaki. Yandi mosi bakaka tiya na mbele. Ntangu bawu zole vwandaka tambula,

⁷ Isaaki bokilaka tata ya yandi mpe tubaka: «Tata!» Abalayami vutulaka: «Ee, mwana ya munu.» Isaaki yufulaka yandi: «Beto kele awa na tiya mpe na bankuni, kasi wapi sika kele dimeme ya munkayulu?»

⁸ Abalayami vutulaka: «Mwana ya munu, Nzambi yandi mosi ke tala dimeme yina yandi ke pesa samu na munkayulu.» Na manima, bawu nyonso zole tatamanaka na kulanda nzila ya bawu.

⁹ Ntangu bawu kumaka na kisika yina Nzambi lakisaka yandi, Abalayami yidikaka kiyokolo ya munkayulu, mpe yandi tulaka bankuni na zulu ya yawu. Yandi kangaka mwana ya yandi Isaaki basinga, mpe yandi tulaka mwana na zulu ya bankuni na kiyokolo ya munkayulu.

¹⁰ Na manima, Abalayami bakaka mbele mpe nangunaka diboko samu na kufwa mwana ya yandi.

¹¹ Kasi mbazi ya Yave bokilaka Abalayami katuka na dizulu mpe tubaka: «Abalayami, Abalayami!» Abalayami vutulaka: «Munu yandi yayi.»

¹² Mbazi ya Yave tubaka: «Kufwa ve mwana, mpe kusala yandi dyambu mosi ya yimbi ve. Ntangu

yayi, mu me zaba ti, nge ke zitisaka Nzambi, samu ti nge me manga ve na kupesa munu mwana ya nge kaka mosi.»

¹³ «Abalayami vumbulaka yintu, mpe yandi talaka dimeme mosi ya mbakala, yina vwandaka na mampoka ya kukangama na kati-kati ya mwa bayinti. Abalayami kwendaka baka dimeme yango mpe yandi pesa yawu mutindu Munkayulu ya Kuyoka, na kisika ya mwana ya yandi.

¹⁴ Abalayami pesaka kisika yina nkumbu: “Yave ke tala”. Ni yawu yina, bantu ke tubaka bubu yayi ti: “Na zulu ya mongo Yave ke talanaka.”»

¹⁵ Katuka na dizulu, mbazi ya Yave bokilaka Abalayami na mbala ya zole

¹⁶ mpe tubaka: «Mu me kudya ndefi na nkumbu ya munu mosi. Samu ti nge me sala dyambu ya mutindu yina, na kuyimina ve munu mwana ya nge kaka mosi, munu Yave, mu ke na kutuba,

¹⁷ mu ke sakumuna nge ya kulutula, mu ke funisa dikanda ya nge samu ti yawu kuma na bantu mingi mutindu bambwetete ya dizulu mpe munyenge ya kumu ya mubu. Bantu ke butuka na dikanda ya nge, bawu ke baka bambanza ya mitantu ya bawu.

¹⁸ Samu na bawu, mu ke sakumuna makanda nyonso ya ntoto, samu ti nge me tumama na munu.»

¹⁹ Abalayami vutukaka na kisika yina bikanaka bisadi ya yandi. Bawu nyonso kwendaka na bwala ya Beele-Seba, kisika yina Abalayami vwandaka zinga.

Bana ya Nawole

²⁰ Na manima ya mambu yina, Abalayami kuwaka ti, Mileka mpe butaka bana na Nawole, mpangi ya Abalayami.

²¹ Mwana ya ntete ni Wuse. Baleki ya Wuse ni Buze mpe Kemwele, tata ya Alame,

²² Kesede, Azo, Piledase, Yidelafe, Betwele.

²³ Yina ni bana nana yina Mileka butaka na Nawole, mpangi ya Abalayami. Betwele ni tata ya Lebeka.

²⁴ Nawole vwandaka na kento ya nkaka, nkumbu ya yandi Lewuma. Kento yina mpe butaka bana. Bana yina ni: Teba, Ngayame, Tayase na Maaka.

23

Abalayami sumbaka ndyamu samu na Saala

¹ Saala zingaka bamvula nkama na makumi zole na nsambwadi (127).

² Yandi kufwaka na yinsi ya Kaana, na Kilyate-Aleba, yina ba ke bokilaka mpe Ebelone. Abalayami dilaka Saala mpe yandi salaka kivwandu ya lufwa ya yandi.

³ Abalayami bikaka nzutu ya kento ya yandi, mpe yandi kwendaka tala ba-Iti, yandi tubaka na bawu:

⁴ «Mu kele nzenza, mpe mu ke kaka na mwa bilumbu na kati-kati ya beno. Beno pesa munu kisika yina ke vwanda ya munu mosi, samu na kukunda kento ya munu yina me bika munu.»

⁵ Ba-Iti vutulaka na Abalayami mutindu yayi:

⁶ «Mfumu ya beto, kuwa beto. Nge kele mfumu yina Nzambi me sakumuna na kati-kati ya beto. Kunda kento ya nge na kisika yina me lutila kitoko

na kati ya bandyamu ya beto. Ata muntu na kati beto lenda yimina nge ndyamu ya yandi, samu na kukunda kento ya nge.»

⁷ Abalayami telamaka mpe fukama na mantwala ya ba-Iti, bantu ya yinsi.

⁸ Yandi tubaka na bawu mutindu yayi: «Kana ya tsyelika beno me ndima ti mu kunda kento ya munu awa, beno zonzila samu na munu na sika ya Efelone, mwana ya Sowale.

⁹ Beno tuba na yandi, samu ti yandi pesa munu ntadi ya yandi ya Makepela, yina kele na nsuka ya bilanga ya yandi. Yandi tekisa munu yawu na ntalu ya yawu, na meso ya beno, samu ti yawu kuvwanda kisika ya munu ya kukundaka bantu ya dikanda ya munu.»

¹⁰ Efelone, mu-Iti, vwandaka ya kuvwanda na kati-kati ya ba-Iti. Yandi vutulaka na Abalayami na meso ya ba-Iti nyonso yina kwizaka na mwelo ya mbanza, yandi tubaka:

¹¹ «Ve, mfumu ya munu, kuwa munu. Mu me pesa nge bilanga na ntadi yina ke kuna. Mu me pesa nge yawu, na meso ya bantu ya yinsi ya munu. Kunda kento ya nge.»

¹² Na yina, Abalayami fukamaka na mantwala ya bantu nyonso ya yinsi.

¹³ Na meso ya bantu nyonso, Abalayami zonzaka na Efelone mutindu yayi: «Mu zola ti nge kuwa munu. Mu ke pesa nge ntalu ya mbongo ya bilanga yina. Ndima ti mu pesa nge yawu, mpe na manima, mu ke kunda kento ya munu kuna.»

¹⁴ Kasi Efelone vutulaka na Abalayami mutindu yayi:

¹⁵ «Mfumu ya munu, kuwa munu! Ntoto ya Basekele* bankama yiya (400) ya palata, yawu kele yinki na meso ya nge na munu? Kunda kento ya nge!»

¹⁶ Abalayami ndimaka mpe yandi tezaka Basekele bankama yiya (400) ya palata na meso ya ba-Iti, mutindu lombaka Efelone. Yandi tezaka mbongo yango na mutindu bantu vwandaka sadila samu na kusumba mpe kutekisa na yinsi yina.

¹⁷ Bilanga ya Efelone, yina kele na Makepela, na kisika yina ke talasanaka na Mamele, bilanga nyonso na ntadi yina kele na kati, na bayinti nyonso,

¹⁸ ya kumaka mvwilu ya Abalayami, na meso ya bana ya Ete, mpe ya bantu nyonso yina kwizaka na mwelo ya mbanza.

¹⁹ Na manima, Abalayami kundaka kento ya yandi Saala na yinsi ya Kaana, na ntadi yina kele na kati ya bilanga ya Makepela, na kisika yina ke talasanaka na Mamele, yina ba ke bokilaka mpe Ebelone.

²⁰ Bilanga na ntadi yina vwandaka na kati vwandaka dyaka ve ya ba-Iti. Yawu kumaka mvwilu ya Abalayami, samu na kukundaka bantu ya yandi.

24

Makwela ya Isaaki mpe Lebeka

* **23:15** Sekele mosi kele ni kitezo ya bangalame 11. **23:16** Mba 23.15

¹ Abalayami kumaka kiboba, mpe yandi vwan-daka me nuna mingi. Yave sakumunaka yandi na mambu nyonso.

² Kilumbu mosi, Abalayami tubaka na kuluntu ya bisadi ya yandi, yina vwandaka ntwadisi ya yinzo ya yandi: «Tula diboko ya nge na yisi ya dibunda ya munu.

³ Mpe kudya ndefi na Nkumbu ya Yave, Nzambi ya mazulu na ntoto ti, nge ke kwedila ve mwana ya munu kento ya mu-Kaanani, na kati ya bakento ya yinsi yayi, kisika mu ke na kuzingaka.

⁴ Kasi, ni na yinsi ya munu mpe na kati ya dikanda ya munu, nge ke kwenda baka kento samu na mwana ya munu Isaaki.»

⁵ Kisadi vutulaka: «Yinki mu ke sala kana kento yango ndima ve na kukwiza kwaku? Mu ke vutula mwana ya nge na yinsi yina nge katukaka?»

⁶ Abalayami vutulaka: «Ve, kumeka ata fyoti ve na kuvutula mwana ya munu kuna!

⁷ Yave, Nzambi ya mazulu yina basisaka munu na yinsi ya dikanda ya munu, na yinzo ya tata ya munu, yandi kudyaka ndefi yayi: “Mu ke pesa yinsi yayi na bana ya nge”. Ni Nzambi yina mpe ke fidisa mbazi ya yandi na mantwala ya nge, samu ti nge kuzwa kento mosi kuna, samu na mwana ya munu.

⁸ Kana kento yina ndima ve na kukwiza na nge, nge ke vwanda ve na mambu samu na ndefi yina mu me tumisa nge na kudya. Kasi kuvutula ata fyoti ve mwana ya munu kuna.»

⁹ Na yina, kisadi tulaka diboko ya yandi na yisi ya dibunda ya mfumu ya yandi Abalayami. Mpe yandi kudyaka ndefi samu na dyambu yina.

¹⁰ Na manima, kisadi bakaka basamo kumi na kati ya basamo ya mfumu ya yandi. Yandi bakaka mpe bima nyonso ya ntalu ya mfumu ya yandi. Yandi telamaka mpe kwendaka na Mezopotami, na mbanza ya Nawole.

¹¹ Ntangu kisadi kumaka na dibulu yina kele pene-pene ya mbanza, yandi vwandisaka basamo. Ya vwandaka me kuma nkokila, ntangu yina bakento ke kwendaka teka maza.

¹² Kisadi sambilaka mutindu yayi: «Yave, Nzambi ya mfumu ya munu Abalayami, sala ti mu sala mbwabanu ya mbote. Na kusala mutindu yina, nge ke lakisa bumbote ya nge na mfumu ya munu Abalayami.

¹³ Tala, mu me telama pene-pene ya dibulu ya maza. Bandumba ya mbanza ke na kubasika na kwiza teka maza.

¹⁴ Bika ti ndumba yina mu ke tuba ti kulula diyuki ya nge samu ti mu kunwa maza, mpe kana yandi vutula: “Kunwa, na manima mu ke nwikisa mpe basamo ya nge”, mu ke zaba ti, ni kento yina nge me soola samu na kisyelo ya nge Isaaki. Na yina, mu ke zaba ti, nge me lakisa bumbote ya nge na mfumu ya munu Abalayami.»

¹⁵ Kisadi vwandaka me manisa ntete ve na kusambila mpe Lebeka kwizaka basika na diyuki ya yandi na zulu ya digembo. Lebeka vwandaka mwana ya Betwele, mutekolo ya Mileka. Mileka vwandaka kento ya Nawole, mpangi ya Abalayami.

¹⁶ Lebeka vwandaka ndumba mosi ya kitoko mingi, mpe yandi vwandaka me zaba ntete ve

babakala. Yandi kulumukaka na dibulu ya maza mpe fulusaka diyuki ya yandi. Na manima, yandi vutukaka.

¹⁷ Kisadi ya Abalayami kwendaka mbangu samu na kubwabana yandi mpe yandi tubaka: «Mulemvo ya nge, pesa munu mwa maza ya kunwa na diyuki ya nge.»

¹⁸ Lebeka tubaka: «Mfumu ya munu, kunwa ya nge.» Lebeka kululaka diyuki ya yandi na nswalu nyonso samu na kupesa kisadi yina maza.

¹⁹ Ntangu yandi manisaka na kupesa kisadi yina maza, yandi tubaka: «Mu ke teka mpe maza samu na basamo ya nge tii ntangu bawu nyonso ke manisa na kunwa.»

²⁰ Na nswalu nyonso, yandi sekulaka maza ya diyuki ya yandi na kisika yina bibulu ke kunwaka maza. Yandi kwendaka mbangu na kwenda teka dyaka maza na dibulu samu na basamo nyonso ya kisadi yina.

²¹ Kisadi ya Abalayami vwandaka tala Lebeka swii. Yandi vwandaka yufula yandi mosi na yisi ya ntima: «Yave ke na kusala ti mambu ya nzyetolo ya munu kubonga to yawu kubonga ve?»

²² Ntangu basamo manisaka na kunwa maza, kisadi ya Abalayami pesaka na Lebeka kinzembele ya wolo mpe milunga zole ya wolo ya maboko. Mulunga yina vwandaka ya Beka mosi. Milunga ya maboko mpe vwandaka ya Beka* mosi.

²³ Na manima, yandi tubaka: «Zabisa munu nge ke mwana ya nani? Mulemvo ya nge, na yinzo

* **24:22** Beka kele kipezolo yina lenda vwanda bangalame 5,5.

ya tata ya nge, beto lenda kuzwa kisika ya kulala samu na kulutisa mpimpa?»

²⁴ Lebeka vutulaka: «Mu kele mwana ya Betwele, mpe mutekolo ya Mileka na Nawole.»

²⁵ Yandi tubaka dyaka: «Na yinzo ya beto, matiti ya kuyuma mpe madya ya kudikisa bibulu kele mingi, kisika ya kulala mpe kele.»

²⁶ Kisadi ya Abalayami fukamaka mpe kubwaka kizizi na ntoto na ntadisi ya Yave.

²⁷ Yandi tubaka: «Nkembo na Yave, Nzambi ya mfumu ya munu Abalayami. Yandi me bika ve na kulakisa bumbote mpe kukwikama ya yandi na mfumu ya munu. Yave me twadisa munu na nzila tii na yinzo ya bampangi ya mfumu ya munu.»

²⁸ Mwana ya kento kimaka mbangu na yinzo samu na kwenda zabisa mambu yina na mama ya yandi.

²⁹ Lebeka vwandaka na nkazi mosi, nkumbu ya yandi Labane. Labane basikaka mpe kimaka mbangu na dibulu ya maza, kisika muntu yina vwandaka.

³⁰ Labane talaka kinzembele na milunga ya maboko na kibusi ya yandi. Yandi kuwaka mpe ntangu kibusi ya yandi Lebeka vwandaka zonga ti: «Muntu yina me tuba na munu mutindu yayi, mutindu yayi.» Na yina, Labane kwendaka na sika ya muntu yango. Muntu yango vwandaka ya kutelama na basamo ya yandi pene-pene ya dibulu ya maza.

³¹ Labane tubaka: «Kwiza na sika ya beto, nge ke muntu yina Yave sakumunaka. Samu na yinki nge me vwanda na ngaanda? Mu me kubika kisika na

yinzo samu na nge, mpe kisika samu na basamo ya nge.»

³² Na yina, kisadi ya Abalayami kwendaka na yinzo ya Labane. Labane kululaka mifuna yina vwandaka na zulu ya basamo. Yandi pesaka basamo matiti ya kuyuma mpe madya. Yandi pesaka mpe maza ya kusukula makulu na kisadi yina mpe bantu yina vwandaka na yandi.

³³ Na manima, ba pesaka bawu madya. Kasi kisadi tubaka: «Mu ke kudya ve kana mu zonza ntete ve mambu yina mu ke na yawu.» Labane vutulaka: «Zonza ya nge.»

³⁴ Kisadi tubaka: «Mu ke kisadi ya Abalayami.

³⁵ Yave sakumunaka mingi mfumu ya munu. Yandi me sala ti mfumu ya munu kuvwanda muntu ya nene. Yave me pesa yandi mameme, bankombo, basamo, bambuluku mpe bangombe, wolo na palata, mpe bisadi ya bakento na ya babakala.

³⁶ Mpe Saala, kento ya mfumu ya munu, butaka mwana ya bakala na yandi, na buboba ya yandi. Ni na mwana yina, mfumu ya munu me pesa mvwilu ya yandi nyonso.

³⁷ Na yina, mfumu ya munu tumisaka munu na kudya ndefi ti mu fwana kukwedila ve mwana ya yandi kento ya mu-Kaanani, na kati ya bakento ya yinsi, kisika yandi ke na kuzingaka.

³⁸ Yandi tubaka na munu: “Kudya ndefi ti nge ke kwenda na sika ya dikanda ya munu, na sika ya bantu ya yinzo ya tata ya munu, mpe kuna, nge ke kuzwa kento samu na mwana ya munu.”

³⁹ Mu tubaka na mfumu ya munu: “Yinki mu ke sala kana kento yango ndima ve na kukwiza

kwaku?”

⁴⁰ Yandi vutulaka na munu: “Mu ke tambulaka na ntadisi ya Yave Nzambi ya munu. Yandi ke fidisa mbazi ya yandi na mantwala ya nge, samu ti nge sala nzyetolo ya mbote. Mpe nge ke kwedila mwana ya munu kento na kati ya dikanda ya munu, na kati ya bantu ya yinzo ya tata ya munu.

⁴¹ Kana nge kuma na sika ya dikanda ya munu, nge ke kuzwa ve nsiingulu samu na ndefi yina. Kana bawu ba pesa nge ve kento, nge ke kuzwa ve nsiingulu samu na ndefi yina.”

⁴² Bubu yayi, ntangu mu kumaka na dibulu ya maza, mu sambilaka mutindu yayi: “Yave, Nzambi ya mfumu ya munu Abalayami, sala ti mambu ya nzyetolo yayi mu ke na kusala kubonga.

⁴³ Tala, mu me telama pene-pene ya dibulu ya maza. Mu ke tuba na ndumba yina ke basika na kwiza teka maza: mulemvo ya nge, pesa munu mwa maza ya kunwa na diyuki ya nge.

⁴⁴ Kana yandi vutula: Kunwa ya nge, mu ke teka mpe maza samu na basamo ya nge. Ni kuna, mu ke zaba ti, yayi ni kento yina Yave me soola samu na mwana ya mfumu ya munu.”

⁴⁵ Mu vwandaka me manisa ntete ve na kusambila na yisi ya ntima, Lebeka kwizaka basika na diyuki ya yandi na zulu ya digembo. Yandi kulumukaka na dibulu mpe yandi tekaka maza. Mu tubaka na yandi: “Mulemvo ya nge, pesa munu mwa maza ya kunwa.”

⁴⁶ Yandi kululaka diyuki ya yandi na nswalu mpe yandi tubaka: “Kunwa ya nge, mu ke pesa mpe basamo ya nge maza.” Mu kunwaka mpe

yandi pesaka mpe basamo maza.

⁴⁷ Mu yufulaka yandi: “Nge ke mwana ya nani?” Yandi vutulaka: “Mu kele mwana ya Betwele, mpe mutekolo ya Mileka na Nawole.” Na yina, mu tulaka yandi kinzembele na mbombo mpe milunga na maboko.

⁴⁸ Mu fukamaka mpe mu kubwaka kizizi na ntoto, na ntadisi ya Yave. Mu tondaka Yave, Nzambi ya mfumu ya munu Abalayami. Yandi me twadisa munu na nzila ya mbote na kwiza kuzwa ndumba ya mpangi ya mfumu ya munu, samu na mwana ya yandi ya bakala.

⁴⁹ Ntangu yayi, beno zabisa munu kana beno zola kulakisa luzolo mpe kukwikama ya beno na mfumu ya munu. Kana beno zola ve, beno zabisa munu samu ti mu kwenda ya munu kisika ya nkaka.»

⁵⁰ Labane na Betwele vutulaka: «Dyambu yayi me katuka na Yave, beto kele ve na dyambu ya kuzonza.

⁵¹ Lebeka yandi yayi na mantwala ya nge. Baka yandi mpe nata yandi, samu ti yandi kuvwanda kento ya mwana ya mfumu ya nge mutindu Yave me tuba yawu.»

⁵² Ntangu kisadi ya Abalayami kuwaka mambu yina, yandi kubwaka kizizi na ntoto na ntadisi ya Yave.

⁵³ Kisadi basisaka bima ya wolo, bima ya palata mpe binkuti, yandi pesaka yawu na Lebeka. Yandi pesaka mpe bima ya ntalu na nkazi ya Lebeka mpe na mama ya yandi.

⁵⁴ Na manima, kisadi ya Abalayami na bantu yina vwandaka na yandi kudyaka mpe kunwaka,

bawu lalaka kuna.

Na suka ntangu bawu vumbukaka, kisadi ya Abalayami tubaka: «Beno bika ti mu vutuka na sika ya mfumu ya munu.»

⁵⁵ Mama mpe nkazi ya Lebeka tubaka: «Bika ti Lebeka kuvwanda dyaka na beto mwa bilumbu kumi. Na manima, yandi lenda kwenda.»

⁵⁶ Kasi kisadi ya Abalayami vutulaka: «Beno lutisa munu ntangu ve, Yave me sala ti nzyetolo ya munu kuluta mbote. Benoit bika ti mu vutuka na sika ya mfumu ya munu.»

⁵⁷ Na yina, bawu vutulaka: «Beto bokila ndumba yandi mosi, samu na kuyufula dibanza ya yandi.»

⁵⁸ Bawu bokilaka Lebeka mpe ba yufulaka yandi: «Nge zola kukwenda na bakala yayi?» Lebeka vutulaka: «Ee, mu ke kwenda na yandi.»

⁵⁹ Bawu bikaka kibusi ya bawu Lebeka na kento yina vwandaka keba yandi. Bawu kwendaka kintwadi na kisadi ya Abalayami mpe bantu yina kwizaka na yandi.

⁶⁰ Bawu sakumunaka Lebeka na kutuba: «Nge kibusi ya beto, bika ti nge vwanda mama ya mafunda na mafunda ya bantu.

Bika ti bana ya nge kubotola bambanza ya bambeni ya bawu!»

⁶¹ Na yina, Lebeka na bandumba yina vwandaka bisadi ya yandi, bawu yulukaka na zulu ya basamo, mpe bawu landaka kisadi ya Abalayami. Ni mutindu yina, kisadi ya Abalayami kwendaka na Lebeka.

⁶² Ntangu mambu yayi vwandaka salama, Isaaki kwendaka zinga na kizunga ya Nengeve.

Yandi katukaka na dibulu ya maza yina ba vwandaka bokila Layayi-Loyi.

⁶³ Na nkokila, Isaaki basikaka samu na kwenda tambula na kati ya bilanga. Yandi vumbulaka yintu mpe yandi talaka basamo yina vwandaka kwiza.

⁶⁴ Ntangu Lebeka talaka Isaaki, yandi kulumukaka na samo.

⁶⁵ Mpe yandi yufulaka na kisadi ya Abalayami: «Muntu yina ke na kati ya bilanga mpe ke na kwizaka bwabana beto, ya ke nani?» Kisadi vutulaka: «Yandi kele mfumu ya munu. Na yina, Lebeka fukaka kizizi ya yandi na kitambala.»

⁶⁶ Kisadi ya Abalayami zabisaka na Isaaki mambu nyonso yina yandi salaka.

⁶⁷ Na manima, Isaaki nataka Lebeka na yinzo ya lele, yina bikaka Saala. Yandi bakaka Lebeka mpe Lebeka kumaka kento ya yandi. Isaaki zolaka Lebeka mpe yandi kuzwaka mbombolo na lufwa ya mama ya yandi Saala.

25

Lufwa ya Abalayami mpe bankumbu ya bana ya yandi ya nkaka

¹ Abalayami kwelaka dyaka kento ya nkaka, nkumbu ya yandi Ketula.

² Ketula butaka na Abalayami bana yayi: Zimelane, Yokesane, Medane, Midyane, Yisebake mpe Suwa.

³ Yokesane butaka Saba na Dedane. Bana ya Dedane vwandaka ba-Asuli, ba-Letusi mpe ba-Lewumi.

⁴ Bana ya Midyane ni: Eyifa, Efele, Enoke, Abida mpe Eleda. Bawu nyonso yina vwandaka bana ya Ketula.

⁵ Abalayami pesaka mvwilu ya yandi nyonso na Isaaki.

⁶ Abalayami pesaka mpe bima na bana yina yandi butaka na bakento ya yandi ya nkaka. Ntangu yandi vwandaka ntete moyo, yandi fidisaka bana yina ntama na mwana ya yandi Isaaki, na yinsi ya ntama kuna na esete.

⁷ Abalayami zingaka bamvula nkama mosi na makumi nsambwadi na tanu (175),

⁸ mpe yandi kufwaka. Abalayami lutisaka bamvula mingi ya kyese na buboba ya yandi, na manima yandi kufwaka. Yandi kwendaka vukana na bankooko ya yandi yina kufwaka.

⁹ Bana ya yandi Isaaki mpe Isemayeke tulaka yandi na ndyamu, na kati ya ntadi ya Makepela. Ntadi yango vwandaka na bilanga ya Efelone, mwana ya Sowale, mu-Iti, na kisika yina ke talasanaka na Mamele.

¹⁰ Ba tulaka Abalayami na ndyamu na kisika yina yandi tulaka kento ya yandi Saala, na bilanga yina Abalayami sumbaka na ba-Iti.

¹¹ Na manima ya lufwa ya Abalayami, Nzambi sakumunaka mwana ya yandi Isaaki. Isaaki vwandaka zinga pene-pene ya dibulu ya maza ya Layayi-Loyi.

¹² Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Isemayeke, mwana yina Abalayami butaka na Angale, mu-Ngipiti, kisadi ya Saala.

¹³ Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Isemaye, mutindu bawu butukilaka: Nebayote mwana ya ntete ya Isemaye, Kedale, Adebe, Mibesame,

¹⁴ Misema, Duma, Masa,

¹⁵ Adade, Tema, Yetule, Nafise mpe Kedema.

¹⁶ Yina ni bana ya Isemaye. Konso muntu na bawu vwandaka mfumu ya dikanda. Bawu pesaka bankumbu ya bawu na babwala mpe na bisika yina bawu tungaka bayinzo ya bawu ya lele.

¹⁷ Isemaye zingaka bamvula nkama na makumi tatu na nsambwadi (137) mpe mwela ya yandi katukaka. Yandi kufwaka mpe kwendaka vukana na bankooko ya yandi yina kufwaka.

¹⁸ Bana ya Isemaye vwandaka zinga na kizunga yina kele na kati-kati ya mbanza Avila na mbanza Sule. Sule kele pene-pene na Ngipiti, na nzila yina ke kwendaka na Asule. Bawu vwandaka zinga ve kisika mosi na bampangi ya bawu, bana ya nkaka ya Abalayami.

YAKOBI 25-36

Esawu mpe Yakobi

¹⁹ Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Isaaki, mwana ya Abalayami.

Abalayami butaka Isaaki.

²⁰ Ntangu Isaaki lungisaka bamvula makumi yiya, yandi kwelaka Lebeka, kibusi ya Labane, mwana ya Betwele, mu-Alame ya Mezopotami.

²¹ Isaaki sambilaka Yave samu na kento ya yandi yina vwandaka kisita. Yave kuwaka

lusambulu ya Isaaki mpe kento ya yandi Lebeka kuzwaka kivumu.

²² Bana vwandaka tutana na kati ya kivumu ya Lebeka. Mpe Lebeka tubaka: «Samu na yinki dyambu ya mutindu yayi me kumina munu?» Yandi kwendaka yufula luzolo ya Yave.

²³ Mpe Yave tubaka na yandi:
«Bayinsi zole ke na kati ya kivumu ya nge.
Makanda zole ke basika na kivumu ya nge.
Mosi na kati ya bawu ke lutila ngolo na mpangi mpe kuluntu ke sadila leki.»

²⁴ Ntangu ya kubuta lungaka, mpe ba talaka ti Lebeka vwandaka na mapasa na kivumu ya yandi.

²⁵ Mwana ya ntete yina basikaka vwandaka mbwaki. Nzutu ya yandi vwandaka ya kufuluka na mika mutindu mpusu ya kibulu. Ba pesaka yandi nkumbu Esawu*.

²⁶ Na manima, mpangi ya yandi mpe basikaka. Yandi vwandaka ya kusimba kinkoso ya Esawu. Ba pesaka yandi nkumbu Yakobi†. Isaaki vwandaka na bamvula makumi sambanu, ntangu Lebeka butaka bana yina.

²⁷ Bana kulaka. Esawu vwandaka kikubudi ya nene, yandi vwandaka na kifu ya kwendaka na mfinda. Yakobi vwandaka muntu ya kuzuna, yandi vwandaka vwanda mingi na yinzo.

²⁸ Isaaki zolaka mingi Esawu, samu ti yandi vwandaka zola kudya mbisi ya mfinda. Kasi Lebeka vwandaka zola mingi Yakobi.

* ^{25:25} Esawu zola kutuba: Bansuki mingi na nzutu † ^{25:26} Yakobi zola kutuba: Kikobi

²⁹ Kilumbu mosi, Yakobi vwandaka lamba supu. Kaka na ntangu yango, Esawu katukaka na bilanga, mpe yandi vwandaka me lemba.

³⁰ Esawu tubaka na Yakobi: «Mu me lemba mingi. Pesa munu supu yayi ya mbwaki mu kudy». Ni yawu yina, ba pesaka Esawu nkumbu Edome[‡].

³¹ Yakobi vutulaka: «Tekisa ntete munu bukuluntu ya nge.»

³² Esawu tubaka: «Mu ke na kufwa na nsatu, yinki mu ke sala na bukuluntu?»

³³ Na yina, Yakobi tubaka: «Kudya ndefi malumu yayi.» Esawu kudyaka ndefi, yandi tekisaka bukuluntu ya yandi na Yakobi.

³⁴ Na yina, Yakobi pesaka Esawu dimpa na supu ya bankasa. Esawu kudyaka mpe kunwaka. Na manima, yandi telamaka mpe yandi kwendaka. Esawu talaka ti bukuluntu ya yandi vwandaka kima ya mpamba.

26

Isaaki mpe Abimeleke

¹ Nsatu mosi kotaka na yinsi. Nsatu yango ni yina ve vwandaka na ntangu ya Abalayami. Isaaki kwendaka na mbanza Ngelale na sika ya Abimeleke, ntinu ya ba-Filiseti.

² Yave monikinaka Isaaki mpe yandi tubaka: «Kukwenda ve na Ngipiti, kasi zinga na yinsi yina mu ke tuba na nge.

³ Zinga na bunzenza na yinsi yayi, mu ke vwanda na nge mpe mu ke sakumuna nge. Samu

[‡] 25:30 *Edome* zola kutuba: Supu ya mbwaki

ti, ni na nge mpe na bana ya nge, mu ke pesa bayinsi nyonso yayi. Mu ke lungisa ndefi yina mu salaka na tata ya nge Abalayami.

⁴ Mu ke sala ti bana ya nge kukuma mingi mutindu bambwetete ya mazulu. Mu ke pesa bana ya nge bayinsi nyonso yayi. Na bana ya nge, makanda nyonso ya ntoto ke kuzwa lusakumunu,

⁵ samu ti Abalayami kuwaka mambu ya munu. Yandi landaka bantumunu ya munu, misiku ya munu, bansalulu ya misiku ya munu, mpe banzengolo ya munu.»

⁶ Isaaki bandaka na kuzinga na mbanza Nge-lale.

⁷ Ntangu bantu ya bwala yina vwandaka pesa yandi byuvu samu na kento ya yandi, Isaaki vwandaka vutula: «Yandi kele kibusi ya munu.» Isaaki vwandaka na boma ya kutuba ti yandi kele kento ya munu. Yandi vwandaka kima ti bantu ya yinsi yina kufwa yandi, samu ti Lebeka vwandaka kitoko mingi.

⁸ Isaaki lutisaka bilumbu mingi kuna. Kilumbu mosi, Abimeleke, ntinu ya ba-Filiseti vwandaka tala na nela ya yandi, yandi talaka Isaaki yina vwandaka sakana na kento ya yandi Lebeka.

⁹ Na yina, Abimeleke bokilaka Isaaki mpe tubaka: «Ya tsyelika, kento yayi kele kento ya nge. Samu na yinki nge tubaka ti yandi kele kibusi ya nge?» Isaaki vutulaka: «Mu vwandaka na boma ti ba kufwa munu samu na yandi.»

¹⁰ Abimeleke tubaka: «Yinki nge me sala beto? Nge zolaka natina beto mambu! Samu ti fyoti kaka bikanaka, mpe mosi na kati ya bantu ya yinsi zolaka vukisa mfulu na kento ya nge!»

¹¹ Na yina, Abimeleke pesaka Musiku yayi na bantu nyonso: «Muntu yina ke sala yimbi na bakala yayi to na kento ya yandi, ba fwana kufwa yandi.»

¹² Isaaki salaka bilanga na yinsi yina. Na mvula yina, yandi yonzikaka bambuma ya kulutula bambala nkama, samu ti Yave sakumunaka yandi.

¹³ Yandi kumaka mvwama. Bimvwama ya yandi vwandaka tatamana na kubwelama, mpe yandi kumaka mvwama ya nene.

¹⁴ Isaaki vwandaka na bangombe, mameme, bankombo, mpe bisadi mingi.

Isaaki salaka ngwisani na Abimeleke

Ba-Filiseti vwandaka tala Isaaki musoki.

¹⁵ Bawu zikaka mabulu nyonso ya maza yina bisadi ya Abalayami timunaka ntangu yandi vwandaka ntete moyo. Ba-Filiseti fulusaka mabulu nyonso na ntoto.

¹⁶ Abimeleke tubaka na Isaaki: «Katuka na yinsi ya beto. Samu ti nge me kuma muntu ya ngolo kulutula beto.»

¹⁷ Isaaki katukaka kuna. Yandi kwendaka telemisa bayinzo ya yandi ya lele na mudimba ya Ngelale mpe yandi zingaka kuna.

¹⁸ Isaaki timunaka dyaka mabulu ya maza yina tata ya yandi Abalayami bikaka, samu ti ba-Filiseti zikaka yawu na manima ya lufwa ya Abalayami. Isaaki pesaka dyaka mabulu yango bankumbu yina tata ya yandi pesaka ntete.

¹⁹ Bisadi ya Isaaki kwendaka timuna dibulu na mudimba, mpe kuna bawu talaka dibulu ya maza ya mbote.

20 Mivungi ya mbanza Ngelale swanaka na mivungi ya Isaaki. Mivungi ya Ngelale vwandaka tuba: «Maza yayi kele ya beto!» Na yina, Isaaki pesaka dibulu yango nkumbu Eseke*, samu ti ba swanaka samu na yawu.

21 Bisadi ya Isaaki kwendaka timuna dibulu ya nkaka ya maza. Kasi ba swanisaka dyaka bawu, samu na dibulu yina. Na yina, Isaaki pesaka yawu nkumbu Sitenat†.

22 Isaaki katukaka kuna, mpe yandi tumisaka ti ba timuna dibulu ya nkaka ya maza. Na mbala yayi, ba swanisaka bawu ve. Na yina, Isaaki pesaka dibulu yina nkumbu Lewobote‡. Samu ti Isaaki tubaka: «Ntangu yayi, Yave me pesa beto kisika ya kusadila. Na yina, beto ke butana na ntoto yandi».

23 Na manima, Isaaki katukaka kuna mpe yandi kwendaka na bwala Beele-Seba.

24 Na mpimpa yina, Yave monikinaka Isaaki mpe yandi tubaka: «Mu kele Nzambi ya tata ya nge Abalayami. Kuvwanda na boma ve samu ti, mu kele na nge. Samu na kisyelo ya munu Abalayami, mu ke sakumuna nge, mpe mu ke sala ti bana ya nge kubutana mingi.»

25 Na yina, Isaaki yidikaka kiyokolo ya minkayulu kuna. Mpe yandi sambilaka Yave na Nkumbu ya yandi. Kuna, yandi yidikaka yinzo ya yandi ya lele. Mpe bisadi ya yandi timunaka dibulu ya maza na kisika yina.

26 Abimeleke na ndiku ya yandi Awuzate, mpe

* **26:20** Eseke zola kutuba kuswana. † **26:21** Sitenat zola kutuba kitantu ‡ **26:22** Lewobote zola kutuba kisika ya kusadila

Pikole mfumu ya binwani ya Abimeleke, bawu kwendaka na Ngelale samu na kwenda tala Isaaki.

²⁷ Isaaki tubaka na bawu: «Samu na yinki beno me kwiza tala munu? Beno ke yinaka munu mpe beno bingisaka munu na yinsi ya beno.»

²⁸ Bawu vutulaka: «Beto me tala ti Yave kele na nge. Ni yawu yina, beto me tala ti yawu kele mbote ti nge na beto, beto kudya ndefi. Beto fwana kusala ngwisani na nge.

²⁹ Kudya ndefi ti nge ke sala ve beto yimbi, samu ti beto mpe beto salaka nge yimbi ve. Beto sadilaka nge kaka mambu ya mbote. Beto bikaka nge kwenda na kizunu. Ntangu yayi, nge kele muntu yina Yave me sakumuna.»

³⁰ Isaaki salaka mukembo samu na bawu, bawu kudyaka mpe kunwaka.

³¹ Na suka-suka, bawu vumbukaka. Bawu kudyaka bandefi muntu na muntu na sika ya mpangi ya yandi. Na manima, Isaaki pesaka bawu nzila samu ti bawu kwenda, mpe bawu katukaka kuna na kizunu nyonso.

³² Kaka na kilumbu yina, bisadi ya Isaaki kwizaka pesa yandi bansangu ya dibulu ya maza yina bawu vwandaka timuna. Bawu tubaka na yandi: «Beto me kuzwa maza.»

³³ Isaaki pesaka dibulu yina nkumbu Sibeya§. Ni yawu yina, tii na kilumbu ya bubu yayi, nkumbu ya mbanza yina kele Beele-Seba.*

Makwela ya Esawu

§ 26:33 *Sibeya* zola kutuba «Ndefi» kutuba «Dibulu ya ndefi».

* 26:33 *Beele-Seba* zola

³⁴ Ntangu Esawu lungisaka bamvula makumi yiya, yandi kwelaka Yewudite, mwana ya Beeli, mu-Iti. Yandi kwelaka mpe Basemate, mwana ya Elone, mu-Iti.

³⁵ Isaaki na Lebeku talaka mpasi mingi samu na bakento nyonso zole yayi.

27

Yakobi bakaka lusakumunu ya ngana ya Esawu

¹ Isaaki kumaka kiboba, yandi vwandaka tala dyaka mbote ve. Yandi bokilaka Esawu mwana ya yandi ya ntete mpe yandi tubaka na yandi mutindu yayi: «Mwana ya munu!» Esawu vutulaka: «Munu yandi yayi.»

² Isaaki tubaka: «Nge mosi ke na kutala ti mu me kuma kiboba, mpe mu zaba ve kilumbu yina mu ke kufwa.»

³ Mu zola ti, malu-malu yayi, nge baka bisalulu ya nge ya mbingu: kinatunu ya nge ya madyonga na munani ya nge. Nge kwenda na mfinda, nge kwenda kufwa kibulu samu na munu.

⁴ Nge kwiza lambila munu madya ya kitoko yina mu ke zolaka. Nge natina munu yawu, mu kudya yawu, samu ti mu sakumuna nge ntete mu kufwa.»

⁵ Ntangu Isaaki vwandaka zonga na mwana ya yandi Esawu, Lebeku kuwaka mambu nyonso. Esawu kwendaka na mfinda, samu na kufwa kibulu mpe kunata yawu.

⁶ Lebeku tubaka na mwana ya yandi Yakobi: «Mu me kuwa mutindu tata ya nge me zabisa na mpangi ya nge Esawu:

⁷ “Natina munu kibulu mpe lambila munu madya ya kitoko. Mu ke kudya yawu mpe mu ke sakumuna nge, na ntadisi ya Yave ntete mu kufwa.”

⁸ Na yina, nge mwana ya munu, kuwa munu, mpe sala mutindu mu ke tumisa nge.

⁹ Kwenda bakila munu bana zole ya bankombo ya kitoko na kati ya mpaka. Mu ke lambila tata ya nge madya ya kitoko yina yandi ke zolaka.

¹⁰ Nge ke natina tata ya nge yawu. Yandi ke kudya yawu, samu ti yandi sakumuna nge ntete yandi kufwa.»

¹¹ Yakobi tubaka na mama ya yandi Lebeka: «Nge zaba ti mpangi ya munu Esawu ke na miika mingi na nzutu, kasi munu, mu ke ve na yawu.

¹² Kuzaba ve kana tata ke simba munu na nzutu, yandi ke tala ti mu ke na kuseka yandi. Na yina, mu ke kuzwa nsiingulu kasi lusakumunu ve.»

¹³ Mama ya yandi tubaka: «Mwana ya munu, bika ti nsiingulu yina kubwa na munu. Kasi kuwa kaka mambu yina mu ke na kuzabisa nge. Kwenda bakila munu bana zole ya bankombo.»

¹⁴ Yakobi kwendaka baka bana yango ya bankombo mpe yandi nataka yawu na sika ya mama ya yandi. Mama lambaka madya ya kitoko yina Isaaki vwandaka zola.

¹⁵ Na manima, Lebeka bakaka binkuti ya mwana ya yandi ya ntete Esawu. Yandi soolaka na yinzo, binkuti yina lutilaka kitoko. Yandi lwatisaka yawu mwana ya yandi Yakobi, leki ya Esawu.

¹⁶ Yandi kangaka Yakobi mpusu ya mwana ya nkombo na maboko mpe na laka, bisika yina

vwandaka ve na miika.

¹⁷ Lebeke pesaka mwana ya yandi Yakobi madya ya kitoko na mampa yina yandi lambaka.

¹⁸ Yakobi kwendaka na sika ya tata ya yandi mpe yandi tubaka: «Tata!» Tata vutulaka: «Ee mwana ya munu! Nge ni nani?»

¹⁹ Yakobi tubaka na tata ya yandi: «Ni munu Esawu, mwana ya nge ya ntete. Mu me sala mutindu nge tumisaka munu. Mulemvo ya nge, vumbuka, vwanda nge kudya kibulu yina mu me kufwa, samu ti nge sakumuna munu.»

²⁰ Isaaki yufulaka mwana ya yandi: «Wapi mutindu nge me sala na kuzwa yawu malu-malu yayi?» Yakobi vutulaka: «Yave, Nzambi ya nge me tudila munu yawu na nzila.»

²¹ Na yina, Isaaki tubaka na Yakobi: «Mwana ya munu, belama awa mu simba nge, samu ti mu zaba kana ni nge mwana ya munu Esawu to ve.»

²² Yakobi belamaka na tata ya yandi Isaaki yina simbaka yandi mpe yandi tubaka: «Ndinga yayi mu ke na kuwa kele ya Yakobi, kasi maboko kele ya Esawu!»

²³ Isaaki zabaka ve ti ya vwandaka Yakobi, samu ti maboko ya Yakobi vwandaka na miika mingi mutindu maboko ya mpangi ya yandi Esawu. Mpe Isaaki sakumunaka Yakobi.

²⁴ Isaaki yufulaka: «Ya tsyelika yayi ni nge mwana ya munu Esawu?» Yakobi vutulaka: «Ee, ni munu.»

²⁵ Isaaki tubaka: «Sadila munu madya, mu kudya kibulu yina mwana ya munu me kuzwa, samu ti mu sakumuna nge. Yakobi pesaka tata ya

yandi madya mpe Isaaki kudyaka. Yandi pesaka mpe yandi vinu, Isaaki kunwaka.»

²⁶ Tata ya yandi Isaaki tubaka na yandi: «Mwana ya munu, belama awa mpe nge fiba munu.»

²⁷ Yakobi belamaka mpe fibaka tata ya yandi Isaaki. Isaaki kuwaka nsunga ya binkuti ya yandi mpe Isaaki sakumunaka yandi na kutuba: «Ya tsyelika, nsunga ya mwana ya munu kele mutindu nsunga ya bilanga yina Yave me sakumuna.

²⁸ «“Bika ti Nzambi kupesa nge kinoko ya mazulu, ntoto kubuta bambuma mingi, bambuma mingi ya faline na vinu ya malu-malu.

²⁹ Bika ti makanda ya bantu kusadila nge, bantu ya bayinsi ya nkaka kufukimina nge! Vwanda mfumu ya bampangi ya nge! Bika ti bana ya mama ya nge kufukimina nge! Bika ti muntu yina ke siinga nge, yandi kuzwa nsiingulu.

Bika ti muntu yina ke sakumuna nge, yandi kuzwa lusakumunu!”»

³⁰ Isaaki manisaka na kusakumuna Yakobi. Kaka na ntangu yina Yakobi bikaka tata ya yandi, mpangi ya yandi Esawu, yina katukaka na mbingu kwizaka kuma.

³¹ Esawu mpe lambaka madya ya kitoko. Yandi natinaka yawu tata ya yandi, mpe yandi tubaka ya yandi: «Tata ya munu, vumbuka nge kudyakibulu yina mwana ya nge me kuzwa, samu ti nge sakumuna munu.»

³² Tata ya yandi Isaaki yufulaka: «Nge ni nani?» Yandi vutulaka: «Ni munu Esawu, mwana ya nge ya ntete.»

³³ Isaaki bandaka na kutekita mingi mpe yandi tubaka: «Nani me kwenda kubula kibulu mpe me natina munu yawu? Mu me kudya yawu ntete nge kwiza. Mu me sakumuna yandi, mpe yandi ke vwanda na lusakumunu.»

³⁴ Ntangu Esawu kuwaka mambu yina tata ya yandi zonzaka, yandi lookaka na ngolo mpe ya salaka yandi mpasi mingi na ntima. Yandi tubaka na tata ya yandi: «Tata, sakumuna munu mpe.»

³⁵ Isaaki vutulaka: «Mpangi ya nge vwandaka me kwiza vuna munu awa, mpe yandi me baka lusakumunu ya nge.»

³⁶ Esawu tubaka: «Nkumbu ya Yakobi me bonga na yandi samu ti, yandi me vuna munu bambala zole! Ya ntete, yandi bakaka munu bukuluntu. Na mbala yayi, yandi me laba lusakumunu ya munu!» Esawu tubaka dyaka: «Tata, nge me bikana ve na lusakumunu ya nkaka samu na munu?»

³⁷ Isaaki tubaka na Esawu: «Tala, mu me tula yandi mfumu ya nge, bampangi ya yandi nyonso ke vwanda bisadi ya yandi. Mu me pesa yandi bambuma ya faline na vinu ya malu-malu. Nge mwana ya munu, yinki dyaka mu ke sala samu na nge?»

³⁸ Esawu tubaka na tata ya yandi: «Tata, lusakumunu nyonso vwandaka na nge kaka ni yina? Tata, sakumuna munu mpe.» Mpe Esawu bandaka na kudila na ngolo.

³⁹ Na yina, tata ya yandi Isaaki tubaka na yandi: «Nge ke zinga ntama na ntoto yina ke pesaka madya.

Kinoko ya mazulu ke kubwa ve na bilanga ya nge.

⁴⁰ Nge ke banda na kuzwaka madya ya nge na mbele ya nge ya mvita.

Nge ke vwanda kisadi ya leki ya nge.

Ntangu nge ke banda na kwendaka tambula

bisika ya mutindu na mutindu,

nge ke katula kizitu ya leki ya nge

na zulu ya yintu ya nge.

Na yina, nge ke kuzwa kimpwanza.»

Yakobi kimaka na sika ya Labane

⁴¹ Esawu bandaka na kuyina Yakobi samu na lusakumunu yina Yakobi kuzwaka na sika ya tata ya bawu. Na yina, yandi tubaka na yisi ya ntima: «Kilumbu ya lufwa ya tata ya munu ke dyaka ntama ve. Mpe na manima, mu ke kufwa Yakobi.»

⁴² Ba zabisaka Lebeka mambu yina mwana ya yandi ya ntete Esawu vwandaka tuba. Na yina, Lebeka bokilaka Yakobi, mwana ya yandi ya zole, mpe yandi tubaka na yandi: «Yaya ya nge Esawu zola kuvutula nge yimbi, yandi ke na kusosa na kufwa nge.

⁴³ Mwana ya munu kuwa munu! Kima malumu ya yayi na sika ya nkazi ya munu Labane, na mbanza Alane.

⁴⁴ Nge ke zinga kuna tii ntangu nkele ya yaya ya nge ke manisa.

⁴⁵ Ntangu nkele ya yaya ya nge ke manisa mpe yandi ke zimbana mambu yina nge me sala yandi, mu ke fidisa muntu na kwiza baka nge kuna. Mu zola ve kuwombisa bana ya munu nyonso zole na kilumbu mosi.»

⁴⁶ Lebeka tubaka na Isaaki: «Mu ke dyaka ve na kilengi ya luzingu samu na babokilo ya munu yayi ya ba-Iti. Luzingu ke vwanda dyaka ve mfunu samu na munu, kana Yakobi mpe kwela kento na kati ya bandumba ya yinsi ya ba-Iti mutindu bawu yayi.»

28

¹ Isaaki bokilaka Yakobi, yandi sakumunaka yandi mpe pesaka yandi ntumunu yayi: «Nge ke kwela ve kento na kati ya bandumba ya yinsi ya Kaana.

² Baka nzila, kwenda na Mezopotami na sika ya Betwele, tata ya mama ya nge. Kuna, nge ke kwela kento na kati ya bandumba ya Labane, nkazi ya mama ya nge.

³ Bika ti Nzambi-Mpungu kusakumuna nge, nge buta bana mingi mpe nge kuma nkooko ya makanda mingi.

⁴ Bika ti yandi kupesa lusakumunu ya Abalayami, na nge mpe na bana ya nge, samu ti yinsi yina Nzambi pesaka na Abalayami, yinsi yina nge ke na kuzinga na bunzenza, yawu kukuma ya nge.»

⁵ Isaaki fidisaka Yakobi na yinsi ya Mezopotami na sika ya Labane, mwana ya Betwele, mu-Alame. Labane vwandaka nkazi ya Lebeka, Lebeka mama ya Yakobi na Esawu.

⁶ Esawu talaka ti Isaaki sakumunaka Yakobi mpe yandi fidisaka yandi na Mezopotami samu na kwenda kuzwa kento kuna. Mpe ti, na kusakumuna Yakobi, yandi pesaka Yakobi ntumunu yayi: «Nge ke kwela ve kento na kati ya bandumba ya yinsi ya Kaana.»

⁷ Yandi talaka mpe ti Yakobi tumamaka na tata mpe mama ya yandi, mpe yandi kwendaka na Mezopotami.

⁸ Na yina, Esawu bakulaka ti tata ya yandi Isaaki ke zolaka ve bandumba ya yinsi ya Kaana.

⁹ Mpe Esawu kwendaka na sika ya Isemaye, mwana ya Abalayami. Kuna, Esawu kwelaka dyaka kento ya nkaka, nkumbu ya yandi Mayalate. Mayalate vwandaka mwana ya Isemaye mpe kibusi ya Nebayote.

Ndosi ya Yakobi

¹⁰ Yakobi katukaka na Beele-Seba samu na kukwenda na Alane.

¹¹ Yandi kumaka na kisika mosi, mpe yandi lutisaka mpimpa kuna, samu ti bwisi vwandaka me yila yimeni. Yandi bakaka ditadi mosi na kati ya matadi yina vwandaka kuna, yandi tentikaka yintu ya yandi na zulu ya yawu mpe yandi lalaka pongi.

¹² Yandi lotaka ndosi yayi: Yandi talaka kikada yina vwandaka ya kutelama kubanda na ntoto tii na zulu. Bambazi ya Nzambi vwanda yuluka mpe kulumuka na yawu.

¹³ Yandi talaka Yave vwandaka ya kutelama na mantwala ya yandi. Mpe Yave tubaka na yandi: «Mu keke Yave, Nzambi ya nkooko ya nge Abalayami mpe Nzambi ya Isaaki. Ntoto yayi, kisika nge keke ya kulala, mu ke pesa yawu na nge mpe na bana ya nge.

¹⁴ Bana ya nge ke kuma mingi mutindu fundu-fundu ya ntoto. Beno ke mwangana na node, na sude, na wesete mpe na esete. Na nge, mpe na

bana ya nge, makanda nyonso ya ntoto ke kuzwa lusakumunu.

¹⁵ Mu kele na nge, mpe mu ke bumba nge bisika nyonso yina nge ke kwenda. Mu ke vutula nge na ntoto yayi mpe mu ke bika nge ve. Mu ke lungisa mambu nyonso yayi mu ke na kuzabisa nge.»

¹⁶ Ntangu Yakobi vumbukaka na pongi, yandi tubaka: «Ya tsyelika, Yave kele na kisika yayi, kasi munu, mu vwandaka zaba ve!»

¹⁷ Yandi kumaka na boma mpe tubaka: «Kisika yayi kele kisika ya nsisi. Kisika yayi kele kaka Yinzo ya Nzambi, mwelo ya mazulu!»

¹⁸ Na suka-suka, Yakobi vumbukaka. Yandi bakaka ditadi yina yandi tentikaka yintu ya yandi. Yandi tedimisaka yawu samu ti yawu kukuma ditadi ya kubyekwa. Yandi bulumunaka yawu mafuta.

¹⁹ Ni yawu yina, yandi pesaka kisika yina nkumbu Betele*. Nkumbu ya mbanza yina vwandaka ntete Luze.

²⁰ Yakobi salaka nsilulu yayi: «Kana Nzambi kele na munu, mpe kana yandi keba munu na nzila yayi mu ke na kukwenda, kana yandi pesa munu madya ya kudya na binkuti ya kulwata,

²¹ kana mu vutuka na yinzo ya tata ya munu na kizunu nyonso, Yave ke kuma Nzambi ya munu.

²² Ditadi yayi mu me telemisa mpe mu me byeka, ke kuma Yinzo ya Nzambi. Mpe mu ke pesa nge dime ya bima nyonso yina nge ke pesa munu.»

29

* **28:19** Betele zola kutuba Yinzo ya Nzambi. **28:22** Mba 14.20

Yakobi kutanaka na Lasele

¹ Yakobi telamaka samu na kukwenda na yinsi ya bantu yina ke zingaka na esete.

² Yandi talaka dibulu mosi ya maza na kati ya matiti. Bankonga tatu ya mameme na bankombo vwandaka pema pene-pene ya dibulu yango, samu ti ni kuna ba vwandaka nwikisa bawu maza. Ba vwandaka kanga dibulu yango na ditadi ya nene.

³ Bankonga nyonso ya mameme na bankombo vwandaka vukana kuna. Na yina, ba vwandaka nengumuna ditadi samu na kunwikisa bibulu maza. Mpe na manima, ba vwandaka vutula dyaka ditadi samu na kukanga dibulu.

⁴ Yakobi yufulaka mivungi: «Bampangi ya munu, wapi kisika beno me katuka?» Bawu vutulaka: «Beto me katuka na Alane.»

⁵ Yakobi yufulaka bawu: «Beno zaba Labane, mwana ya Nawole?» Bawu vutulaka: «Ee, beto zaba yandi.»

⁶ Yakobi tubaka: «Yandi kele mbote?» Bawu vutulaka: «Yandi kele mbote. Tala Lasele, mwana ya yandi ya kento ke na kukwiza na mameme na bankombo.»

⁷ Yakobi tubaka: «Ntangu ke ntete mingi. Ntangu ya kukutikisa bibulu me lunga ntete ve. Beno nwikisa bawu maza, na manima beno vutula bawu ba kwenda kudya.»

⁸ Bawu vutulaka: «Beto lenda sala ve mutindu yina kana beto me kutikisa ntete ve bibulu nyonso. Na manima, beto ke nengumuna ditadi mpe beto ke nwikisa bibulu maza.»

⁹ Yakobi vwandaka me manisa ntete ve na ku-solola na bawu mpe Lasele kwizaka na bibulu ya

tata ya yandi. Lasele vwandaka muvungi.

¹⁰ Ntangu Yakobi talaka Lasele, mwana ya mama-nkazi ya yandi Labane, na mameme na bankombo ya Labane, Yakobi belamaka mpe nengumunaka ditadi yina vwandaka kanga dibulu. Yandi nwikisaka maza na bibulu ya Labane, nkazi ya mama ya yandi.

¹¹ Yakobi fibaka Lasele, mpe yandi bandaka na kudila na ngolo.

¹² Yakobi zabisaka Lasele ti yandi kele muntu ya dikanda ya tata ya yandi, yandi kele mwana ya Lebeka. Na yina, Lasele kimaka mbangu na kwenda zabisa yawu na sika ya tata ya yandi.

¹³ Ntangu Labane kuwaka nsangu ya Yakobi, mwana ya kibusi ya yandi, yandi kimaka mbangu na kwenda bwabana yandi. Bawu bumbasanaka mpe Labane fibaka yandi. Yandi nataka Yakobi na yinzo ya yandi. Na manima, Yakobi zabisaka Labane mambu nyonso yina kuminaka yandi.

¹⁴ Labane tubaka na Yakobi: «Ya tsyelika nge kele muntu ya dikanda ya munu, beto na nge kele menga mosi.» Mpe Yakobi lutisaka ngonda ya muvimba na sika ya Labane.

Makwela ya Yakobi

¹⁵ Labane tubaka na Yakobi: «Ata ti nge kele muntu ya dikanda ya munu, nge ke sadila munu kisalu ya mpamba? Zabisa munu yikwa mu ke futa nge.»

¹⁶ Labane vwandaka na bana zole ya bakento. Nkumbu ya kuluntu vwandaka Leya. Nkumbu ya leki vwandaka Lasele.

¹⁷ Leya vwandaka na meso ya nsoni, kasi Lasele vwandaka kitoko mingi.

¹⁸ Yakobi zolaka Lasele mpe yandi tubaka na Labane: «Mu ke sadila nge bamvula nsambwadi samu na kukwela mwana ya nge Lasele, leki ya Leya.»

¹⁹ Labane vutulaka: «Ya kele mbote ti mu pesa nge yandi, kasi na muntu ya nkaka ve. Vwanda awa na sika ya munu.»

²⁰ Yakobi sadilaka Labane bamvula nsambwadi, samu na kukwela Lasele. Yakobi talaka bamvula yina mutindu mwa bilumbu, samu ti yandi zolaka mingi Lasele.

²¹ Na manima, Yakobi tubaka na Labane: «Ntangu me lunga, pesa munu kento ya munu. Mu zola kuvwanda na yandi.»

²² Na yina, Labane bokilaka bantu nyonso ya bwala mpe yandi salaka mukembo ya makwela.

²³ Na nkokila, Labane bakaka mwana ya yandi Leya mpe yandi nataka yandi na sika ya Yakobi. Mpe Yakobi vukisaka mfulu na Leya.

²⁴ Labane pesaka Zilepa, kisadi ya yandi ya kento na sika ya mwana ya yandi Leya, samu ti Zilepa kuvwanda kisadi ya Leya.

²⁵ Kasi na suka, Yakobi pamukaka na kutala ti ya vwandaka ni Leya. Na yina, Yakobi tubaka na Labane: «Yayi wapi mambu nge me sala munu? Ya kele ve samu na Lasele mu me sadila nge? Samu na yinki nge me vuna munu?»

²⁶ Labane vutulaka: «Beto kele ve na kifu ya kukwelisaka leki kana yaya me kwela ntete ve.

²⁷ Manisa lumingu nyonso ya mukembo ya makwela na Leya. Na manima, beto ke pesa

dyaka nge Lasele, mpe nge ke sadila dyaka munu bamvula nsambwadi.»

²⁸ Yakobi ndimaka na kumanisa lumingu nyonso ya mukembo ya makwela na Leya. Na manima, Labane pesaka mwana ya yandi Lasele na sika ya Yakobi.

²⁹ Labane pesaka Bila, kisadi ya yandi ya kento, na sika ya mwana ya yandi Lasele, samu ti Bila kuvwanda kisadi ya Lasele.

³⁰ Yakobi vukisaka mpe mfulu na Lasele, mpe yandi zolaka Lasele kulutula Leya. Yakobi sadilaka dyaka Labane bamvula nsambwadi.

Bana ya Yakobi

³¹ Yave talaka ti Yakobi vwandaka zola mingi ve Leya. Na yina, yandi salaka ti Leya kuvwanda na mabuta, kasi Lasele kuvwanda kisita.

³² Leya kuzwaka kivumu, mpe yandi butaka mwana ya bakala. Yandi pesaka mwana nkumbu Lubene*, samu ti yandi tubaka: «Yave me tala mpasi ya munu. Ntangu yayi, bakala ya munu ke zola munu.»

³³ Leya kuzwaka dyaka kivumu, mpe yandi butaka mwana ya bakala. Yandi tubaka: «Yave me tala ti bakala ya munu ke zolaka munu mingi ve. Ni yawu yina, yandi me pesa munu mwana yayi mpe.» Leya pesaka mwana yina nkumbu Simewone.

³⁴ Leya kuzwaka dyaka kivumu mpe yandi butaka mwana ya bakala. Yandi tubaka: «Na mbala yayi, bakala ya munu ke kangama na munu, samu

* ^{29:32} *Lubene* nkumbu yayi zola kutuba Yave me tala

ti mu me buta na yandi bana tatu ya babakala. Leya pesaka mwana nkumbu Levi.»

³⁵ Leya kuzwaka dyaka kivumu mpe yandi butaka mwana ya bakala. Yandi tubaka: «Na mbala yayi, mu ke kembila Yave.» Ni yawu yina, yandi pesaka mwana nkumbu Yuda.

Mpe yandi bikaka na kubuta.

30

¹ Ntangu Lasele talaka ti yandi vwandaka buta ve, yandi kumaka na kimbanda na mpangi ya yandi Leya. Na yina, yandi tubaka na Yakobi: «Pesa munu bana, kana ve mu ke kufwa.»

² Yakobi dasukilaka Lasele mpe yandi tubaka: «Ni munu Nzambi yina me yimina nge mabuta?»

³ Lasele tubaka dyaka: «Tala, kisadi ya munu Bila yandi yayi. Kwenda vukisa mfulu na yandi, samu ti yandi butila munu bana. Na mutindu yina, munu mpe mu ke vwanda na bana.»

⁴ Lasele pesaka kisadi ya yandi ya kento Bila, na sika ya Yakobi. Yakobi vukisaka mfulu na Bila.

⁵ Bila kuzwaka kivumu mpe yandi butilaka Yakobi mwana ya bakala.

⁶ Na yina, Lasele tubaka: «Nzambi me baka nzen-golo ya mbote samu na munu. Yandi me kuwa lusambulu ya munu, mpe yandi me pesa munu mwana ya bakala.» Ni yawu yina, Lasele pesaka mwana nkumbu Dane.

⁷ Bila, kisadi ya kento ya Lasele kuzwaka dyaka kivumu, mpe yandi butilaka Yakobi mwana ya zole ya bakala.

⁸ Lasele tubaka: «Mu me nwana mvita ya ngolo na mpangi ya munu na lulendo ya Nzambi mpe

mu me nunga.» Lasele pesaka mwana yina nkumbu Nafetali.

⁹ Ntangu Leya talaka ti yandi vwandaka buta dyaka ve, yandi bakaka kisadi ya yandi ya kento Zilepa, yandi pesaka Zilepa na sika ya Yakobi, samu ti yandi kuvwanda kento ya yandi.

¹⁰ Zilepa, kisadi ya Leya, butaka na Yakobi mwana ya bakala.

¹¹ Leya tubaka: «Yayi kele bweso!» Mpe yandi pesaka mwana nkumbu Ngade.

¹² Zilepa, kisadi ya Leya, butaka dyaka na Yakobi mwana ya zole ya bakala.

¹³ Leya tubaka: «Kyese mingi samu na munu! Bakento nyonso ke tuba ti mu kele kento ya kyese.» Mpe Leya pesaka mwana nkumbu Asele.

¹⁴ Kilumbu mosi, na ntangu yina ba ke lokotaka bambuma ya faline, Lubene kwendaka na bilanga mpe yandi kuzwaka bambuma yina ba ke boki-laka mandalangone*. Yandi nataka yawu na sika ya mama ya yandi, Leya. Lasele tubaka na Leya: «Pesa munu mwa ndambu ya mandalangone ya mwana ya nge.»

¹⁵ Leya vutulaka: «Nge bakaka bakala ya munu, ya me lunga ve? Nge zola kubaka mpe mandalangone ya mwana ya munu?» Na yina, Lasele tubaka: «Pesa munu mwa ndambu ya baman-dalangone ya mwana ya nge, mpe Yakobi ke lala na nge na mpimpa ya bubu yayi.»

¹⁶ Na nkokila, ntangu Yakobi katukaka na bilanga, Leya kwendaka bwabana yandi. Mpe Leya tubaka na Yakobi: «Bubu yayi nge ke lala na munu,

* **30:14** *mandalangone* ba ke banzaka ti mbuma ya mandalangole ke fungulaka mabuta.

samu ti mu me pesa bamandalangone ya mwana ya munu samu na kuzwa nge. Na mpimpa yina, Yakobi lalaka na Leya.»

¹⁷ Nzambi kuwaka lusambulu ya Leya. Yandi kuzwaka kivumu mpe yandi butaka mwana ya tanu ya bakala na Yakobi.

¹⁸ Leya tubaka: «Nzambi me pesa munu difuta, samu ti mu pesaka bakala ya munu na sika ya kisadi ya munu ya kento.» Leya pesaka mwana nkumbu Isakale.

¹⁹ Leya kuzwaka dyaka kivumu mpe yandi butaka mwana ya bakala na Yakobi.

²⁰ Leya tubaka: «Nzambi me pesa munu dikabu ya kitoko. Na mbala yayi, bakala ya munu ke zitisa munu, samu ti mu me buta na yandi bana sambanu ya babakala.» Na yina, yandi pesaka mwana nkumbu Zabulone.

²¹ Na manima, Leya butaka mwana ya kento mpe yandi pesaka yandi nkumbu Dina.

²² Nzambi bambukilaka Lasele moyo, yandi kuwaka lusambulu ya Lasele mpe yandi fungulaka yandi mabuta.

²³ Lasele kuzwaka kivumu mpe yandi butaka mwana ya bakala. Yandi tubaka: «Nzambi me kuula munu na dyambu yina vwandaka talisa munu nsoni.»

²⁴ Lasele pesaka mwana nkumbu Yosefi. Samu ti yandi tubaka: «Bika ti Yave kubwela munu mwana ya nkaka ya bakala.»

Yakobi kumaka mvwama

²⁵ Ntangu Lasele butaka Yosefi, Yakobi tubaka na Labane: «Bika munu, mu vutuka na yinsi ya munu.

²⁶ Pesa munu bakento mpe bana ya munu samu ti mu kwenda ya munu. Ni samu na bawu mu sadilaka nge. Nge mosi, nge me zaba mbote kisalu yina mu sadilaka nge.»

²⁷ Labane vutulaka na Yakobi: «Kana nge tala yawu mbote, kukwenda ntete ve. Banzambi ya munu me zabisa munu ti, Yave me sakumuna munu samu na nge.»

²⁸ Labane tubaka dyaka: «Zabisa munu yikwa mu ke futa nge, mpe mu ke futa nge.»

²⁹ Yakobi vutulaka: «Nge mosi, nge zaba wapi mutindu mu me sadila nge. Nge me zaba mpe wapi mutindu me kuma bibulu ya nge samu na munu.

³⁰ Ntete mu kuma na sika ya nge, bimvwama ya nge vwandaka ndambu. Kasi, yawu me kuma mingi samu na munu. Yave me sakumuna nge kubanda kilumbu yina mu tulaka makulu ya munu na yinzo ya nge. Kasi, wapi ntangu mu ke banda na kusala samu na dikanda ya munu mosi?»

³¹ Labane tubaka: «Wapi difuta mu ke pesa nge?» Yakobi vutulaka: «Nge ke pesa munu kima ve. Kasi, kana nge ndima mambu yina mu ke zabisa nge, mu ke vutukila na kudikila mpe kukeba mameme na bankombo ya nge.»

³² Bubu yayi mu ke luta na kati-kati ya bibulu ya nge nyonso, mu ke katula konso dimeme ya ndombe, yina kele na matodi-matodi mpe yina kele na banzila-nzila. Mu ke katula mpe konso nkombo ya nkento yina kele na matodi-matodi mpe yina kele na banzila-nzila. Ni yawu ke vwanda difuta ya munu.

³³ Na bilumbu yina ke kwiza, nge ke kwiza tala munu samu na kuzaba kana mu me sadila ludedomo na difuta yina mu me kuzwa. Kana nge kwiza tala mameme ya ndombe yina kele ve na matodi-matodi mpe yina kele ve na banzila-nzila na sika ya munu, zaba ti mu me laba yawu. Kana nge tala mpe bankombo ya nkento yina kele ve na matodi-matodi mpe yina kele ve na banzila-nzila, zaba ti mu me laba yawu.

³⁴ Labane tubaka: «Mambu ve! Beto ke sala mutindu nge me tuba.»

³⁵ Kaka na kilumbu yina, Labane katulaka bankombo ya mbakala yina vwandaka na matodi-matodi mpe yina vwandaka na banzila-nzila. Yandi katulaka mpe bankombo ya nkento ya matodi-matodi mpe yina vwandaka na banzila-nzila ya mpembe. Yandi katulaka mpe mameme nyonso ya ndombe mpe yandi pesaka yawu na bana ya yandi.

³⁶ Na manima, Labane bikaka Yakobi, yandi kwendaka ntama na kisika yina ba lenda sala bilumbu tatu na kukuma. Yakobi vwandaka dikila bibulu ya Labane yina bikanaka.

³⁷ Yakobi zengaka bintala ya maza ya mu-pepeli, ya mu-amande na ya pelatane. Yandi yubulaka ndambu ya bampusu ya yawu, samu ti yawu kuvwanda na banzila-nzila ya mpembe.

³⁸ Yandi bakaka bintala yina yandi yubulaka bampusu. Yandi tulaka yawu na mantwala ya bibulu, na kati ya bima yina ba vwandaka tudila bibulu maza ya kunwa. Samu ti bibulu vwandaka sala makwela ya bawu na ntangu ya kwiza kunwa maza.

³⁹ Bibulu vwandaka sala makwela ya bawu na mantwala ya bintala yina. Mpe bawu vwandaka buta bana yina vwandaka na banzila-nzila mpe ya matodi-matodi ya fyoti na ya nene.

⁴⁰ Yakobi katulaka mameme. Yandi talisaka yawu na lweka ya bibulu yina vwandaka na banzila-nzila mpe bibulu nyonso yina vwandaka ya ndombe na kati ya bibulu ya Labane.

Na kusala mutindu yina, Yakobi kumaka na bibulu ya yandi mosi. Yandi vukisaka dyaka yawu ve na bibulu ya Labane.

⁴¹ Konso ntangu yina bibulu ya nene vwandaka sala makwela ya bawu, Yakobi vwandaka tula bintala na mantwala ya bawu, na kati ya bima yina ba vwandaka tudila bawu maza. Mpe bawu vwandaka sala makwela ya bawu na mantwala ya bintala yina.

⁴² Kasi samu na bibulu yina vwandaka ya kukonda, Yakobi vwandaka tula ve bintala. Na yina, bibulu ya kukonda vwandaka ya Labane, mpe bibulu ya nene vwandaka ya Yakobi.

Yakobi kimaka yinzo ya Labane

⁴³ Yakobi kumaka na bimvwama mingi ya kulu-tila. Yandi kumaka na mameme mpe bankombo mingi. Yandi kumaka mpe na bisadi ya bakento na ya babakala, basamo mpe bambuluku.

31

¹ Yakobi kuwaka mambu yina vwandaka tuba bana ya Labane. Bawu vwandaka tuba: «Yakobi me baka bima nyonso yina vwandaka ya tata ya beto. Ni na bima ya tata ya beto yandi me kuzwa bimvwama ya yandi nyonso.»

² Yakobi talaka ti nkadulu ya Labane na sika ya yandi vwandaka dyaka ve mutindu yawu vwandaka ntete.

³ Na yina, Yave tubaka na Yakobi: «Vutuka na yinsi ya bankooko ya nge, na sika ya dikanda ya nge. Mu ke vwanda na nge.»

⁴ Yakobi tumisaka ba kwenda bokila Lasele mpe Leya na bilanga, kisika yina vwandaka mameme na bankombo ya Yakobi.

⁵ Yandi zabisaka bawu: «Mu ke na kutala ti nkadulu ya tata ya beno na sika ya munu ke dyaka ve mutindu yawu vwandaka ntete. Kasi Nzambi ya tata ya munu me vwanda na munu.

⁶ Beno me zaba beno mosi ti mu me sadila tata ya beno na ngolo ya munu nyonso.

⁷ Kasi tata ya beno vwandaka vuna munu, yandi sobaka difuta ya munu bambala kumi, kasi Nzambi bikaka ve ti yandi sala munu yimbi.

⁸ Ntangu yandi vwandaka tuba: “Bibulu nyonso ya matodi-matodi ke vwanda difuta ya nge”, bibulu nyonso vwandaka buta bana ya matodi-matodi. Ntangu yandi vwandaka tuba: “Bibulu nyonso ya banzila-nzila ke vwanda difuta ya nge”, bibulu nyonso vwandaka buta bana yina vwandaka na banzila-nzila.

⁹ Nzambi me baka bibulu ya tata ya beno mpe yandi me pesa munu yawu.

¹⁰ Ntangu bibulu vwandaka sala makwela ya bawu, mu salaka ndosi yayi: Bibulu yina vwandaka kwenda sala makwela na bibulu ya nkento ya bawu vwandaka na banzila-nzila mpe na matodi-matodi ya fyoti na ya nene.

¹¹ Mbazi ya Nzambi bokilaka munu na kati ya

ndosi: “Yakobi!” Mu vutulaka: “Munu yandi yayi!”

¹² Mpe yandi tubaka: “Tala, bibulu nyonso yina ke na kusala makwela na bibulu ya nkento, ba ke na banzila-nzila mpe matodi-matodi ya fyoti na ya nene. Samu ti mu me tala mambu nyonso yina Labane me sala nge.

¹³ Mu kele Nzambi ya Betele, kisika yina nge bumunaka mafuta na ditadi yina nge telemisaka mutindu kidimbu, mpe nge salaka munu nsilulu. Ntangu yayi, katuka na yinsi yayi mpe vutuka na sika ya dikanda ya nge.”»

¹⁴ Na yina, Lasele na Leya vutulaka: «Beto ke dyaka ve na ata kikunku na mvwilu ya dikanda ya tata ya beto.

¹⁵ Yandi ke na kutala beto mutindu banzenza, samu ti yandi tekisaka beto mpe yandi manisaka na kudya mbongo ya beto.

¹⁶ Bimvwama nyonso yina Nzambi katulaka na maboko ya tata ya beto, yawu kele ya beto na bana ya beto. Ntangu yayi, sala mambu nyonso yina Nzambi me zabisa nge na kusala.»

¹⁷ Yakobi telamaka mpe yulukisaka bana na bakento ya yandi na zulu ya basamo.

¹⁸ Yandi kwendaka na bibulu ya yandi nyonso mpe bimvwama nyonso yina yandi kuzwaka na Mezopotami, samu na kuvutuka na sika ya tata ya yandi Isaaki, na yinsi ya Kaana.

¹⁹ Labane kwendaka zenga miika ya mameme na bankombo ya yandi. Na manima ya yandi, Lasele labaka banzambi ya biteki ya tata ya yandi Labane.

²⁰ Yakobi sadilaka mayela, yandi zabisaka ve Labane, mu-Alame ti, yandi ke na kukwenda ya yandi.

²¹ Yandi kimaka na bima nyonso yina vwan-daka ya yandi. Yandi sabukaka nzadi ya Efalate mpe yandi kwendaka na kizunga ya myongo ya Ngalaade.

²² Na manima ya bilumbu zole, ba zabisaka Labane ti Yakobi kimaka.

²³ Labane bakaka bantu ya yandi. Bawu landaka Yakobi mpe bawu salaka bilumbu nsambwadi na nzila. Bawu kwendaka kuzwa yandi na kizunga ya myongo ya Ngalaade.

²⁴ Kasi na mpimpa, Nzambi kwizaka monikina Labane, mu-Alame, na kati-kati ya ndosi mpe yandi tubaka: «Sala keba, kuzonza ata dyambu ve na Yakobi.»

²⁵ Labane kwendaka kuta Yakobi. Yakobi yidikaka yinzo ya yandi ya lele na zulu ya mongo. Labane na bantu ya yandi mpe yidikaka bayinzo ya bawu ya lele na mongo ya Ngalaade.

²⁶ Na yina, Labane tubaka na Yakobi: «Yinki nge me sala? Nge me sala mayela ya kukwenda ata kuzabisa munu. Mpe nge me nata bana ya munu mutindu bantu yina ba me kanga na mvita!

²⁷ Samu na yinki nge me kima na mansweki, nge me sadila mayela ya kumanga na kuzabisa munu? Kana nge zabisaka munu, mu zolaka sala ti, nge kwenda na nsayi nyonso, na kati ya mikunga mpe na muningu ya bangoma na bansambi.

²⁸ Nge me bikila munu ve ntangu ya kufiba bana na batekolo ya munu. Na mbala yayi, nge me sala dyambu ya buzoba!

²⁹ Mu lenda sala beno yimbi. Kasi na mpimpa, Nzambi ya tata ya beno me tuba na munu ti: “Sala keba, kuzonza ata dyambu ve na Yakobi.”

³⁰ Mu zaba ti, nge ke na kwendaka samu ti, nge vwandaka na nsatu mingi ya kuvutuka na yinzo ya tata ya nge. Kasi, samu na yinki nge me laba banzambi ya munu?»

³¹ Yakobi vutulaka na Labane: «Mu vwandaka na boma. Mu vwandaka banza ti nge ke botola munu bana ya nge.»

³² Kasi, kana nge tala banzambi ya nge na sika ya muntu mosi na kati ya beto, muntu yina fwana kufwa. Na mantwala ya bampangi ya beto, tala na kati ya bima ya munu mpe baka yina kele ya nge. Yakobi vwandaka zaba ve ti ni Lasele labaka banzambi yina.

³³ Labane kotaka na yinzo ya lele ya Yakobi, yandi kotaka na yinzo ya lele ya Leya, yandi kotaka mpe na yinzo ya lele ya bisadi zole ya bakento, kasi yandi talaka kima ve. Ntangu yandi basikaka na yinzo ya lele ya Leya, yandi kwendaka kota na yinzo ya lele ya Lasele.

³⁴ Na kutala mbote, ni Lasele labaka banzambi yango ya biteki. Yandi bumbaka yawu na yisi ya kima yina ba ke vwandilaka na zulu ya samo. Yandi vwandaka ya kuvwanda na zulu ya yawu. Kasi Labane sosaka na kati ya yinzo ya lele ya Lasele, yandi talaka ve biteki ya yandi.

³⁵ Lasele tubaka na tata ya yandi: «Mfumu ya munu, kudasuka ve kana mu me telama ve na mantwala ya nge, samu ti mu ke na menga.»

Labane sosaka banzambi ya yandi ya biteki, mpe yandi talaka yawu ve.

³⁶ Yakobi dasukaka. Yandi bandaka na kuswanisa Labane mpe yandi tubaka: «Wapi yimbi mpe wapi disumu yina mu me sala samu ti, nge landa munu mutindu yayi?

³⁷ Ntangu nge me sosa na kati ya bima ya munu nyonso, wapi kima ya yinzo ya nge, nge me tala kuna? Lakisa yawu na mantwala ya bantu ya nge mpe na mantwala ya bantu ya munu, samu ti bawu, ba zengila beto mambu yayi.

³⁸ Mu me vwanda na nge bamvula makumi zole. Ata kilumbu mosi ve, kivumu ya dimeme ya mbakala to ya nkombo ya nge basikaka. Mpe mu kudyaka ve ata dimeme mosi na kati ya bibulu ya nge.

³⁹ Mu vwandaka natina nge ve dimeme to nkombo yina bibulu ya mfinda me kufwa. Ni munu mosi vwandaka futa yawu. Nge vwandaka futisa munu mpe konso kibulu yina ba vwandaka laba na mpimpa to na ntangu.

⁴⁰ Na ntangu, mu vwandaka tala mpasi mingi na tiya. Mpe na mpimpa, mu vwandaka kufwa na madidi, mpe mu vwandaka lembana na kuzwa pongi.

⁴¹ Mu me zinga na sika ya nge bamvula makumi zole. Mu me sadila nge bamvula kumi na yiya, samu na kukwela bana ya nge zole. Mpe mu me sadila nge bamvula sambanu samu na mameme na bankombo ya nge. Bambala kumi, nge sobaka difuta ya munu.

⁴² Kana Nzambi ya tata ya munu Isaaki, Nzambi ya Abalayami, Nzambi yina ke tekitisaka tata ya munu Isaaki, kana yandi vwandaka ve na munu, nge zolaka vutula munu maboko mpamba.

Kasi, Nzambi talaka kunyokola yina nge vwan-daka nyokola munu mpe mpasi ya kisalu yina mu vwandaka sala. Ni yawu yina, na mpimpa, yandi mosi me kwiza zenga mambu yayi.»

⁴³ Labane tubaka na Yakobi: «Bakento yayi kele bana ya munu, bana ya bawu kele bana ya munu, bibulu yayi kele bibulu ya munu. Bima nyonso yayi nge ke na kutala kele ya munu. Yinki dyaka mu lenda sala bubu yayi, samu na bana ya munu to samu na bana yina bawu me buta?

⁴⁴ Ntangu yayi, beto sala ngwisani nge na munu. Beto ke tula kidimbu yina ke vwanda mutindu kimbangi ya ngwisani ya nge na munu.»

⁴⁵ Yakobi bakaka ditadi, mpe yandi telemisaka yawu mutindu kidimbu.

⁴⁶ Na manima, Yakobi tubaka na bantu ya yandi: «Beno lokota matadi.» Bawu lokotaka matadi mpe bawu yidikaka kikunku ya matadi. Na manima, bawu kudyaka na zulu ya matadi yango.

⁴⁷ Labane pesaka kisika yina nkumbu Yengale-Sayaduta, mpe Yakobi pesaka yawu nkumbu Ngalede.

⁴⁸ Labane tubaka: «Kubanda bubu yayi, kikunku ya matadi yayi kele mbangi ya nge na munu.» Ni yawu yina, ba pesaka kisika yina nkumbu Ngalede*.

⁴⁹ Bawu pesaka dyaka kisika yango nkumbu Misepa† samu ti Labane tubaka dyaka: «Bika ti Yave kukengidila nge na munu bantangu nyonso yina beto ke talana ve.

* **31:48** *Ngalede zola kutuba Kikunku ya mbangi.* † **31:49** *Misepa zola kutuba Kisika ya kukengidilaka.*

⁵⁰ Kana nge nyokola bana ya munu, mpe kana nge kwela dyaka bakento ya nkaka, ni muntu ve ke vwanda mbangi. Kasi sala ya nge keba, ni Nzambi yandi mosi ke vwanda mbangi ya nge na munu.»

⁵¹ Na manima, Labane tubaka na Yakobi: «Tala kikunku ya matadi yayi, mpe ditadi yina mu me telemisa mutindu kidimbu. Mu me tula yawu na kati-kati ya nge na munu.

⁵² Kikunku yayi ya matadi kele mbangi. Ditadi yayi ya kutelama mutindu kidimbu, yawu mpe kele mbangi na dyambu yayi: Mu ke luta ve kikunku yayi ya matadi, na kwiza na lweka ya nge samu na kusala nge yimbi. Nge mpe, nge ke luta ve yawu na kukwiza na lweka ya munu samu na kusala munu yimbi.

⁵³ Bika ti Nzambi ya Abalayami, mpe Nzambi ya Nawole kuvwanda bazuzi na kati-kati ya nge na munu. Ya vwandaka Nzambi ya bankooko ya bawu.»

Yakobi kudyaka ndefi na nkumbu ya Nzambi yina vwandaka tekitisa tata ya yandi Isaaki.

⁵⁴ Yakobi pesaka Nzambi munkayulu kuna na mongo. Yandi bokilaka bantu ya yandi samu na kudia. Bawu kudyaka mpe bawu lutisaka mpimpa kuna na zulu ya mongo.

32

¹ Labane vumbukaka na suka-suka. Yandi fibaka bana ya yandi na batekolo ya yandi. Yandi sakumunaka bawu mpe na manima, yandi vutukaka na bwala ya yandi.

Yakobi kubamaka na kubwabana Esawu

² Yakobi vwandaka landa nzila ya yandi, mpe bambazi ya Nzambi kwizaka bwabana yandi.

³ Ntangu Yakobi talaka bawu, yandi tubaka: «Yayi kele kisika ya nkonga ya bambazi ya Nzambi.» Mpe yandi pesaka kisika yango nkumbu Maanayime.

⁴ Yakobi fidisaka bantu, samu ti bawu tekila na sika ya mpangi ya yandi Esawu, kuna na kizunga ya Edome, na yinsi ya Seyile.

⁵ Yakobi tumisaka bawu mutindu yayi: «Beno kwenda tuba na mfumu ya munu Esawu ti, kisadi ya nge Yakobi me tuba mutindu yayi: “Mu kwendaka zinga ntangu mingi na bunzenza, na sika ya Labane. Mu me vwanda kuna tii bubu yayi.

⁶ Mu ke na bangombe, bambuluku, mameme na bankombo, bisadi ya bakento na ya babakala. Mu me fidisa bantu na kwiza zabisa nge yawu, samu ti nge mfumu ya munu, nge yamba munu mbote.”»

⁷ Bantu yina vutukaka na sika ya Yakobi mpe bawu tubaka: «Beto me kwenda tala mpangi ya nge Esawu. Yandi mpe ke na kukwiza na bankama yiya (400) ya bantu samu na kubwabana nge.»

⁸ Yakobi kumaka na boma mingi mpe ntima ya yandi vwandaka dyaka ve na kizunu. Na yina, yandi kabulaka na bankonga zole bantu yina vwandaka na yandi, na mameme, bankombo, bangombe mpe basamo.

⁹ Yakobi tubaka na yisi ya ntima: «Kana Esawu nwanisa mpe nunga nkonga mosi, nkonga ya nkaka lenda vuuka.»

¹⁰ Na manima, Yakobi sambilaka mutindu yayi: «Nzambi ya nkooko ya munu Abalayami, Nzambi

ya tata ya munu Isaaki, Yave, ni nge tubaka na munu ti: “Vutuka na yinsi ya nge, na sika ya dikanda ya nge. Mu ke sadila nge mambu ya mbote.”

¹¹ Mu kele muntu ya mfunu mingi ve samu na kuzwa bumbote ya nge ya kulutila mpe kukwikama ya nge, munu kisadi ya nge. Mu vwan-daka kaka na mwa yinti na maboko ntangu mu sabukaka nzadi yayi ya Yolodani. Kasi, bubu yayi, mu me kuma na bankonga zole ya muvimba.

¹² Mulemvo ya nge, kuula munu na maboko ya mpangi ya munu Esawu! Mu kele na boma ti yandi kwiza kufwa munu, bamama na bana ya bawu.

¹³ Nge tubaka na munu mutindu yayi: “Mu ke sadila nge mambu ya mbote. Mu ke sala ti bana ya nge kukuma mingi mutindu munyenge ya mubu. Mpe ba ke lenda ve na kutanga lutangu ya bawu.”»

¹⁴ Yakobi lutisaka mpimpa yina kuna. Na kati ya bima yina yandi vwandaka na yawu, yandi katulaka ndambu samu na kupesa dikabu na mpangi ya yandi Esawu:

¹⁵ Bankombo ya nkento: bankama zole (200), bankombo ya mbakala: makumi zole, mameme ya nkento: bankama zole (200), mameme ya mbakala: makumi zole,

¹⁶ basamo ya nkento na bana yina bawu vwan-daka nwikisa mabene: makumi tatu, bangombe ya nkento: makumi yiya, bangombe ya mbakala: kumi, bambuluku ya kento: makumi zole, bampunda ya mbakala: kumi.

¹⁷ Yakobi pesaka nkonga mosi-mosi ya bibulu na maboko ya bisadi ya yandi. Yandi tubaka na

bawu: «Beno luta na mantwala ya munu. Konso nkonga kutambula mwa ntama na bampangi. Beno vwanda ve pene-pene na bampangi.»

¹⁸ Na kisadi ya ntete, Yakobi pesaka lutumu yayi: «Ntangu mpangi ya munu, Esawu, ke kutana na nge, kana yandi yufula nge: “Nani kele mfumu ya nge? Wapi kisika nge ke na kukwenda? Nkonga yina ke na kutambula na mantwala ya nge kele ya nani?”

¹⁹ Nge ke vutula mutindu yayi: “Yawu kele ya kisyelo ya nge Yakobi. Yawu kele dikabu yina yandi me fidisa na nge mfumu ya munu, Esawu. Yandi mosi ke na kukwiza na manima ya beto.”»

²⁰ Yakobi pesaka kaka lutumu yina na kisadi ya zole, na ya tatu, mpe na bantu nyonso yina vwandaka tambula na manima ya bibulu. Yandi tubaka na bawu: «Ni mutindu yina beno ke zonga na Esawu ntangu beno ke kutana na yandi.

²¹ Beno ke zabisa mpe yandi mutindu yayi: “Yandi mosi kisadi ya nge Yakobi ke na kukwiza na manima ya beto.”» Yakobi vwandaka tuba na yisi ya ntima ya yandi: «Mu ke lembisa ntima ya Esawu na dikabu yina ke na kutekila. Na manima, munu mosi mu ke talana na meso ya yandi. Mu ke na kivuvu ti, yandi ke yamba munu mbote.»

²² Dikabu yina yandi kubikaka tekilaka. Yandi mosi, yandi bikanaka na mpimpa yina, kuna na kisika yina bawu kwendaka vwanda.

Yakobi nwanaka na Nzambi

²³ Kaka na mpimpa yina, Yakobi telamaka mpe bakaka bakento ya yandi zole, na bisadi ya yandi zole ya bakento, mpe bana ya yandi kumi na mosi.

Yandi sabukaka na bawu muzumba ya Yaboke, na kisika yina maza vwandaka mingi ve.

²⁴ Yandi bakaka bawu, yandi sabulaka bawu. Yandi sabulaka mpe bima ya yandi.

²⁵ Yakobi bikanaka yandi mosi. Muntu mosi nwanaka na yandi mpimpa nyonso tii na suka-suka.

²⁶ Ntangu bawu vwandaka nwana, muntu yango talaka ti yandi vwandaka lenda ve na kununga Yakobi. Na yina, yandi bulaka Yakobi na dibunda. Mpe mukwa ya dibunda ya Yakobi kwabukaka na kisika yina yawu ke vukanaka na luketo.

²⁷ Muntu yango tubaka: «Bika mu kwenda samu ti bwisi ke na kutsya.» Yakobi vutulaka: «Mu ke bika nge ve, kana nge sakumuna munu ve.»

²⁸ Muntu yango tubaka: «Nkumbu ya nge nani?» Yandi vutulaka: «Nkumbu ya munu Yakobi.»

²⁹ Muntu yango tubaka dyaka: «Nkumbu ya nge ke vwanda dyaka ve Yakobi, kasi, ya me kuma Isayeli. Samu ti, nge me nwana na Nzambi mpe na bantu, mpe nge me nunga.»

³⁰ Yakobi yufulaka yandi: «Mulemvo ya nge, zabisa munu nkumbu ya nge.» Muntu yina vutulaka: «Samu na yinki nge ke na kuyufula nkumbu ya munu?» Na yina, muntu yango sakumunaka Yakobi.

³¹ Yakobi pesaka kisika yina nkumbu Penyele*, samu ti yandi tubaka: «Mu me talasana na Nzambi, kasi mu me kufwa ve.»

³² Ntangu Yakobi sabukaka muzumba ya Yaboke, na kisika ya Penwele, ntangu vwandaka

* **32:31** *Penyele* zola kutuba kizizi ya Nzambi.

me basika. Yandi vwandaka tambula mbote ve samu na dibunda ya yandi.

³³ Ni yawu yina, tii bubu yayi, bantu ya Isayeli ke kudyaka ve musisa yina ke vukisaka luketo na dibunda. Samu ti, ni na kisika yina ba bulaka Yakobi.

33

Yakobi bwabanaka na Esawu

¹ Yakobi talaka Esawu yina vwanda kwiza na babakala bankama yiya (400). Na yina, yandi pesaka bana ya yandi na maboko ya Leya, na ya Lasele, mpe na maboko ya bisadi ya yandi zole ya bakento.

² Yandi tulaka bisadi ya bakento na bana ya bawu na mantwala. Na manima ya bawu, yandi tulaka Leya na bana ya yandi. Na manima ya Leya, yandi tulaka Lasele na Yosefi.

³ Kasi yandi mosi, yandi lutaka na mantwala ya bawu nyonso. Yandi kubwaka kizizi na ntoto bambala nsambwadi tii ntangu yandi kumaka pene-pene ya mpangi ya yandi, Esawu.

⁴ Esawu kwendaka mbangu samu na kubwabana Yakobi. Bawu bumbasanaka, Esawu fibaka Yakobi mpe bawu zole bandaka na kudila.

⁵ Ntangu Esawu talaka bakento mpe bana, Yandi yufulaka: «Yayi ni ba nani?» Yakobi vutulaka: «Yayi ni bana yina Nzambi, na bumbote ya yandi, me pesa na kisyelo ya nge.»

⁶ Bisadi ya bakento belamaka na bana ya bawu mpe bawu fukamaka.

⁷ Leya na bana ya yandi mpe belamaka, bawu fukamaka. Na manima, Lasele na Yosefi belamaka, bawu mpe fukamaka.

⁸ Esawu tubaka: «Yinki nge zola sala na nkonga nyonso yina mu me bwabana?» Yakobi vutulaka: «Yawu kele samu ti, mfumu ya munu kuyamba munu mbote.»

⁹ Esawu tubaka dyaka: «Ve mpangi ya munu, vwanda na bima ya nge. Mu kele na bimvwama mingi.»

¹⁰ Na yina, Yakobi tubaka: «Mulemvo ya nge, kana nge me yamba munu mbote, ndima mpe dikabu yina mu ke na kupesa nge. Ya tsyelika, mu me tala kizizi ya nge mutindu muntu me tala kizizi ya Nzambi. Mpe nge me yamba munu mbote.

¹¹ Ndima dikabu yayi mu ke na kupesa nge, samu ti ni Nzambi me pesa munu yawu na bumbote ya yandi. Mpe mu ke na bima nyonso.»

Yakobi tatamanaka na kubondila Esawu, mpe Esawu ndimaka.

¹² Esawu tubaka: «Beto telama, beto kwenda. Mu ke kwenda nzila mosi na nge.»

¹³ Yakobi vutulaka: «Mfumu ya munu, nge zaba ti bana ya munu ke na ngolo mingi ve. Mu kele mpe na mameme, bankombo na bangombe yina ke ntete na kupesaka bana mabene. Kana beto kwika bawu na kutambula ata kilumbu mosi ya muvimba, bibulu nyonso ke manisa na kufwa.

¹⁴ Mulemvo ya nge mfumu ya munu, tekila ya nge. Munu kisadi ya nge, mu ke tambula malembe-malembe. Mu ke landa ndyatulu ya nkonga yina ke vwanda na mantwala ya munu, mpe ndyatulu ya bana, tii ntangu yina mu ke

kuma na sika ya nge, mfumu ya munu, kuna na Seyile.»

¹⁵ Esawu tubaka: «Mu ke bikila nge ndambu ya bantu ya munu.» Yakobi vutulaka: «Mfumu ya munu, samu na yinki? Kuyamba yina nge me yamba munu na bumbote me lunga.»

¹⁶ Kaka na kilumbu yina, Esawu bakaka nzila mpe yandi vutukaka na Seyile.

¹⁷ Kasi Yakobi kwendaka na Sukote. Yandi tungaka yinzo ya yandi na bayinzo ya mileba samu na bibulu ya yandi. Ni yawu yina, ba pesaka kisika yina, nkumbu Sukote*.

Yakobi kwendaka zinga pene-pene ya Sekeme

¹⁸ Yakobi kumaka mbote na mbanza Sekeme, yina kele na yinsi ya Kaana. Yandi vwandaka me katuka na Mezopotami. Kaka na ntangu yina yandi kwizaka kuma, yandi yidikaka yinzo ya yandi ya lele na kisika yina ke talasanaka na mbanza.

¹⁹ Yandi sumbaka ntoto yina, kisika yina yandi vwandaka me yidika yinzo ya yandi ya lele. Na yina, yandi pesaka mbongo nkama (100) ya bisengo na sika ya bana ya Amole, tata ya Sekeme.

²⁰ Kuna, yandi yidikaka kiyokolo ya minkayulu. Yandi pesaka kisika yango nkumbu «Ele-Nzambi ya Isayeli.»

34

Simewone na Levi vutulaka yimbi samu na kibusi ya bawu

* **33:17** Sukote zola kutuba yinzo ya mileba.

¹ Kilumbu mosi, Dina, ndumba yina Leya butaka na Yakobi, basikaka samu na kwenda tala bandumba ya yinsi.

² Sekeme, mwana ya Amole, mu-Ivi yina vwan-daka mfumu ya yinsi yina, yandi nataka Dina na ngolo mpe vukisaka mfulu na yandi.

³ Ntima ya yandi kangamaka na Dina, mwana ya Yakobi. Yandi zolaka mwana ya kento, mpe yandi salaka nyonso samu ti Dina kuzola yandi.

⁴ Na yina, Sekeme tubaka na tata ya yandi, Amole: «Kwedila munu ndumba yayi.»

⁵ Yakobi kuwaka ti, Sekeme sumunaka mwana ya yandi ya kento Dina. Kasi, mutindu bana ya yandi ya babakala vwandaka na bilanga na bibulu, yandi zonzaka ata dyambu tii ntangu yina bawu vutukaka.

⁶ Amole, tata ya Sekeme, kwendaka tala Yakobi samu na kusolola na yandi.

⁷ Ntangu bana ya Yakobi katukaka na bilanga, bawu kuwaka mambu yina salamaka. Mambu yina talisaka bawu mpasi mingi na ntima, mpe bawu dasukaka mingi, samu ti, Sekeme salaka mambu ya busafu na Isayeli, na kuvukisa mfulu na ngolo na mwana ya Yakobi. Dyambu ya mutindu yayi ke salamaka ve!

⁸ Amole tubaka na bawu mutindu yayi: «Mwana ya munu, Sekeme, me zola mingi mwana ya beno ya kento. Mulemvo ya beno, beno pesa Sekeme mwana ya beno samu ti, yandi kwela yandi.

⁹ Beto tungeno kintwadi na kwendaka kwelasana beto na beno. Beno ke banda na kukwelisa beto bana ya beno, beno mpe ke banda na kukwela bana ya beto.

¹⁰ Beno ke zinga kintwadi na beto. Beto ke pesa beno kimpwanza ya kusala nyonso yina beno zola, na yinsi ya beto. Beno ke tunga ya beno, beno ke sala mumbungu, beno ke kuzwa mvwilu mutindu beno zola.»

¹¹ Sekeme tubaka na tata mpe bampangi ya Dina ya babakala: «Kana beno tala yawu mbote, mu ke pesa beno nyonso yina beno ke lomba munu.

¹² Beno lenda lomba munu ntalu mingi ya makwela mpe bima ya mutindu na mutindu. Mu ke pesa beno nyonso yina beno ke lomba munu. Kasi, beno pesa munu mwana ya beno ya kento na makwela.»

¹³ Bana ya Yakobi pesaka mvutu ya luvunu na Sekeme mpe na tata ya yandi, Amole, samu ti Sekeme sumunaka kibusi ya bawu, Dina.

¹⁴ Bawu tubaka: «Beto lenda kwelisa ve kibusi ya beto na muntu yina ba me zenga ve bubakala. Ya ke dyambu ya nsoni samu na beto.

¹⁵ Kana beno zola ti beto ndima, beno fwana kuvwanda mutindu beto. Babakala nyonso fwana kuzengisa bubakala ya bawu.

¹⁶ Na manima, beto ke kwelisa beno bana ya beto, mpe beto ke kwela bana ya beno. Beto ke zinga kintwadi na beno, mpe beto ke vwanda muntu mosi.

¹⁷ Kana beno kuwa beto ve, kana beno manga na kuzengisa bubakala, beto ke baka mwana ya beto ya kento, mpe beto ke kwenda ya beto.»

¹⁸ Amole na mwana ya yandi, Sekeme, bawu talaka ti ya vwandaka dyambu ya mbote.

¹⁹ Na yina, mwana ya bakala lutisaka dyaka ve ntangu na kusadila mambu yina ba zabisaka

yandi. Samu ti, yandi zolaka mingi mwana ya Yakobi. Sekeme vwandaka muntu ya kulutula mfunu na kati ya dikanda ya tata ya yandi.

²⁰ Amole na mwana ya yandi, Sekeme, bawu kwendaka na mwelo ya mbanza ya bawu, kisika yina bantu ke yonzamaka. Mpe bawu tubaka na bantu ya mbanza ya bawu mutindu yayi:

²¹ «Bantu yayi ke na mabanza ya mbote na beto. Bika ti bawu kuvwanda na yinsi ya beto, mpe bawu sala mumbungu mutindu bawu zola. Yinsi keke ya yawu nene. Beto lenda kwela bana ya bawu, bawu mpe ba lenda kwela bana ya beto.

²² Kasi bawu na kundima na kuvwanda kintwadi na beto mpe kuvwanda muntu mosi, babakala nyonso ya beto fwana kuzengisa ntete bubakala ya bawu, samu na kuvwanda mutindu mosi na bawu.

²³ Bibulu nyonso ya bawu mpe mvwilu ya bawu, yawu ke vwanda ya beto. Beto ndima kaka mambu yina bawu me tuba, samu ti, bawu zinga kintwadi na beto.»

²⁴ Bantu nyonso yina vwandaka na mwelo ya mbanza, kisika yina bantu ke yonzamaka, bawu ndimaka mambu yina tubaka Amole na mwana ya yandi, Sekeme. Na yina, babakala nyonso ya mbanza zengisaka bubakala ya bawu.

²⁵ Na manima ya bilumbu zole, babakala nyonso ya mbanza yina vwandaka ntete na kati ya mpasi. Bana zole ya Yakobi, Simewone na Levi, bampangi ya Dina ya babakala, bawu kotaka na kizunu nyonso na mbanza, muntu na muntu na mbele ya yandi ya mvita. Bawu kufwaka babakala nyonso ya mbanza yina.

26 Bawu kufwaka mpe Amole na mwana ya yandi, Sekeme. Bawu bakaka Dina na yinzo ya Sekeme mpe bawu kwenda na yandi.

27 Bana ya Yakobi kwendaka botola bima ya bantu yina kufwaka. Bawu bakaka mpe bima nyonso ya mbanza. Samu ti, ba sumunaka kibusi ya bawu, Dina.

28 Bawu bakaka mameme, bankombo, bangombe, mbuluku na bima yina vwandaka na mbanza mpe yina vwandaka na bilanga.

29 Bawu bakaka bakento, bana, na bimvwama nyonso ya bawu, mpe bima nyonso yina vwandaka na bayinzo ya bawu.

30 Na yina, Yakobi tubaka na Simewone mpe Levi: «Beno me sosila munu mambu. Mu me kuma muntu ya yimbi na meso ya ba-Kaanani, ya ba-Pelizi, bantu ya yinsi yayi. Munu, mu kele ve na bantu mingi. Bawu ke vukana samu na kwiza nwanisa munu, mpe bawu ke nunga munu. Mu ke kufwa, munu na dikanda ya munu nyonso.»

31 Simewone na Levi vutulaka: «Beto ke ndima ti ba baka kibusi ya beto mutindu kento ya ndumba?»

35

Yakobi katukaka na Sekeme samu na kukwenda na Betele

1 Kilumbu mosi, Nzambi tubaka na Yakobi: «Baka nzila, kwenda na Betele nge zinga kuna. Yidika kuna kiyokolo ya minkayulu na Nzambi yina kwizaka monikina nge, ntangu nge vwandaka kima mpangi ya nge, Esawu.»

² Na yina, Yakobi tubaka na dikanda ya yandi mpe na bantu nyonso yina vwandaka na yandi: «Beno katula banzambi ya nzenza yina kele na kati-kati ya beno. Beno vedisa banzutu ya beno mpe beno soba binkuti ya beno.»

³ Beto ke telama na kukwenda na Betele. Kuna, mu ke yidika kiyokolo ya minkayulu na Nzambi yina pesaka munu mvutu ntangu yina mu vwandaka na mpasi. Yandi vwandaka na munu na bisika yina mu vwandaka tambula.

⁴ Na yina, bawu pesaka na Yakobi banzambi ya nzenza yina vwandaka na bawu, na binzembele yina vwandaka na makutu ya bawu. Yakobi kundaka yawu na yisi ya yinti ya telembente yina vwandaka pene-pene na Sekeme.

⁵ Bawu kwendaka. Mpe Nzambi salaka ti, bantu ya bambanza yina vwandaka pene-pene na bawu, kuvwanda na boma mingi. Na yina, ata muntu ve landaka bana ya Yakobi.

⁶ Yakobi na bantu nyonso yina vwandaka na yandi, bawu kumaka na Luze, yina ba ke bokilaka mpe Betele, kuna na yinsi ya Kaana.

⁷ Kuna, Yakobi yidikaka kiyokolo ya minkayulu. Mpe yandi pesaka kisika yina nkumbu Ele-Betele*, samu ti, ni kuna Nzambi monikinaka yandi ntangu yina yandi vwandaka kima mpangi ya yandi.

⁸ Debola, kento yina vwandaka keba Lebeka kufwaka. Ba tulaka yandi na ndyamu, kuna na banda ya Betele na yisi ya yinti ya nene. Ni

* 35:7 *Ele-Betele* zola kutuba Nzambi ya Betele.

yawu yina, ba pesaka yinti yina nkumbu «Yinti ya bidilu.»

⁹ Nzambi monikinaka dyaka Yakobi ntangu yandi katukaka na Mezopotami, mpe yandi saku-munaka Yakobi.

¹⁰ Nzambi tubaka na yandi: «Nkumbu ya nge kele Yakobi. Kasi ba ke bokila dyaka nge ve na nkumbu ya Yakobi, nkumbu ya nge me kuma Isayeli. Ni mutindu yina, Nzambi pesaka yandi nkumbu Isayeli.»

¹¹ Nzambi tubaka na yandi: «Mu kele Nzambi-Mpungu. Buta bana mingi, mpe beno kuma mingi. Nge ke vwanda nkooko ya yinsi mpe ya makanda mingi. Bantinu ke butuka na dikanda ya nge.

¹² Yinsi yina mu pesaka na Abalayami mpe Isaaki, mu ke pesa nge yawu. Mu ke pesa yawu mpe na bana ya nge yina ke kwiza na manima ya nge.»

¹³ Nzambi bikaka Yakobi na kisika yina yandi sololaka na yandi.

¹⁴ Yakobi telemisaka ditadi mutindu kidimbu na kisika yina Nzambi sololaka na yandi. Yawu vwandaka ditadi ya kutelama mutindu kidimbu. Yandi bulumunaka yawu mafuta mpe vinu mutindu munkayulu.

¹⁵ Yakobi pesaka nkumbu ya Betele na kisika yina Nzambi sololaka na yandi.

Mbutukulu ya Bezame mpe lufwa ya Lasele

¹⁶ Yakobi na dikanda ya yandi, bawu katukaka na Betele. Ntangu bawu kumaka ntama ve na Efalata, Lasele butaka. Kubuta ya yandi vwan-daka ya mpasi.

¹⁷ Mutindu mpasi lutilaka yandi ntangu yina yandi vwandaka buta, kibutisi ya yandi tubaka na yandi: «Kuvwanda ve na boma, nge me kuzwa dyaka mwana ya bakala.»

¹⁸ Lasele kumaka pene-pene ya lufwa. Ntete yandi kufwa, Lasele pesaka mwana nkumbu Bene-Oni[†], kasi tata ya yandi pesaka yandi nkumbu Bezame[‡].

¹⁹ Lasele kufwaka mpe ba tulaka yandi na ndyamu, kuna na nzila ya Efalata, mbanza yina ba ke na kubokilaka Betelemi.

²⁰ Yakobi telemisaka ditadi mutindu kidimbu na ndyamu ya Lasele. Tii bubu yayi, ni yawu kele ditadi ya kutelama na ndyamu ya Lasele mutindu kidimbu.

²¹ Isayeli kwendaka yidika yinzo ya yandi ya lele kuluta Mingedale-Edele.

²² Ntangu yina Isayeli vwandaka zinga na yinsi yina, Lubene vukisaka mfulu na Bila, kento ya nkaka ya tata ya yandi, Yakobi. Mpe Isayeli kuwaka dyambu yina.

Isayeli vwandaka na bana kumi na zole

²³ Bana ya Leya ni: Lubene, mwana ya ntete ya Yakobi, Simewone, Levi, Yuda, Isakale na Zabulone.

²⁴ Bana ya Lasele ni Yosefi na Bezame.

²⁵ Bana ya Bila, kisadi ya Lasele ya kento ni Dane na Nafetali.

²⁶ Bana ya Zilepa, kisadi ya Leya ya kento ni Ngade na Asele. Yina ni bana ya Yakobi yina yandi butaka na Mezopotami.

[†] **35:18** Bene-Oni zola kutuba Mwana ya mpasi ya munu. [‡] **35:18** Bezame zola kutuba Mwana ya diboko ya lubakala.

²⁷ Yakobi kumaka na sika ya tata ya yandi Isaaki na Mamele, pene-pene ya Kilyate-Aleba, yina ba ke bokilaka Ebelone. Ni kuna, Abalayami na Isaaki zingaka na bunzenza.

²⁸ Isaaki zingaka bamvula nkama na makumi nana (180),

²⁹ Isaaki lutisaka bamvula mingi na buboba ya yandi, na manima, yandi kufwaka. Yandi kwendaka vukana na bankooko ya yandi yina kufwaka. Bana ya yandi Esawu na Yakobi tulaka yandi na ndyamu.

36

Esawu kwendaka zinga na Edome

¹ Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Esawu, yina ba ke bokilaka mpe Edome.

² Esawu kwelaka bakento ya yandi na kati ya bandumba ya yinsi ya Kaana. Ya vwandaka: Ada, mwana ya Elone mu-Iti, Owolibama, mwana ya Ana, mutekolo ya Sibewone mu-Ivi.

³ Yandi kwelaka mpe Basemate, mwana ya Ise-maye. Basemate vwandaka kibusi ya Nebayote.

⁴ Ada na Esawu butaka Elifaze. Basemate butaka Lewele.

⁵ Owolibama butaka Yewuse, Yayelame na Kola. Yina ni bana Esawu butaka na yinsi ya Kaana.

⁶ Esawu bakaka bakento ya yandi, bana ya yandi ya bakento na ya babakala mpe bantu nyonso yina vwandaka zinga na yinzo ya yandi. Yandi bakaka mpe bibulu ya yandi nyonso, na mvwilu nyonso yina yandi kuzwaka na yinsi ya Kaana. Yandi kwendaka na yinsi ya nkaka, ntama na kisika yina vwandaka mpangi ya yandi Yakobi.

⁷ Yandi kwendaka ya yandi samu ti, mvwilu ya bawu vwandaka me kuma ya kulutila. Bawu lendaka vwanda dyaka ve kisika mosi. Yinsi yina bawu vwandaka zinga na bunzenza vwandaka me kuma fyoti samu na bibulu ya bawu ya mingi-mingi.

⁸ Ni yawu yina, Esawu, yina ba ke bokilaka Edome, kwendaka zinga na mongo ya Seyile.

Bana ya Esawu
(1Kk 1.35-54)

⁹ Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bana ya Esawu, nkooko ya ba-Edome, bayina vwandaka zinga na mongo ya Seyile.

¹⁰ Bana ya Esawu ni: Elifaze, mwana yina yandi butaka na kento ya yandi Ada, Lewele mwana yina yandi butaka na kento ya yandi Basemate.

¹¹ Bana ya Elifaze ni: Temane, Omale, Sefo, Ngayetame na Kenaze.

¹² Timena vwandaka dikangu ya Elifaze, mwana ya Esawu. Timena butaka na yandi Amaleke. Yina ni bana ya Ada, kento ya Esawu.

¹³ Bana ya Lewele ni: Nayate, Zela, Sama na Miza. Yina ni bana ya Basemate, kento ya Esawu.

¹⁴ Owolibama, mwana ya Ana, mpe mutekolo ya Sibewone, vwandaka mpe kento ya Esawu. Yandi butaka na Esawu bana yayi: Yewuse, Yayelame mpe Kola.

¹⁵ Yayi ni bamfumu ya makanda yina Esawu butaka: Bana ya Elifaze mwana ya ntete ya Esawu ni: Mfumu Temane, mfumu Omale, mfumu Sefo, mfumu Kenaze,

¹⁶ mfumu Kola, mfumu Ngayetame, mfumu Amaleke. Yina ni bana ya Elifaze yina vwandaka zinga na yinsi ya Edome. Bawu ni batekolo ya Ada, kento ya Esawu.

¹⁷ Bana ya Lewele, mwana ya Esawu ni: Mfumu Nayate, mfumu Zela, mfumu Sama, mfumu Miza. Yina ni bamfumu yina butaka Lewele, bayina vwandaka zinga na Edome. Bawu ni batekolo ya Basemate, kento ya Esawu.

¹⁸ Bana ya Owolibama, kento ya Esawu ni: Mfumu Yewuse, mfumu Yayelame, mfumu Kola. Yina ni bamfumu yina Owolibama, kento ya Esawu, butaka. Owolibama vwandaka mwana ya Ana.

¹⁹ Yina ni bana ya Esawu, bayina vwandaka bamfumu ya makanda ya bawu. Esawu, ni yandi ba ke bokilaka mpe Edome.

Bana ya Seyile

²⁰ Yayi ni bana ya Seyile, mu-Woli, bayina vwandaka zinga ntete na yinsi yina: Lotane, Sobale, Sibewone, Ana,

²¹ Disone, Esele mpe Disane. Bawu ni bamfumu ya ba-Woli, bana ya Seyile, kuna na yinsi ya Edome.

²² Bana ya Lotane ni Oli mpe Emane. Kibusi ya Lotane vwandaka Timena.

²³ Bana ya Sobale ni: Alevane, Manayate, Ebale, Sefo mpe Oname.

²⁴ Bana ya Sibewone ni Aya mpe Ana. Ni Ana bakulaka yinto ya maza ya tiya na yinsi ya kuyuma, ntangu yandi vwandaka kwenda dikila bambuluku ya tata ya yandi, Sibewone.

²⁵ Bana ya Ana ni Disone, mwana ya yandi ya bakala na Owolibama, mwana ya yandi ya kento.

²⁶ Bana ya Disane ni: Emedane, Esebane, Yite-lane mpe Kelane.

²⁷ Bana ya Esele ni: Bilane, Zavane mpe Akane.

²⁸ Bana ya Disane ni: Wuse mpe Alane.

²⁹ Yayi ni bamfumu ya makanda ya ba-Woli: Mfumu Lotane, mfumu Sobale, mfumu Sibewone, mfumu Ana,

³⁰ mfumu Disone, mfumu Esele, mfumu Disane. Yina ni bamfumu ya makanda ya ba-Woli na yinsi ya Seyile.

³¹ Yayi ni bantinu yina yalaka yinsi ya Edome ntete ti bantinu kubanda na kuyala bana ya Isayeli.

³² Bela, mwana ya Bewole, kumaka ntinu ya Edome. Nkumbu ya mbanza ya yandi vwandaka Dinaba.

³³ Bela kufwaka. Yobabe, mwana ya Zela, muntu ya mbanza Bosela, kumaka ntinu na kisika ya Bela.

³⁴ Yobabe kufwaka. Usame, muntu ya yinsi ya ba-Temane, kumaka ntinu na kisika ya Yobabe.

³⁵ Usame kufwaka. Adade, mwana ya Bedade, kumaka ntinu na kisika ya Usame. Ni Adade nungaka Midyane na yinsi ya Mowabe. Nkumbu ya mbanza ya Adade vwandaka Avite.

³⁶ Adade kufwaka. Samela, muntu ya mbanza Maseleka, kumaka ntinu na kisika ya Adade.

³⁷ Samela kufwaka. Sawule, muntu ya Lewobote-Naale, kumaka ntinu na kisika ya yandi.

³⁸ Sawule kufwaka. Baale-Anane, mwana ya Akebole, kumaka ntinu na kisika ya Sawule.

³⁹ Baale-Anane, mwana ya Akebole, kufwaka. Yadale kumaka ntinu na kisika ya Baale-Anane. Nkumbu ya mbanza ya yandi vwandaka Pawu. Nkumbu ya kento ya yandi vwandaka Metabeele. Metabeele vwandaka mwana ya Matelede, mpe mutekolo ya Mezayabe.

⁴⁰ Yayi ni bankumbu ya bamfumu ya Esawu, mutindu vwandaka bifumba ya bawu mpe bisika yina bawu vwandaka: Mfumu Timena, mfumu Alela, mfumu Yetete,

⁴¹ mfumu Owolibama, mfumu Ela, mfumu Pinone,

⁴² mfumu Kenaze, mfumu Temane, mfumu Mibesale,

⁴³ mfumu Mangedyele, mfumu Ilame. Ni bawu vwandaka bamfumu ya ba-Edome ntangu ba-Edome vwandaka zinga na yinsi yina kumaka mvwilu ya bawu.

Esawu kele nkooko ya ba-Edome.

YOSEFI

37

37-50

Bandosi ya Yosefi

¹ Yakobi zingaka na yinsi ya Kaana, yinsi yina tata ya yandi kwendaka vwanda mutindu nzenza.

² Nongo ya bana ya Yakobi ni yayi: Yosefi vwandaka na bamvula kumi na nsambwadi. Yandi vwandaka muvungi ya mameme na bankombo kintwadi na bampangi ya yandi. Yandi vwandaka ntwenya, kintwadi na bana ya Bila mpe Zilepa,

bakento ya tata ya yandi. Yandi vwandaka kumisa na tata ya yandi yimbi yina bampangi ya yandi vwandaka sala.

³ Isayeli vwandaka zola Yosefi kulutila bana ya yandi nyonso, samu ti yandi butaka Yosefi na buboba ya yandi. Isayeli yidikilaka yandi kinkuti ya kitoko mingi, ya mutindu ya yandi mosi.

⁴ Bampangi ya yandi talaka ti tata ya bawu vwandaka zola yandi kulutila bawu nyonso. Ni yawu yina, bawu bandaka na kuyina yandi, mpe bawu lendaka dyaka ve na kuzonzisa yandi na kizunu.

⁵ Kilumbu mosi Yosefi lotaka ndosi. Yandi zabisaka yawu na bampangi ya yandi, mpe bawu yinaka dyaka yandi kulutila.

⁶ Yandi tubaka na bawu ti: «Beno kuwa ntete ndosi yayi mu me lota.

⁷ Beto vwandaka kanga bifunda ya matiti ya bambuma ya faline na kati ya bilanga. Mbala mosi kifunda ya munu vumbukaka mpe telamaka. Bifunda ya beno zungidilaka mpe fukiminaka yina ya munu.»

⁸ Bampangi ya yandi vutulaka: «Yinki! Nge ke yala beto, mpe nge ke vwanda mfumu ya beto?» Bawu lutilaka dyaka kuyina yandi samu na bandosi ya yandi, mpe samu na mambu yina yandi vwandaka zonga.

⁹ Yosefi lotaka dyaka ndosi ya nkaka, mpe yandi zabisaka yawu na bampangi ya yandi mutindu yayi: «Beno tala! Mu me lota dyaka ndosi: ntangu na ngonda, na bambwetete kumi na mosi, vwandaka fukimina munu.»

¹⁰ Yandi zabisaka yawu na tata ya yandi na bampangi ya yandi. Tata ngalaka yandi mpe tubaka ti: «Yayi mpe wapi ndosi nge me lota? Munu, na mama ya nge, na bampangi ya nge, beto ke kwiza fukimina nge?»

¹¹ Bampangi ya Yosefi fulukaka na musoki na ntwa ya yandi, kasi tata ya yandi bumbaka dyambu yina na ntima.

Ba tekisaka Yosefi na bampangi ya yandi

¹² Bampangi ya Yosefi kwendaka dikila mameme na bankombo ya tata ya bawu na kizunga ya Sekeme.

¹³ Isayeli tubaka na Yosefi: «Bampangi ya nge kele na kudikila mameme na bankombo na kizunga ya Sekeme. Mu ke na kufidisa nge na sika ya bawu.» Yosefi ndimaka: «Ee! Mu ke kwenda.»

¹⁴ Isayeli tubaka: «Kwenda tala kana bampangi ya nge, kele ya bawu mbote kuna, na mameme na bankombo mpe kana bawu kele mbote, mpe natina munu nsangu.» Isayeli fidisaka Yosefi katuka dibenga ya Ebelone, mpe Yosefi kwizaka kuma na kizunga ya Sekeme.

¹⁵ Muntu mosi talaka yandi na kuyenga-yenga na matiti, mpe muntu yina yufulaka yandi: «Yinki nge ke na sosaka?»

¹⁶ Yandi ti: «Mu ke na sosaka bampangi ya munu. Zabisa munu wapi sika ba ke na kudikila bibulu ya bawu.»

¹⁷ Muntu yina vutulaka: «Bawu me katuka kwaku. Samu ti mu kuwaka bawu na kuzonza ti: «Beto kwendeno na kizunga ya Dotane.»» Yosefi

landaka bampangi ya yandi, mpe yandi kwendaka kuta bawu na kizunga ya Dotane.

¹⁸ Bawu talaka yandi na ntama. Mpe, tekila yandi kuma pene-pene na bawu, bawu salaka mfundu samu na kufwa yandi.

¹⁹ Bawu tubaka bawu na bawu: «Tala muntu ya bandosi, yandi yayi ke na kukwiza.

²⁰ Ntangu ni yayi! Beto kufwa yandi, mpe beto losa yandi na kati ya dibulu mosi, na mabulu yayi ba timunaka samu na kuzwaka maza ya mvula. Beto ke tuba ti kibulu mosi ya nsisi me kudya yandi. Na manima, beto ke tala yinki bandosi ya yandi ke kuma.»

²¹ Lubene kuwaka dyambu yina, mpe yandi sosaka na kukuula Yosefi na maboko ya bawu. Yandi tubaka ti: «Beto kufwa yandi ve.»

²² Samu na kukuula Yosefi na maboko ya bawu, mpe kuvutula yandi na sika ya tata ya yandi, Lubene tubaka ti: «Beno kufwa ve muntu. Kasi beno losa kwandi yandi na kati ya dibulu yayi kele na yinsi ya kuyuma, yina ba timunaka samu na kuzwaka maza ya mvula. Beno kufwa yandi ve.»

²³ Ntangu Yosefi kwizaka kuma na sika ya bampangi ya yandi, bawu botolaka yandi kinkuti ya yandi, kinkuti yina ya kitoko mingi, ya mutindu ya yandi mosi, yina yandi vwandaka ya kuvwata.

²⁴ Bawu bakaka yandi, mpe bawu losaka yandi na kati ya dibulu. Ata kima vwandaka na dibulu yango, maza vwandaka ve na kati ya yawu.

²⁵ Na manima, bawu vwandaka samu na kudya. Bawu vumbulaka meso mpe bawu talaka nkonga mosi ya bantu ya mumbungu, ba-Isemaye, yina katukaka na yinsi ya Ngalaade, mpe vwandaka

kwenda na yinsi ya Ngipiti. Bibulu ya bawu, yina ba ke bokilaka samo, vwandaka nata maaka ya nsunga ya mutindu na mutindu.

²⁶ Yuda tubaka na bampangi ya yandi ti: «Wapi ndandu kele na kufwa mpangi ya beto mpe kubumba lufwa ya yandi?

²⁷ Beto tekisa kwandi yandi na ba-Isemaye, kasi beto kusimba yandi na kusala yandi yimbi ve. Samu ti yandi kele mpangi ya beto, beto kele menga mosi.» Bampangi ya yandi kuwaka mambu yina.

²⁸ Bantu ya mumbungu ya yinsi ya Midyane lutilaka kuna. Bawu bendaka Yosefi, mpe basisaka yandi na dibulu. Bawu tekisaka yandi na ba-Isemaye, na ntalu ya makumi zole ya bikunku ya palata. Ba-Isemayele nataka Yosefi na Ngipiti.

²⁹ Ntangu Lubene vutukaka na dibulu yango, Yosefi vwandaka dyaka ve na kati ya yawu. Lubene pasulaka binkuti ya yandi.

³⁰ Yandi vutukaka na sika ya bampangi ya yandi, mpe tubaka: «Mwana kele ve kuna! Munu, wapi sika mu ke kwenda?»

³¹ Bawu bakaka kinkuti ya Yosefi. Na manima ya kufwa nkombo mosi ya mbakala, bawu bolisaka kinkuti yango na menga ya nkombo yina.

³² Bawu fidisaka na tata ya bawu kinkuti ya Yosefi, mpe bawu tubaka: «Beto me kuzwa yayi. Tala ntete kana yawu kele ve kinkuti ya mwana ya nge.»

³³ Yandi talaka mbote kinkuti yango mpe yandi tubaka ti: «Yawu kele kinkuti ya mwana ya munu. Kibulu mosi ya nsisi me kudya yandi. Ba me pasula Yosefi na bitini.»

³⁴ Yakobi pasulaka binkuti ya yandi*, mpe yandi vwataka saki na luketo. Yandi kotaka na bufwidi ya mwana ya yandi na bilumbu mingi.

³⁵ Bana ya yandi nyonso ya babakala na ya bakento vukanaka na kubomba yandi, kasi yandi mangaka ba bomba yandi. Yandi tubaka: «Ni na kati ya kifwidi mu ke kulumuka na sika ya mwana ya munu, kuna na yinsi ya bantu ya kufwa.» Mpe yandi tatamanaka kudila mwana ya yandi.

³⁶ Ba-Midyane† tekisaka Yosefi na yinsi ya Ngip-iti na Potifale, yina vwandaka muntu ya mfunu na kimfumu ya Falawo, mpe mfumu ya bankebi.

38

Yuda na Tamale

¹ Na ntangu yina, Yuda bikaka bampangi ya yandi, yandi kwendaka zinga na sika ya muntu mosi ya bwala Adulame, nkumbu ya yandi Ila.

² Kuna, Yuda talaka mwana mosi ya kento, ya mu-Kaanani, nkumbu ya yandi Suwa. Yandi bakaka yandi na makwela. Mpe yandi vukisaka mfulu na yandi.

³ Na yina, Suwa kuzwaka kivumu mpe yandi butaka mwana ya bakala. Yandi pesaka mwana yina nkumbu Ele.

⁴ Yandi kuzwaka dyaka kivumu mpe yandi butaka mwana ya bakala. Yandi pesaka mwana yina nkumbu Onane.

* **37:34** Kupasula bikunti to kuvwata saki kele kidimbu ya mpasi mingi na ntima, mpe ya kyadi ya kulutila † **37:36** Ba-Isemayeke kele bantu ya Midyane.

⁵ Yandi butaka dyaka mwana ya bakala. Yandi pesaka mwana yina nkumbu Sela. Ntangu Suwa butaka Sela, Yuda vwandaka na bwala Kezibe.

⁶ Yuda kwedilaka mwana ya yandi ya ntete Ele kento. Nkumbu ya kento yina vwandaka Tamale.

⁷ Ele, mwana ya ntete ya Yuda, salaka yimbi na meso ya Yave. Ni yawu yina, Yave salaka ti yandi kufwa.

⁸ Na yina, Yuda tubaka na Onane: «Vukisa mfulu na kento yina mpangi ya nge me bika. Sala mutindu kinkulu ke na kulomba na munzadi, samu ti, nge butila mpangi ya nge bana.»

⁹ Kasi, Onane zabaka ti bana yina ke vwanda ve bana ya yandi. Na yina, ntangu yina yandi vwandaka vukisa mfulu na kento yina bikaka mpangi ya yandi, yandi vwandaka losa maluma ya yandi na ntoto, samu ti yandi butila ve mpangi ya yandi bana.

¹⁰ Mambu yina yandi vwandaka sala vwandaka yimbi na meso ya Yave. Ni yawu yina, Yave salaka ti yandi mpe kufwa.

¹¹ Na yina, Yuda tubaka na bokilo ya yandi Tamale: «Mutindu nge me kuma mufwidi, kwenda zinga na sika ya tata ya nge tii ntangu yina mwana ya munu, Sela, ke kula.» Yuda vwandaka tuba na yisi ya ntima: «Ya kele mbote ve ti Sela mpe kufwa mutindu bampangi ya yandi.» Tamale kwendaka zinga na sika ya tata ya yandi.

¹² Bilumbu mingi lutaka mpe mwana ya Suwa, yina vwandaka kento ya Yuda, kufwaka. Ntangu bufwidi manisaka, Yuda kwendaka kuna na Timena, na sika ya bantu yina vwandaka zenga

miika ya mameme ya yandi. Yandi kwendaka kintwadi na nkundi ya yandi Ila, mu-Adulame.

¹³ Ba zabisaka Tamale mutindu yayi: «Bokilo ya nge ke na kukwenda kuna na Timena samu na kuzenga miika ya mameme ya yandi.»

¹⁴ Tamale katulaka binkuti ya yandi ya bufwidi. Yandi fukilaka kitambala tii na nzutu mpe yandi kwendaka vwanda na mwelo ya Enayime, na nzila ya Timena. Tamale salaka mutindu yina samu ti, yandi talaka ti, Sela vwandaka me kula, mpe ba kwelisaka ve yandi na Sela.

¹⁵ Ntangu Yuda talaka Tamale, yandi banzaka ti, ya ke kento ya ndumba, samu ti, Tamale fukaka kizizi ya yandi.

¹⁶ Yuda kwendaka solola yandi ata kuzaba ti ya vwandaka ni bokilo ya yandi. Yuda tubaka: «Mu kele na nsatu ya nge.» Tamale vutulaka: «Kana mu basika na nge, yinki nge ke pesa munu?»

¹⁷ Yuda vutulaka: «Mu ke fidisa nge mwana ya nkombo». Tamale tubaka: «Simbisa munu kima yina mu ke simba tii ntangu nge ke fidisa munu mwana yango ya nkombo.»

¹⁸ Yuda yufulaka: «Yinki mu ke simbisa nge?» Tamale tubaka: «Pesa munu kinyemo ya nge na singa ya yawu mpe yinti yina ke na nge na di-boko.» Yuda pesaka yandi yawu, mpe yandi kwendaka vukisa mfulu na Tamale. Tamale kuzwaka kivumu.

¹⁹ Tamale telamaka mpe kwendaka ya yandi. Yandi katulaka kitambala yina vwandaka na yandi, mpe yandi lwataka dyaka binkuti ya yandi ya bufwidi.

²⁰ Yuda tumisaka nkundi ya yandi, yina kele

mu-Adulame, samu na kunatina kento yina mwana ya nkombo mpe ti yandi baka bima yina yandi simbisaka Tamale. Kasi muntu yina talaka yandi ve.

²¹ Muntu yina yufulaka bantu ya kisika yina: «Wapi kento ya kindumba yina vwandaka na nzila ya Enayime?» Bawu vutulaka: «Awa beto kele ve na kento ya kindumba.»

²² Yandi vutukaka mpe tubaka na Yuda: «Mu me tala yandi ve mpe bantu ya kisika yina me zabisa munu ti kuna, bawu kele ve na kento ya kindumba.»

²³ Yuda tubaka: «Yandi bumba ya yandi bima yina, mu zola ve ti bantu safula beto, mu me fidisa yandi mwana ya nkombo, kasi nge me tala yandi ve.»

²⁴ Na manima ya bangonda tatu, bantu kwizaka zabisa Yuda: «Bokilo ya nge, Tamale, me sala kindumba mpe yandi me kuzwa kivumu.» Yuda tubaka: «Beno basisa yandi mpe beno yoka yandi!»

²⁵ Kaka na ntangu yina bantu vwandaka nata yandi, yandi tumisaka bantu yina na kutuba na bokilo ya yandi mutindu yayi: «Muntu ya kuzwa bima yayi, ni yandi me pesa munu kivumu. Mulemvo ya beno, beno sosa kuzaba kinyemo na singa ya yawu mpe yinti yayi kele ya nani?»

²⁶ Yuda me tala mbote bima mpe yandi tubaka: «Yandi kele ya kusungama kulutula munu, samu ti, mu kwelisaka yandi ve na mwana ya munu Sela.» Na manima, Yuda basikaka dyaka ve na yandi.

²⁷ Na ntangu ya kubuta, ba talaka ti yandi vwandaka na mapasa na kivumu ya yandi.

²⁸ Mwana mosi basisaka ntete diboko ya yandi. Kibutisi simbaka diboko ya mwana mpe yandi kangaka yandi singa ya mbwaki na diboko yango mpe yandi tubaka: «Ni yandi yayi kele mwana ya ntete.»

²⁹ Kasi mwana vutulaka diboko na kati mpe mpangi ya yandi basikaka ntete. Na yina, kibutisi tubaka: «Wapi mutindu nge me kuzwa nzila!» Mpe ba pesaka yandi nkumbu Pelese*.

³⁰ Na manima, mpangi ya yandi yina vwandaka na singa ya mbwaki na diboko basikaka mpe ba pesaka yandi nkumbu Zela.

39

Yosefi na sika ya Potifale

¹ Ba-Isemayele yina nataka Yosefi na yinsi ya Ngipiti, tekisaka yandi na Potifale, mosi na bantu ya Ngipiti. Potifale vwandaka muntu yina Falawo vwandaka sadila kivuvu, mpe mfumu ya bankebi ya ntinu.

² Yave vwandaka na Yosefi, ni yawu yina mambu ya yandi nyonso vwandaka simba. Yosefi vwandaka vwanda na yinzo ya mfumu ya yandi Potifale, mu-Ngipiti.

³ Potifale bakulaka ti Yave vwandaka na Yosefi, mpe Yave vwandaka sala ti mambu nyonso yina Yosefi vwandaka sala kusimba.

⁴ Yosefi kuzwaka lemvo na Potifale yina tulaka yandi ntwadisi ya yinzo ya yandi, mpe na bimvwama nyonso ya yandi.

* **38:29** *Pelese zola kutuba yina ke fungulaka nzila.*

⁵ Ntangu Yosefi bandaka kukengidila yinzo ya Potifale mpe bima ya yandi nyonso, Yave sakumunaka yinzo ya Potifale, mu-Ngipiti samu na Yosefi. Yave sakumunaka bima nyonso ya Potifale: Na yina vwandaka na yinzo, na yina vwandaka na bilanga ya yandi.

⁶ Ni yawu yina, Potifale bikaka bima nyonso ya yandi na maboko ya Yosefi, mpe yandi vwandaka sala dyaka kima mosi ve, kaka madya yina yandi vwandaka kudya.

Yosefi na kento ya mfumu ya yandi

Yosefi vwandaka na nzutu ya kitoko, na kizizi ya kitoko na kutala.

⁷ Na manima ya mwa bilumbu, kento ya mfumu ya Yosefi, bandaka kuzola yandi. Mpe yandi zonzaka na Yosefi: «Kwiza vukisa mfulu na munu.»

⁸ Yosefi mangaka, mpe zonzaka na kento ya mfumu ya yandi: «Mfumu ya munu tulaka munu ntwadisi ya bima ya yandi nyonso. Yandi ke salaka dyaka ata kima mosi ve na yinzo.

⁹ Na yinzo yayi, ya kele ve na muntu yina me lutila munu bumfumu, mpe yandi me yimina munu kima mosi ve, kaka nge kento ya yandi. Wapi mutindu mu lenda sala dyambu ya yimbi ya mutindu yayi, mpe kusala disumu na meso ya Nzambi?»

¹⁰ Konso kilumbu, Kento yango vwandaka zonza na Yosefi na kulala na yandi, mpe na kuvukisa mfulu na yandi. Kasi Yosefi vwandaka manga.

¹¹ Kilumbu mosi, Yosefi kotaka na yinzo samu na kusala kisalu ya yandi. Bisadi ya yinzo vwandaka ve.

¹² Kento ya Potifale simbaka yandi na kinkuti mpe zonzaka na yandi: «Kwiza vukisa mfulu na munu.» Kasi Yosefi bikilaka yandi kinkuti na maboko mpe kimaka na ngaanda ya yinzo.

¹³ Ntangu kento talaka ti Yosefi kimaka na ngaanda mpe bikilaka yandi kinkuti na maboko,

¹⁴ yandi lookaka mpe bokilaka bisadi ya yinzo na kuzonza na bawu: «Oo! Beno kwiza, beno tala: mu-Ebeleyo yayi yina bakala ya munu natinaka beto ke na zola kusakinina beto. Yandi me kwiza sosa kuvukisa mfulu na munu, kasi mu me looka na ngolo.

¹⁵ Ntangu yandi me kuwa kulooka ya munu na kubokila, yandi me bika kinkuti ya yandi na lweka ya munu, mpe yandi me kima na ngaanda ya yinzo.»

¹⁶ Kento yango bumbaka kinkuti ya Yosefi pene-pene ya yandi tii ntangu yina bakala ya yandi vutukaka na yinzo.

¹⁷ Yandi zabisaka yandi mambu kaka yina na kuzonza: «Mundongo ya mu-Ebeleyo, yina nge natinaka beto, me kwiza pene-pene ya munu, samu na kusakinina munu.

¹⁸ Kasi ntangu mu lookaka mpe bokilaka, yandi bikaka kinkuti ya yandi na lweka ya munu, mpe yandi kimaka na ngaanda ya yinzo.»

¹⁹ Mfumu ya Yosefi kuwaka mambu yina kento ya yandi zabisaka yandi, dyambu yina Yosefi zolaka sala yandi. Mpe yandi kuzwaka nkele ya kulutila.

²⁰ Mfumu yina kangisaka Yosefi mpe tulaka yandi na kati ya boloko yina ba kangaka mpe bankole ya ntinu.

Yosefi na kati ya boloko

Yosefi vwandaka kuna na boloko,

²¹ kasi Yave vwandaka na yandi. Yave lakisaka bumbote ya yandi na kusala ti Yosefi kuzwa lemvo na meso ya mfumu ya boloko.

²² Mfumu yango pesaka kimfumu ya bankole nyonso ya boloko na maboko ya Yosefi. Ni yandi vwandaka twadisa bisalu nyonso yina bankole vwandaka sala.

²³ Mfumu ya boloko vwandaka tala dyaka ve bisalu yina yandi pesaka na Yosefi, samu ti Yave vwandaka na Yosefi mpe yandi vwandaka sala ti mambu ya yandi nyonso kusimba.

40

¹ Na manima ya mambu yina, mfumu yina vwandaka na kisalu ya kutudilaka ntinu malafu, na mfumu yina vwandaka na kisalu ya kuyokilaka ntinu mampa, bawu salaka disumu na mantwala ya Mfumu ya bawu, ntinu ya Ngipiti.

² Falawo, ntinu ya Ngipiti, dasukilaka bawu zole.

³ Yandi kangisaka bawu mpe yandi tulaka bawu na boloko yina vwandaka twadisa kuluntu ya boloko. Ni na kati ya boloko yina vwandaka mpe Yosefi.

⁴ Mfumu ya boloko pesaka bawu Yosefi mutindu kisadi, samu na kusadilaka bawu. Bawu zingilaka mwa mingi na boloko.

Yosefi bangulaka bandosi ya bankole zole

⁵ Kilumbu mosi na mpimpa, kuna na boloko, kuluntu yina ke tadilaka malafu ya ntinu mpe kuluntu ya bantu yina ke yokaka mampa ya ntinu

ya Ngipiti, bawu zole lotaka bandosi. Ndosi na ndosi vwandaka na mbangululu ya yawu.

⁶ Na suka, Yosefi kwizaka tala bawu, mpe yandi kutaka bawu na kati ya manyongo.

⁷ Yandi yufulaka bawu: «Samu na yinki beno keke ve ya kuyangalala bubu yayi?»

⁸ Bawu vutulaka: «Mosi na mosi na beto me kuzwa ndosi, kasi muntu keke ve, yina ke bangudila beto yawu.» Yosefi vutulaka na bawu: «Kaka ni Nzambi lenda kubangula bandosi. Mu me lombi na beno na kuzonzila munu bandosi ya beno.»

⁹ Kuluntu yina ke tadilaka mambu ya malafu zabisaka ndosi ya yandi na Yosefi. Yandi tubaka mutindu yayi: «Na ndosi ya munu, mu talaka yinti ya vinu vwandaka na mantwala ya munu.

¹⁰ Yinti yina vwandaka na bintala tatu. Yina basisaka makasa ya malu-malu, bifulu ya yawu basikaka, mpe yawu butaka bambuma ya vinu ya mbwaki.

¹¹ Mu vwandaka na mbungu ya Falawo na diboko. Mu bukaka bambuma ya vinu, mu kamunaka yawu na kati ya mbungu, mpe mu pesaka yawu na Falawo.»

¹² Yosefi vutulaka na yandi: «Bangululu ya ndosi ya nge yawu yayi: Bintala tatu ke na kulakisa bilumbu tatu.

¹³ Na manima ya bilumbu tatu, Falawo ke vumbula yintu ya nge. Yandi ke vutula nge na kisalu ya nge, mpe nge ke banda na kupesaka dyaka yandi mbungu na diboko, mutindu nge vwandaka sala yawu.

¹⁴ Ntangu mambu nyonso ke vwanda mbote

samu na nge, bambuka moyo ti mu vwandaka na nge. Sadisa munu na kuzonzila munu na Falawo, samu ti yandi basisa munu na boloko yayi.

¹⁵ Ba katulaka munu na ngolo na yinsi ya ba-Ebeleyo, mpe awa mu me sala dyambu ya yimbi ve samu ti ba tula munu na boloko.»

¹⁶ Ntangu mfumu ya bantu yina ke yokaka mampa kuwaka ti mbangululu ya ndosi yina Yosefi pesaka, vwandaka ya mbote samu na mpangi ya yandi, yandi tubaka na Yosefi: «Munu mpe mu lotaka mutindu yayi: mu vwandaka nata bitunga tatu ya mampa na zulu ya yintu.

¹⁷ Kitunga ya zulu vwandaka na mampa ya mutindu na mutindu yina Falawo ke zolaka, kasi bandeke vwandaka kwiza kudya yawu na kati ya kitunga, na zulu ya yintu ya munu.»

¹⁸ Yosefi vutulaka na yandi: «Bangululu ya ndosi ya nge yawu yayi: bitunga tatu ke na kulakisa bilumbu tatu.

¹⁹ Na manima ya bilumbu tatu, Falawo ke katula yintu ya nge na nzutu. Ba ke ledika nzutu ya nge na yinti, mpe bandeke ke kwiza doda yawu.»

²⁰ Bilumbu tatu lutaka, Falawo sadisaka mukembo ya mbutukulu ya yandi. Yandi salaka mukembo ya nene, yandi bokilaka bantu nyonso yina ke salaka na yandi. Na mantwala ya bawu, yandi basisaka mfumu yina ke tadilaka mambu ya malafu na mfumu yina ke tadilaka mambu ya kulamba mampa.

²¹ Yandi vutulaka mfumu ya malafu na kisalu ya yandi, samu na kupesaka dyaka Falawo mbungu na maboko.

²² Kasi yandi ledikaka mfumu ya bantu yina ke yokaka mampa. Yawu salamaka mutindu Yosefi bangulaka.

²³ Kasi, mfumu ya malafu bambukilaka Yosefi moyo ve, mpe zimbanaka yandi.

41

Bandosi ya Falawo

¹ Na manima ya bamvula zole, Falawo lotaka ndosi. Yandi vwandaka ya kutelama na lweka ya nzadi ya Nile.

² Yandi talaka bangombe nsambwadi ya nkento ya kitoko mpe ya mafuta, vwandaka basika na kati ya nzadi, mpe bandaka kudya matiti yina vwandaka pene-pene ya nzadi ya Nile.

³ Na manima, bangombe nsambwadi ya nkento ya nkaka ya yimbi mpe ya kukonda vwandaka basika na kati ya nzadi, mpe yawu kwizaka vwanda pene-pene ya bangombe yina ya ntete, na lweka ya nzadi ya Nile.

⁴ Bangombe yina ya yimbi mpe ya kukonda kudya bangombe nsambwadi ya mafuta. Ni na ntangu yina Falawo vumbukaka.

⁵ Yandi lalaka dyaka, mpe yandi lotaka ndosi ya zole. Yandi talaka bayintu nsambwadi ya bambuma ya faline, ya nene mpe ya kitoko, yina basikaka na kititi kaka mosi ya mbuma ya faline.

⁶ Na manima, yandi talaka mpe bayintu nsambwadi dyaka basikaka. Yawu vwandaka ya kukonda mpe ya kuyuma na mupepe yina ke katukaka na yinsi ya kuyuma.

⁷ Bayintu ya bambuma ya faline ya kukonda minaka bayintu nsambwadi ya bambuma ya faline ya nene mpe ya mbote. Na yina, Falawo vumbukaka mpe bakulaka ti yandi lotaka ndosi.

⁸ Na suka, ntima ya Falawo vwandaka kwama. Yandi tumisaka ti ba bokila banganga na bantu nyonso ya ndwenga ya Ngipiti. Yandi zabisaka bawu bandosi ya yandi, kasi ata muntu mosi lendaka na kubangudila yandi yawu.

⁹ Na yina, mfumu yina vwandaka na kisalu ya kutudilaka ntinu malafu, zabisaka na Falawo: «Mfumu, mu zola kufungula masumu ya munu bubu yayi.

¹⁰ Kilumbu mosi, nge dasukilaka munu na mfumu ya bantu yina ke yokaka mampa, mpe nge tulaka beto na boloko na yisi ya lutumu ya kuluntu ya binwani.

¹¹ Beto lotaka bandosi na mpimpa kaka mosi. Ndosini ndosini na mbangululu ya yawu.

¹² Na kati ya boloko, ya vwandaka na ntwenya mosi ya mundongo ya mu-Ebeleyo, yandi vwandaka sadila kuluntu ya boloko. Beto zonzilaka yandi bandosi ya beto, mpe yandi pesaka na konso ndosi mbangululu ya yawu.

¹³ Mambu nyonso salamaka kaka mutindu yandi zonzaka. Ba vutulaka munu na kisalu ya munu, mpe ba ledikaka mfumu ya bantu yina ke yokaka mampa.»

Yosefi bangulaka bandosi ya Falawo

¹⁴ Falawo, ntinu ya Ngipiti, tumisaka ba bokila Yosefi. Na nswalu ba kwendaka basisa yandi na boloko. Ba katulaka yandi mandefo, mpe ba

vwatisaka yandi kinkuti ya nkaka. Mpe yandi kwendaka na mantwala ya Falawo.

¹⁵ Falawo tubaka na Yosefi: «Mu me lota ndosi, kasi ya kele ve na muntu yina lenda bangudila munu yawu. Ba me zabisa munu ti nge, nge lenda bangula bandosi yina ba ke zonzilaka nge.»

¹⁶ Yosefi vutulaka na Falawo mutindu yayi: «Ni munu ve. Ni Nzambi lenda pesa nge mvutu ya mbote.»

¹⁷ Falawo, ntinu ya Ngipiti, tubaka na Yosefi: «Mu lotaka ndosi. Ya vwandaka mutindu yayi: “Mu telamaka na lweka ya nzadi ya Nile.

¹⁸ Mu talaka bangombe nsambwadi ya nkento ya kitoko mpe ya mafuta, yina vwandaka basika na kati ya nzadi, mpe bandaka kudya matiti yina vwandaka pene-pene ya nzadi ya Nile.

¹⁹ Mpe bangombe nsambwadi ya nkaka ya nzutu fyoti, ya kukonda, mpe ya yimbi, vwandaka basika na kati ya nzadi, mpe yawu kwizaka vwanda pene-pene ya bangombe yina ya ntete. Mu me talaka ntete ve bangombe ya mutindu yayi na yinsi nyonso ya Ngipiti.

²⁰ Bangombe nsambwadi ya yimbi mpe ya kukonda kudyaka bangombe ya mafuta.

²¹ Kasi na manima ya kudya yawu, ata kima mosi lakisaka ti ba me kudya yawu. Bangombe ya nzutu fyoti vwandaka kaka ya yimbi mutindu yawu vwandaka ntete. Ni na ntangu yina mu vumbukaka.

²² Mu talaka dyaka na ndosi, bayintu nsambwadi ya bambuma ya faline, ya nene mpe ya kitoko, yina basikaka na kititi kaka mosi.

²³ Mpe mu talaka dyaka bayintu nsambwadi

ya nkaka basikaka. Yawu vwandaka ya kukonda mpe ya kuyuma na mupepe yina ke katukaka na yinsi ya kuyuma.

²⁴ Bayintu nsambwadi ya bambuma ya faline yina ya kukonda minaka bayintu ya mbote. Mu zabisaka bandosi yango na banganga, kasi ata muntu mosi lendaka ve na kubangudila munu yawu.»

²⁵ Yosefi tubaka na Falawo, ntinu ya Ngipiti mutindu yayi: «Bandosi nyonso zole kele na mban-gululu kaka mosi. Nzambi ke na kulakisa na Falawo mambu yandi ke salama.

²⁶ Bangombe nsambwadi ya mbote mpe bayintu nsambwadi ya bambuma ya faline ya mbote, ke na kulakisa bamvula nsambwadi. Yawu kele kwandi ndosi mosi.

²⁷ Bangombe nsambwadi ya kukonda na ya yimbi mpe bayintu nsambwadi ya kukonda na mupepe yina ke katukaka na yinsi ya kuyuma, ke na kulakisa bamvula nsambwadi ya nsatu ya nene.

²⁸ Yawu kele mutindu mu me zonza na nge: Nzambi me zabisa nge mambu yina yandi ke sala.

²⁹ Na bamvula nsambwadi yina ke kwiza, madya ke vwanda mingi na yinsi nyonso ya Ngipiti.

³⁰ Na manima, ke kwiza bamvula nsambwadi ya nsatu ya nene, mpe kwaku na Ngipiti, bantu ke zimbana bamvula nsambwadi yina ya madya ya mingi. Nsatu ya nene ke bebisa yinsi.

³¹ Bantu ke zimbana bamvula nsambwadi ya madya ya mingi, samu ti nsatu ke vwanda ya kulutila.

³² Kana ndosi yango kwizaka bambala zole na

Falawo, ntinu ya Ngipiti, ya kele ti ni Nzambi bakaka nzengolo, mpe yandi ke lungisa yawu na nswalu nyonso.

³³ Ntangu yayi, bika ti Falawo kusoola muntu mosi ya mayela mpe ya ndwenga, mpe yandi kupesa muntu yango luyalu ya yinsi ya Ngipiti.

³⁴ Bika ti Falawo kutula bamfumu ya fyoti na yinsi. Bawu banda na kukatulaka kikunku mosi na kati ya bikunku tanu, ya bima nyonso yina ntoto ya Ngipiti ke pesa mutindu madya na bamvula nsambwadi ya madya ya mingi.

³⁵ Bika ti bawu kuyonzika madya nyonso ya bamvula ya mbote ke kwiza. Bawu kubumba bambuma ya faline, mpe bima ya kudya na bambanza yina kele na yisi ya lutumu ya Falawo, ntinu ya Ngipiti.

³⁶ Ya ke vwanda madya ke bumbama samu na yinsi, samu na bamvula nsambwadi ya nsatu ya nene yina ke na kukwiza na yinsi ya Ngipiti. Na yina, nsatu ke bebisa ve yinsi.»

Yosefi kumaka mfumu na Ngipiti

³⁷ Malongi ya Yosefi talanaka ya mbote na Falawo, mpe na bisadi nyonso ya Falawo, ntinu ya Ngipiti.

³⁸ Falawo zabisaka bawu mutindu yayi: «Muntu yayi kele ya kufuluka na mpeve ya Nzambi. Wapi kisika beto lenda kuzwa muntu ya nkaka mutindu yandi?»

³⁹ Falawo tubaka na Yosefi: «Samu ti, ni Nzambi me lakisa nge mambu nyonso yina, ya kele ve na muntu ya nkaka yina ke na mayela mpe na ndwenga mutindu nge!

⁴⁰ Ni nge ke vwanda mfumu ya yinzo ya munu, mpe bantu ya munu nyonso ke zitisa nge. Mu ke lutila nge kaka na buntinu ya munu.

⁴¹ Ntangu yayi, mu me pesa nge luyalu ya Ngipiti nyonso.»

⁴² Falawo katulaka nela ya kinyemo ya kintinu na musapi ya yandi, mpe yandi tulaka yawu na musapi ya Yosefi. Yandi vwatisaka Yosefi balele ya lino ya mbote, mpe yandi tulaka Yosefi musanga ya wolo na laka.

⁴³ Yandi yulukisaka Yosefi na kipusu-pusu ya kilandi ya yandi, mpe yandi lookaka na mantwala ya Yosefi mutindu yayi: «Beno lutisa!» Ni mutindu yayi Falawo, ntinu ya Ngipiti pesaka Yosefi luyalu ya yinsi nyonso ya Ngipiti.

⁴⁴ Falawo tubaka dyaka na Yosefi mutindu yayi: «Mu kele Falawo, ntinu ya Ngipiti, kasi na yinsi nyonso ya Ngipiti, ya kele ve na muntu yina lenda nanguna diboko ya yandi to dikulu ya yandi kondwa muswa ya nge.»

⁴⁵ Falawo, ntinu ya Ngipiti, pesaka na Yosefi nkumbu ya Safanate-Paneya, mpe pesaka yandi kento, Asenate, mwana ya Poti-Fela, nganga-Nzambi ya mbanza One. Yosefi salaka nzyetolo ya luyalu na yinsi nyonso ya Ngipiti.

⁴⁶ Yosefi vwandaka na bamvula makumi tatu ntangu ba nataka yandi na sika ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Yosefi bikaka Falawo, mpe kwendaka tambula bwala nyonso ya Ngipiti.

⁴⁷ Na ntangu ya bamvula nsambwadi ya madya mingi, ntoto pesaka madya mingi.

⁴⁸ Yosefi yonzikaka madya nyonso na bamvula nsambwadi yina landilaka na yinsi ya Ngipiti.

Yandi bumbaka madya yango na kati ya bambanza. Na konso mbanza, yandi bumbaka madya yina katukaka na bilanga ya pene-pene.

⁴⁹ Yosefi bumbaka bambuma ya faline mingi. Yawu vwandaka mingi mutindu munyenge ya mubu, mpe ba bikaka kwandi na kutanga dyaka yawu. Samu ti ba lendaka ve na kutanga yawu.

⁵⁰ Tekila mvula yina nsatu bandaka, Asenate, kento ya Yosefi, butaka bana zole. Asenate vwandaka mwana ya Poti-Fela, nganga-nzambi ya mbanza One.

⁵¹ Yosefi pesaka nkumbu na mwana ya ntete Manase, mpe yandi tubaka: «Nzambi me sala ti mu zimbana bampasi ya munu nyonso na dikanda nyonso ya tata ya munu.»

⁵² Yandi pesaka na mwana ya zole nkumbu Efalayime, mpe yandi tubaka: «Nzambi me pesa munu bana na yinsi yina mu vwandaka tala mpasi mingi.»

⁵³ Bamvula nsambwadi ya madya ya mingi kwizaka manisa na Ngipiti.

⁵⁴ Mpe bamvula nsambwadi ya nsatu ya nene kwizaka banda, mutindu Yosefi zonzaka. Nsatu ya nene vwandaka na bayinsi nyonso, kasi na Ngipiti nyonso madya vwandaka.

⁵⁵ Ntangu bantu nyonso ya Ngipiti bandaka kutala nsatu, bawu lookaka na sika ya Falawo yandi pesa bawu madya. Falawo vutulaka na bantu nyonso ya Ngipiti: «Beno kwenda tala Yosefi. Beno sala mutindu yandi ke zabisa beno.»

⁵⁶ Ntangu nsatu ya nene yalaka yinsi nyonso, Yosefi zibulaka bayinzo yina ba bumbaka madya,

samu na kutekisa mbuma ya faline na bantu ya Ngipiti. Nsatu kumaka mingi na yinsi ya Ngipiti.

⁵⁷ Bantu ya bayinsi nyonso vwandaka kwiza na Ngipiti na kusumba madya na Yosefi, samu ti nsatu vwandaka na yinza ya muvimba.

42

Yakobi fidisaka bana ya yandi na Ngipiti

¹ Yakobi kuwaka ti bambuma ya faline kele na yinsi ya Ngipiti, yandi tubaka na bana ya yandi: «Samu na yinki beno me vwandaka ya beno awa kaka na kutalasanaka?

² Mu me kuwa ti bambuma ya faline kele na Ngipiti. Beno kwenda kuna, mpe beno sumbila beto yawu, samu ti beto zinga, beto kufwa ve na nsatu.»

³ Na yina, kumi ya bampangi ya Yosefi kwendaka sumba bambuma ya faline na Ngipiti.

⁴ Kasi Yakobi fidisaka ve Bezame, leki ya Yosefi samu ti yandi kwenda na bayaya ya yandi. Samu ti yandi tubaka: «Mu kele na boma ti dyambu ya yimbi kukumina yandi.»

⁵ Bana ya Isayeli kwizaka sumba bambuma ya faline na Ngipiti, nzila mosi na bisumbi ya nkaka yina vwandaka kwenda kuna. Samu ti nsatu ya nene vwandaka na yinsi ya Kaana.

Yosefi talisaka bampangi ya yandi mpasi

⁶ Yosefi vwandaka mfumu ya nene na yinsi ya Ngipiti. Ni yandi vwandaka twadisa kisalu ya kutekisaka bambuma ya faline na bantu nyonso ya yinsi. Bampangi ya Yosefi kwizaka fukama kizizi na ntoto na mantwala ya Yosefi.

⁷ Yosefi talaka bampangi ya yandi, mpe zabaka bawu. Yandi salaka ti bampangi ya yandi kuzaba yandi ve. Yandi zonzila bawu na ngolo nyonso: «Wapi sika beno me katuka?» Bawu vutulaka: «Beto me katuka na yinsi ya Kaana, mpe beto me kwiza sumba bima ya kudya.»

⁸ Yosefi zabaka bawu, kasi bawu vwandaka zaba dyaka yandi ve.

⁹ Yosefi bambukaka moyo na bandosi yina yandi lotaka samu na bawu. Mpe yandi tubaka na bawu: «Beno kele bambeni yina me kwiza samu na kuzaba lebakana ya yinsi ya beto.»

¹⁰ Bawu vutulaka: «Ve mfumu ya munu! Bisadi ya nge me kwiza kaka samu na kusumba bima ya kudya.

¹¹ Beto nyonso kele bana ya tata mosi, mpe beto kele ya kudedama. Beto bisadi ya nge, beto kele ve bambeni yina me kwiza samu na kuzaba wapi mutindu beto lenda dyata kimfumu ya yinsi ya beno.»

¹² Yosefi vutulaka: «Ve! Luvunu! Beno me kwiza samu na kusosa kuzaba lembakani ya yinsi ya beto.»

¹³ Bawu tubaka dyaka: «Beto bisadi ya nge, beto kele kumi na zole, bana ya tata mosi na yinsi ya Kaana. Bubu yayi, leki ya beto kele na tata ya beto, mpangi ya beto mosi kufwaka.»

¹⁴ Yosefi vutulaka: «Ni yina mu zabisaka beno, ti beno kele bambeni.

¹⁵ Tala mutindu ke vwandila ntontolo ya beno: Ya tsyelika, na nkumbu ya Falawo, ntinu ya Ngip-iti, beno ke basika ve na yinsi yayi tekila ti leki ya beno kwiza kwaku.

¹⁶ Beno fidisa mosi na kati ya beno na kwenda baka yandi mpe, ba ya nkaka, ke bikana na boloko. Ni kuna mu ke zaba kana mambu yina beno me zabisa munu kele ya tsyelika. Kana ya kele mutindu yina ve, na nkumbu ya Falawo, ntinu ya Ngipiti, beno kele ya tsyelika bambeni.»

¹⁷ Yosefi tulaka bawu nyonso na boloko bilumbu tatu.

¹⁸ Na kilumbu ya tatu, Yosefi tubaka na bawu: «Tala mutindu beno ke sala, samu na kuvwanda moyo. Mu ke zitisaka Nzambi.

¹⁹ Kana beno kele bantu ya kudedama, beno ndima ti mosi na beno kubikana na boloko yayi beno kele. Ba ya nkaka kunata bambuma ya faline na makanda ya beno, yina kele na kufwa nsatu.

²⁰ Mpe beno natina munu leki ya beno. Ni kuna mu ke zaba ti yina beno me tuba kele ya tsyelika, mpe beno ke kufwa ve.» Ni mutindu yina bawu salaka.

²¹ Bawu tubaka bawu na bawu mutindu yayi: «Ya tsyelika! Beto me kuzwa masembo samu na mpangi ya beto. Beto talaka mpasi ya yandi ntangu yandi vwandaka lomba beto mulemvo, kasi beto wilaka yandi ve. Ni yawu yina, mpasi yayi kele na kukuminaka beto.»

²² Mpe Lubene vutulaka na bawu: «Mu zabisaka beno ti: “Beno sala ve yimbi na mwana yayi”, kasi beno wilaka munu ve. Awa beto ke na kufuta masumu ya lufwa ya yandi.»

²³ Bawu zabaka ve ti Yosefi vwandaka kuwa mambu yina bawu vwandaka zonza. Samu ti, ya vwandaka na mubangudi yina vwandaka sadisa bawu na kuzonzaka na Yosefi.

²⁴ Yosefi bikaka bawu mpe kwendaka dila na mansweki.

Bana ya Yakobi vutukaka na Kaana

Ntangu Yosefi vutukilaka bawu, yandi zonzaka na bawu ti, yandi ke kanga Simewone, mpe yandi kangaka yandi na meso ya bawu.

²⁵ Na manima, Yosefi pesaka ntumunu na bisadi ya yandi na kufulusa basaki ya bawu na bambuma ya faline, mpe na kuvutula mbongo ya mosi-mosi na saki ya yandi. Yandi pesa mpe bawu madya ya kudya na nzila. Ni mutindu yina ba salaka samu na bawu.

²⁶ Bawu tulaka basaki ya madya ya bawu na zulu ya bambuluku ya bawu, mpe bawu kwendaka.

²⁷ Ntangu bawu kumaka na kisika ya kulutisila mpimpa, mosi na bawu zibulaka saki ya yandi samu na kupesa madya na mbuluku ya yandi, mpe yandi talaka mbongo ya yandi na kati ya saki.

²⁸ Yandi tubaka na bampangi ya yandi: «Ba me vutula mbongo ya munu, yawu yayi na kati ya saki ya munu!» Bawu pamukaka mpe boma kuzwaka bawu. Bawu tubaka bawu na bawu mutindu yayi: «Yayi yinki Nzambi me sala beto?»

²⁹ Ntangu bawu kumaka na sika ya tata ya bawu Yakobi, na yinsi ya Kaana, bawu zabisaka yandi mambu nyonso yina kuminaka bawu. Bawu tubaka:

³⁰ «Muntu yina kele mfumu ya yinsi, me zonzila beto na ngolo nyonso. Yandi me zonzila ti beto kele bambeni yina me kwiza samu na kuzaba lembakani ya yinsi ya beto.

³¹ Beto vutulaka na yandi: “Beto kele ve bam-beni, kasi bantu ya kudedama.

³² Beto vwandaka kumi na zole, bana ya tata mosi. Mpangi ya beto mosi kufwaka, bubu yayi leki ya beto kele na tata ya beto na yinsi ya Kaana.”

³³ Muntu yango, mfumu ya yinsi, tubaka na beto mutindu yayi: “Beno bikila munu mpangi ya beno mosi, ni kuna mu ke zaba kana beno kele ya kudedama. Mpe beno baka yina me fwanana, samu na kunatina makanda ya beno, yina kele na kufwa nsatu.

³⁴ Na yina, beno natina munu leki ya beno, ni kuna mu ke zaba ti beno kele ve bambeni, kasi bantu ya kudedama. Na manima, mu ke vutula mpangi ya beno, mpe mu ke bika beno kusala mumbungu na yinsi ya munu mutindu beno zola.”»

³⁵ Bawu vwandaka basisa madya na basaki ya bawu. Mpe na saki ya konso muntu, bawu vwan-daka kuta saki ya yandi ya mbongo. Ntangu bawu talaka mbongo yango, bawu kuzwaka boma na Yakobi tata ya bawu.

³⁶ Mpe tata ya bawu, Yakobi, tubaka na bawu mutindu yayi: «Beno me zimbisa munu bana zole: Yosefi na Simewone kele dyaka ve. Mpe beno zola baka dyaka munu Bezame! Mambu nyonso yayi ke na kubwa ni na zulu ya munu!»

³⁷ Lubene tubaka na tata ya yandi: «Nge lenda kufwa bana ya munu zole, kana mu vutula ve Bezame. Pesa yandi na maboko ya munu, mpe mu ke vutula yandi na sika ya nge.»

³⁸ Yakobi vutulaka: «Ve! Mwana ya munu ke kwenda na beno ve. Yaya ya yandi me kufwa,

kaka ni yandi me bikana na munu. Mu me kuma kiboba, kana dyambu ya yimbi kumina yandi na nzila, mu ke kufwa na manyongo, samu na beno.»

43

Bezame kwendaka na Ngipiti na bampangi ya yandi

¹ Nsatu ya nene vwandaka tatamana na kulutila dyaka na yinsi.

² Ntangu bawu manisaka na kudya bambuma ya faline yina bawu sumbaka na Ngipiti, Yakobi tubaka na bana ya yandi mutindu yayi: «Beno vutuka kuna, beno kwenda sumbila beto mwa bima ya kudya.»

³ Yuda vutulaka na yandi: «Muntu yina zabisaka beto ti, mu ke yamba beno ve, kana leki ya beno kele ve na beno.

⁴ Kana nge ndima ti leki ya beto kukwenda na beto, kuna beto ke kwenda sumbila nge bima ya kudya.

⁵ Kana nge zola ve, zaba ti beto ke kwenda ve. Samu ti muntu yango zabisaka beto: “Mu ke yamba beno ve, kana beno kwiza ve na leki ya beno.”»

⁶ Isayeli vutulaka: «Samu na yinki beno me sala munu yimbi na kuzonza na muntu yina ti, beno kele na mpangi ya nkaka?»

⁷ Bawu vutulaka: «Ni yandi muntu yufulaka beto byuvu na yina me tadila beto mpe dikanda ya beto. Yandi yufulaka beto mutindu yayi: “Tata ya beno kele ntete moyo? Beno kele na mpangi ya nkaka?” Beto vutulaka bamvutu na byuvu ya

yandi. Beto lendaka zaba ve ti yandi zolaka tuba ti: “Beno nata leki ya beno”.»

⁸ Yuda zonzaka na tata ya yandi Isayeli: «Bika ti mwana kukwenda na munu. Beto kwenda kana beto zola vwanda moyo mpe beto kufwa ve, beto, na nge, mpe na bana ya beto.

⁹ Mu me bula ntulu na kuvutula yandi, ni na munu nge ke yufula yandi. Kana mu vutula ve yandi na nge, mu ke talana muntu ya yimbi na mantwala ya nge luzingu ya munu nyonso.

¹⁰ Kana beto me lutisa ve ntangu mingi awa, beto zolaka kwenda mpe kuvutuka ata bambala zole.»

¹¹ Tata ya bawu Isayeli tubaka na bawu: «Kana ya kele mutindu yina, beno sala mutindu yayi: “Beno tula na basaki ya beno bima ya kitoko ya yinsi ya beto, samu na kupesa dikabu na muntu yina. Beno baka mwa ndambu ya maaka ya nsunga ya mutindu na mutindu, na ndambu ya mafuta ya nyosi, mafuta yina ba ke bokilaka ladanyome, ndambu ya bankandi, na bambuma ya nkaka.

¹² Beno nata mbongo ya nkaka, mpe beno zim-bana ve na kuvutula mbongo yina bawu tulaka na basaki ya beno. Yawu lenda vwanda ti ba zimbanaka.

¹³ Beno baka mpangi ya beno, mpe beno vutuka na sika ya muntu yina.

¹⁴ Bika ti Nzambi-Mpungu kusimba ntima ya yandi, samu ti yandi tadila beno kyadi, mpe yandi bika Bezame na mpangi ya beno ya nkaka kuvutuka na beno! Na yina me tadila munu, mu ke bikana kwandi na mwana ve mutindu ti mu

butaka ve.” »

Yosefi kudyaka sika mosi na bampangi ya yandi

¹⁵ Bana ya Yakobi bakaka dikabu, bawu bakaka mpe mbongo ya nkaka mpe leki ya bawu Bezame. Bawu kwendaka na Ngipiti. Ntangu bawu kumaka, bawu kwendaka talana na mantwala ya Yosefi.

¹⁶ Ntangu Yosefi talaka Bezame na bampangi ya yandi, yandi tubaka na ntwadisi ya yinzo ya yandi mutindu yayi: «Nata bantu yayi na yinzo ya munu, kufwa kibulu mosi mpe lamba yawu. Bawu ke kudya na munu na midi.»

¹⁷ Ntwadisi yango salaka yina Yosefi tumisaka yandi, mpe yandi nataka bantu yina na yinzo ya Yosefi.

¹⁸ Bawu kuzwaka boma na kukota na yinzo ya Yosefi, mpe bawu tubaka bawu na bawu mutindu yayi: «Ni samu na mbongo yina ba tulaka na basaki ya beto, ntangu beto kwizaka na mbala ya ntete. Bawu me kotisa beto kwaku samu na kusala beto yimbi. Bawu ke baka bambuluku ya beto, mpe ke kumisa beto mindongo ya bawu.»

¹⁹ Bampangi ya Yosefi kwendaka pene-pene ya kisadi ya yandi na mwelo ya yinzo, mpe bawu zabisaka yandi mutindu yayi:

²⁰ «Mulemvo ya nge mfumu, ntete-ntete beto kwizaka kwaku na kusumba bima ya kudya.

²¹ Ntangu beto vwandaka vutuka, beto kumaka na kisika ya kulutisila mpimpa. Kuna beto fungulaka basaki ya beto. Ntangu beto fungulaka yawu, beto talaka mbongo ya mosi-mosi na beto na kati ya saki, mpe yawu vwandaka ya kulunga. Ni yawu yina, beto me kwiza na yawu.

²² Beto me nata mpe mbongo ya nkaka ya kusumbila bima ya kudya. Beto zaba ve nani tulaka yawu na basaki ya beto.»

²³ Ntwadisi ya yinzo ya Yosefi vutulaka: «Beno vwanda swii, mpe beno vwanda ve na boma. Ni Nzambi ya beno, mpe Nzambi ya tata ya beno, ni yandi tulaka kimvwama na basaki ya beno. Kasi mbongo yina beno nataka, mu bakaka yawu.» Na manima, yandi basisaka Simewone, mpe nataka yandi na kisika yina bampangi ya yandi vwan-daka.

²⁴ Ntwadisi ya yinzo ya Yosefi kotisaka bawu na kati ya yinzo ya Yosefi. Ba natinaka bawu maza ya kusukudila makulu mpe madya ya bambuluku ya bawu.

²⁵ Bawu kubikaka dikabu na kuvingilaka ti Yosefi kukwiza na midi, samu ti ba zabisaka bawu ti, bawu ke kudya na Yosefi.

²⁶ Ntangu Yosefi kumaka na yinzo ya yandi, bampangi ya yandi pesaka yandi dikabu yina vwandaka na bawu, mpe na manima, bawu fukamaka na mantwala ya yandi kizizi na ntoto.

²⁷ Yosefi yufulaka bawu: «Beno kele mbote? Tata ya beno ya kiboba yina beno zonzilaka munu, yandi kele mbote? Yandi kele ntete moyo?»

²⁸ Bawu vutulaka: «Kisadi ya nge, tata ya beto, kele mbote, yandi kele ntete moyo.» Bawu yinamaka mpe fukamaka kizizi na ntoto.

²⁹ Yosefi talaka Bezame mpangi ya yandi ya mama mosi mpe yandi tubaka: «Ni yandi leki ya beno yina beno zonzilaka munu?» Yandi tubaka dyaka: «Mwana ya munu, bika ti Nzambi kulakisa nge bumbote ya yandi.»

³⁰ Yosefi talaka kyadi na ntima ntangu yandi talaka mpangi ya yandi, mpe yandi kuzwaka nsatu ya kudila. Mbala mosi yandi telamaka mpe kwendaka dila na kivinga ya yandi.

³¹ Ntangu yandi manisaka na kudila, yandi sukulaka kizizi ya yandi mpe yandi basikaka na kivinga ya yandi. Yandi kangaka ntima mpe tubaka: «Beno kabula madya.»

³² Ba tudilaka Yosefi madya na mesa ya yandi mosi, mpe bampangi ya yandi na mesa ya nkaka. Mutindu mosi bantu ya Ngipiti yina vwandaka na yinzo ya Yosefi, bawu mpe na mesa ya nkaka. Samu ti bantu ya Ngipiti vwandaka kudya ve madya kisika mosi na ba-Ebeleyo. Yawu kele dyambu ya nganzi samu na bantu ya Ngipiti.

³³ Bampangi ya Yosefi vwandilaka na mantwala ya yandi. Ba vwandisaka bawu na mulonga, kubanda na mwana ya ntete tii na mwana ya mansukina. Samu na yawu, bawu vwandaka talasana na kupamuka nyonso.

³⁴ Yosefi tumisaka ba tudila bawu madya yina vwandaka na mesa ya yandi. Kasi madya ya Bezame lutilaka ya bawu nyonso bambala tanu. Bawu kunwaka mpe bawu yangalalaka.

44

Yosefi mekaka bampangi ya yandi

¹ Na manima, Yosefi tumisaka ntwadisi ya yinzo ya yandi, yandi tubaka mutindu yayi: «Fulusa basaki ya bantu yayi na bima ya kudya yina bawu lenda nata, mpe vutula mbongo ya mosi-mosi na

kati ya saki ya yandi, mpe tula yawu na zulu ya bima yina ya kudya.

² Tula na kati ya saki ya leki ya bawu mbungu ya munu ya palata, na mbongo ya yandi ya madya.» Ntwadisi ya yinzo ya Yosefi salaka mutindu Yosefi tubaka na yandi.

³ Na suka-suka ya kilumbu yina landaka, ntangu bwisi kutsyaka, ba pesaka bawu luve ya kukwenda, bawu na bambuluku ya bawu.

⁴ Bawu basikaka na mbanza. Bawu kumaka ntete ntama ve, Yosefi tubaka na ntwadisi ya yinzo ya yandi: «Telama nge landa bantu yina, nge kwenda kuzwa bawu, mpe nge yufula bawu: “Samu na yinki beno me vutula yimbi na bumbote yina ba me sadila beno?”»

⁵ Samu na yinki beno me laba mbungu yina mfumu ya munu ke nwininaka mpe ke tadilaka mambu yina ke kwiza? Mambu beno me sala kele yimbi!”»

⁶ Yandi kwendaka kuzwa bawu mpe yandi zabisaka na bawu mambu nyonso yina.

⁷ Bawu vutulaka na yandi: «Mfumu ya beto, samu na yinki nge me tuba dyambu ya mutindu yina? Zaba ti beto bisadi ya nge, beto lenda sala dyambu ya mutindu yina ve!

⁸ Ntangu beto kumaka na Kaana, beto talaka mbongo na kati ya basaki ya beto. Mpe ntangu beto vutukaka kwaku, beto vutulaka nge yawu. Na yina, wapi mutindu beto lenda laba dyaka palata to wolo na yinzo ya mfumu ya nge?

⁹ Kana beno kuzwa mbungu yina na mosi na kati na beto, beno kufwa yandi! Mpe beto bayina

ke bikana, beno ke kumisa beto bandongo ya nge mfumu ya beto.»

¹⁰ Ntwadisi ya yinzo ya Yosefi vutulaka: «Bika ti yawu kusalama mutindu beno me zonza. Kasi beno zaba ti, na muntu yina beto ke kuzwa mbungu yango, yandi zaba ti, yandi ke kuma mundongo ya beto, kasi ba ya nkaka ke vwanda na kimpwanza.»

¹¹ Na nswalu, mosi-mosi tulaka saki ya yandi na ntoto mpe fungulaka yawu.

¹² Ntwadisi ya yinzo ya Yosefi sosaka na basaki ya bawu nyonso, kubanda na saki ya yaya ya ntete mpe yandi sukaka na saki ya leki. Kasi mbungu talanaka na saki ya Bezame.

¹³ Dyambu yina salaka bampangi ya Yosefi kyadi, mpe bawu pasulaka bilele ya bawu*. Mosi-mosi vutulaka saki ya yandi na zulu ya mbuluku mpe bawu vutukaka na mbanza.

Yuda nwaninaka leki ya yandi Bezame

¹⁴ Yuda na bampangi ya yandi kumaka na yinzo ya Yosefi. Yosefi vwandaka ntete kuna na yinzo. Bawu fukamaka kizizi na ntoto na mantwala ya yandi.

¹⁵ Yosefi tubaka na bawu: «Yayi wapi mambu beno me sala? Beno zaba ve ti muntu mutindu munu, mu kele na lulendo ya kuzaba mambu yina ke kwiza?»

¹⁶ Yuda vutulaka: «Mfumu ya munu, yinki beto lenda zonza? Wapi dyambu beto lenda tuba dyaka na kuzwa mpemba na meso ya nge? Samu

* **44:13** Kupasula bilele kele kidimbu yina ke na kulakisa ti muntu kele na manyongo, kyadi to mpasi ya kulutila

ti Nzambi me talisa yimbi ya beto na pwelele. Beto bawu yayi mindongo ya nge, kintwadi na mpangi yina vwandaka na mbungu yango.»

¹⁷ Yosefi vutulaka: «Ve! Mu lenda sala mutindu yina ve. Kaka yandi yina vwandaka na mbungu muntu ke vwanda mundongo ya munu. Kasi samu na beno, beno lenda vutuka na kizunu na sika ya tata ya beno.»

¹⁸ Yuda kwendaka pene-pene ya Yosefi mpe tubaka na yandi: «Mulemvo ya nge mfumu ya munu, pesa na munu kisadi ya nge, luve ya kuzabisa nge mwa dyambu mosi. Kasi kudasukila ve munu, kisadi ya nge. Mu zaba ti nge kele kwandi mutindu Falawo, ntinu ya Ngipiti.

¹⁹ Mfumu ya beto, nge yufulaka beto bisadi ya nge kana beto kele na tata to leki ya nkaka.

²⁰ Beto vutulaka na mfumu ya munu ti: “Beto kele na tata ya kiboba, na mwana yina yandi butaka na buboba ya yandi. Tata ya beto ke zolaka yandi mingi samu ti yandi me bikana yandi mosi na kivumu ya mama ya yandi. Yaya ya yandi kufwaka.”

²¹ Nge tubaka na beto: “Beni natina munu yandi, mu kele na nsatu ya kutala yandi.”

²² Beto vutulaka na nge mfumu ti: “Mwana yina lenda bika ve tata ya yandi, samu ti tata ya yandi lenda kufwa kana mwana yina bika yandi.”

²³ Nge tubaka dyaka na beto: “Kana beno kwiza ve na leki ya beno, beno zaba ti mu ke yamba dyaka beno ve.”

²⁴ Mpe ntangu beto vutukaka na sika ya tata ya beto, kisadi ya nge, beto zabisaka yandi nyonso yina nge, mfumu ya beto, nge tubaka na beto.

²⁵ Mpe ntangu yandi zabisaka na beto na kuvutuka kwaku samu na kusumba mwa ndambu ya bima ya kudya,

²⁶ beto vutulaka na yandi ti: “Ve! Beto lenda vutuka kuna ve, kana leki ya beto kwenda na beto ve. Kuna, beto lenda vutuka. Samu ti, mfumu ke yamba beto ve, kana leki ya beto kuvwanda ve na beto.”

²⁷ Tata ya beto, kisadi ya nge, tubaka na beto: “Beno me zaba ti, kento ya munu, Lasele, butilaka munu kaka bana zole.

²⁸ Mosi me zimbanaka, mpe mu banza ti ba kudyaka yandi na kibulu ya nsisi, samu ti mu ke talaka dyaka yandi ve.

²⁹ Mpe beno zola baka dyaka yandi yayi me bikanaka na munu! Kana dyambu ya yimbi kumina yandi, beno zaba ti mu ke kufwa na manyongo nyonso, mpe lufwa ya munu ke kubwa na bayintu ya beno.”

³⁰ Na yina, wapi mutindu mu lenda vutuka na sika ya tata ya munu kana mwana yayi kele ve na beto? Luzingu ya yandi kele ya kukangama na mwana yayi.

³¹ Kana yandi tala mwana yayi ve, yandi ke kufwa na manyongo nyonso. Mpe lufwa ya yandi ke kubwa na bayintu ya beto.

³² Na yina, na mantwala ya tata, mu ndimaka kizitu ya mwana na yintu ya munu. Mu tubaka ti kana mu vutuka ve na yandi, mu ke futa masumu na mantwala ya tata ya munu luzingu ya munu nyonso.

³³ Ntangu yayi, mulemvo ya nge, bika ti munu kisadi ya nge, mu bikana kwaku na kisika ya

mwana yayi mutindu mundongo ya nge, mfumu ya munu. Samu ti, yandi kuvutuka na sika ya tata kintwadi na bayaya ya yandi.

³⁴ Mu lenda vutuka ve na sika ya tata ya munu kana mwana yayi kele ve na munu. Samu ti, mu zola ve kutala na meso, yimbi yina ke kumina tata ya munu.»

45

Yosefi zabakanaka na bampangi ya yandi

¹ Yosefi lendaka ve na kukanga ntima na mantwala ya bantu nyonso yina vwandaka pene-pene ya yandi. Na yina, yandi lookaka: «Beno basisa bantu ya munu nyonso.» Yandi bikanaka kaka yandi mosi na bampangi ya yandi. Ni kuna yandi zabisaka bawu ti ni yandi Yosefi, mpangi ya bawu.

² Yosefi dilaka na ngolo, bantu ya Ngipiti kuwaka, mpe nsangu kumaka tii na yinzo ya Falawo, ntinu ya Ngipiti.

³ Yosefi tubaka na bampangi ya yandi: «Ni munu Yosefi! Tata ya munu kele ntete moyo?» Kasi bampangi ya yandi lendaka ve na kuvutula mvutu samu ti, bawu vwandaka na boma na mantwala ya yandi.

⁴ Yosefi tubaka na bampangi ya yandi: «Beno belama pene-pene na munu.» Bawu belamaka, mpe Yosefi tubaka: «Ni munu Yosefi, mpangi ya beno, yina beno tekisaka samu ti ba nata munu na Ngipiti.

⁵ Kasi beno kunyonga ve mpe beno tala ve ntima mpasi na yina beno tekisaka munu, samu ti, ba nataka munu na yinsi yayi. Ni Nzambi muntu

fidisaka munu kwaku na mantwala ya beno samu ti, mu vuukisa luzingu ya beno.

⁶ Yayi me kuma bamvula zole yina nsatu kotaka na yinsi yayi, mpe bamvula tanu dyaka me bikana, yina beto ke lenda ve na kusaba ntoto, mpe kuyonzika madya.

⁷ Ni yawu yina, Nzambi me fidisa munu na mantwala ya beno samu na kukubikila beno bima ya kudya na yinsi yayi, mpe kukeba beno moyo, beno na makanda ya beno.

⁸ Ni beno ve bantu fidisaka munu kwaku, kasi ni Nzambi. Mpe yandi me sala ti mu vwanda muntu ya nene na kati ya luyalu ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Nzambi me sala munu mfumu ya yinzo ya kimfumu ya Falawo, mpe ntwadisi ya yinsi nyonso ya Ngipiti.

⁹ Beno kwenda nswalu na sika ya tata ya munu, mpe beno zabisa yandi mutindu yayi: “Mwana ya nge Yosefi me tuba: Nzambi me tula munu mfumu ya Ngipiti nyonso, kwiza na sika ya munu, kuingila dyaka ve.

¹⁰ Nge ke zinga na kizunga ya Ngosene* pene-pene na munu. Kuna nge ke zinga na bana ya nge, mitekolo ya nge, mameme, bankombo, bangombe ya nge, na bimvwama ya nge nyonso.

¹¹ Kwaku mu ke pesa nge nyonso, samu ti nge kondwa kima ve, nge na dikanda ya nge, na nyonso yina kele ya nge. Samu ti nsatu ke zingila dyaka bamvula tanu.”»

¹² «Beni mosi ke na kutala na meso ya beno,

* **45:10** Ngosene kele kizunga mosi ya Ngipiti, kizunga mosi ya mbote mpe ya mfunu na kuyundula bibulu.

mpangi ya munu Bezame mpe ke na kutala ti ni munu Yosefi ke na kuzonza na beno.

¹³ Beno kwenda zabisa na tata ya munu, bunene ya bumfumu yina mu me kuma na yawu, kwaku na yinsi ya Ngipiti, mpe nyonso yina beno me tala awa. Beno sala mbangu na kunata yandi kwaku.»

¹⁴ Yosefi bumbasanaka na leki ya yandi Bezame, mpe bawu zole dilaka.

¹⁵ Yosefi fibaka bampangi ya yandi nyonso na kudila. Ni kuna bampangi ya yandi kuzwaka ngolo ya kusolola na yandi.

Falawo bokilaka Yakobi na Ngipiti

¹⁶ Nsangu wakanaka na yinzo ya Falawo ti bampangi ya Yosefi me kwiza. Falawo na bisadi ya yandi, yangelalaka na nsangu yina.

¹⁷ Mpe Falawo tubaka na Yosefi: «Tuba na bampangi ya nge na kusala mutindu yayi: “Beni fufusa bambulukulu ya beno na bima ya kudya mpe beno kwenda na yinsi ya Kaana.

¹⁸ Beno baka tata ya beno na makanda ya beno, mpe beno vutuka na sika ya munu. Mu ke pesa beno kizunga yina me lutila kitoko na yinsi ya Ngipiti, mpe beno ke kudya bima yina me lutila mbote.”

¹⁹ Na yina me tala nge, zabisa bawu mutindu yayi: “beno baka bapusu-pusu ya yinsi ya Ngipiti ya kunatina bakento ya beno, na bana ya beno, mpe na tata ya beno. Na manima, beno vutuka kwaku.

²⁰ Beno kunyonga ve samu na bima ya beno yina ke bikana kuna. Samu ti, bima yina me lutila kitoko na yinsi ya Ngipiti ke vwanda ya beno.»

²¹ Bana ya Isayeli salaka mutindu ba zabisaka bawu. Yosefi pesaka bawu bapusu-pusu mutindu vwandaka ntumunu ya Falawo, na madya ya kudya na nzila.

²² Yandi pesaka na mosi-mosi na bawu kinkuti ya ntalu, kasi na Bezame yandi pesaka bankama tatu (300) ya mbongo na binkuti tanu ya ntalu.

²³ Yandi fidisaka mpe na tata ya yandi bambuluku ya mbakala kumi ya kifuluka na bima ya kitoko ya Ngipiti, mpe bambuluku ya nkento kumi ya kifuluka na bambuma ya faline na mampa, mpe na bima ya nkaka ya kudya na nzila samu na tata ya yandi.

²⁴ Yandi tubaka na bawu: «Benno kuswana ve na nzila.» Yandi bikaka bawu mpe bawu kwendaka.

²⁵ Bawu bikaka Ngipiti, bawu kumaka na yinsi ya Kaana, na sika tata ya bawu Yakobi.

²⁶ Mpe bawu tubaka na yandi: «Yosefi ke ntete moyo, ni yandi muntu kele mfumu ya nene ya yinsi nyonso ya Ngipiti.» Yakobi vwandaka mutindu ti yandi kuwaka bawu ve, samu ti yandi vwandaka kwikila ve na mambu yina bawu vwandaka zabisa yandi.

²⁷ Bawu zabisaka yandi mambu nyonso yina Yosefi tubaka na bawu. Na manima, yandi talaka bapusu-pusu yina Yosefi fidisaka samu na kunata yandi. Ntangu tata ya bawu Yakobi talaka nyonso yina, yandi kwikilaka mpe yandi kuzwaka ngolo.

²⁸ Isayeli, yina ba ke bokilaka mpe Yakobi, tubaka: «Ya me lunga! Mwana ya munu Yosefi ke ntete moyo! Mu zola kwenda tala yandi tekila mu kufwa.»

46

Yakobi kwendaka na Ngipiti

¹ Isayeli kwendaka na bima ya yandi nyonso, mpe yandi kwizaka kuma na Beele-Seba. Kuna, yandi pesaka minkayulu na Nzambi ya tata ya yandi, Isaaki.

² Na mpimpa, Nzambi monikinaka Isayeli na lumoni mpe yandi tubaka: «Yakobi! Yakobi!» Yakobi vutulaka: «Munu yandi yayi.»

³ Nzambi tubaka: «Mu kele Nzambi, Nzambi ya tata ya nge. Kuvwanda ve na boma na kukwenda na yinsi ya Ngipiti, samu ti, ni kuna mu ke sala ti, nge kuma dikanda ya nene.

⁴ Munu, mu ke kwenda kintwadi na nge na yinsi ya Ngipiti. Ni munu mpe ke basisa nge kuna. Yosefi ke kanga nge meso ntangu nge ke kufwa.»

⁵ Yakobi katukaka na Beele-Seba. Bana ya Isayeli nataka tata ya bawu Yakobi, na bakento ya bawu, mpe na bana ya bawu, na bapusu-pusu yina Falawo, ntinu ya Ngipiti, fidisaka samu na kunata bawu.

⁶ Bawu nataka mpe bibulu ya bawu, na bimvwama nyonso yina bawu kuzwaka na yinsi ya Kaana. Yakobi kwendaka na yinsi ya Ngipiti na dikanda ya yandi nyonso:

⁷ bana ya yandi ya babakala, na ya bakento, na batekolo ya yandi ya babakala na ya bakento kintwadi na yandi. Yandi nataka dikanda ya yandi nyonso na yinsi ya Ngipiti.

Dikanda ya Yakobi

⁸ Yayi ni bankumbu ya bana ya Isayeli, bayina kwendaka na Ngipiti, Yakobi na bana ya yandi.

Lubene mwana ya ntete ya Yakobi.

⁹ Bana ya Lubene ni: Enoke, Palu, Eselone na Kalemi.

¹⁰ Bana ya Simewone ni: Yemwele, Yamine, Oyade, Yakine, Sowale na Sawule, yina vwandaka mwana ya kento ya mu-Kaanani.

¹¹ Bana ya Levi ni: Ngelesone, Keyate mpe Melali.

¹² Bana ya Yuda ni: Ele, Onane, Sela, Pelese na Zela. Ele na Onane kufwaka na yinsi ya Kaana. Pelese vwandaka na bana zole: Eselone na Amule.

¹³ Bana ya Isakale ni: Tola, Puwa, Yobe na Simelone.

¹⁴ Bana ya Zabulone ni: Selede, Elone na Yaleele.

¹⁵ Yina ni bana yina Leya butaka na Yakobi kuna na Mezopotami, ata kutanga mwana ya yandi ya kento, Dina. Bana nyonso ya Leya na batekolo ya yandi, bakento na babakala, bawu vwandaka na lutangu ya makumi tatu na tatu.

¹⁶ Bana ya Ngade ni: Sefone, Angi, Suni, Esebone, Eli, Alodi na Aleli.

¹⁷ Bana ya Asele ni: Yimena, Yiseva, Yisevi, Belya na kibusi ya bawu Sela. Bana ya Belya ni Ebele na Malekyele.

¹⁸ Yina ni kumi na sambanu ya bana na batekolo ya Yakobi na Zilepa. Zilepa kele kisadi ya kento yina Labane pesaka na mwana ya yandi Leya.

¹⁹ Bana ya Lasele, kento ya Yakobi, ni Yosefi na Bezame.

²⁰ Bana yina Yosefi butaka na Ngipiti na Ase-nate, mwana ya Poti-fela, nganga-Nzambi ya mbanza One, ni Manase na Efalayime.

²¹ Bana ya Bezame ni: Bela, Bekele, Asebele, Ngela, Naamane, Eyi, Lose, Mupime, Wupime na

Alede.

²² Yina ni kumi na yiya ya bana na batekolo ya Lasele na Yakobi.

²³ Mwana ya Dane ni Yusime.

²⁴ Bana ya Nafetali ni: Yaseele, Nguni, Yesele na Sileme.

²⁵ Yina ni bana na batekolo ya Bila, kisadi ya kento yina Labane pesaka na mwana ya yandi, Lasele. Yina ni bana nsambwadi ya Bila na Yakobi.

²⁶ Bantu nyonso yina kwendaka na Yakobi na yinsi ya Ngipiti, bana na batekolo ya yandi, vwandaka makumi sambanu na nsambwadi, ata kutanga bakento ya bana ya yandi.

²⁷ Na Ngipiti, Yosefi butaka bana zole. Lutangu ya bantu nyonso ya dikanda ya Yakobi, bayina kwendaka na Ngipiti, vwandaka makumi nsambwadi.

Yakobi na yinsi ya Ngipiti

²⁸ Yakobi fidisaka Yuda na sika ya Yosefi, samu ti Yuda lakisa Yosefi nzila ya kukwenda na Ngosene na sika ya Yakobi. Yakobi na bantu ya yandi kumaka na Ngosene.

²⁹ Yosefi kubikaka kipusu-pusu ya yandi ya mvita. Yandi yulukaka na yawu mpe yandi kwendaka na Ngosene, samu na kubwabana tata ya yandi, Isayeli. Kaka na ntangu yina Yosefi talaka tata ya yandi, Yosefi bwidilaka tata ya yandi na nzutu, yandi zingaka maboko na laka ya tata ya yandi mpe yandi dilaka mingi.

³⁰ Isayeli tubaka na Yosefi: «Ntangu yayi, mu lenda kufwa ya munu, samu ti mu me tala kizizi ya nge, mpe nge ke ntete moyo.»

³¹ Yosefi tubaka na bampangi ya yandi mpe na dikanda nyonso ya tata ya yandi: «Mu ke kwenda zonzila Falawo, mu ke tuba na yandi ti, bampangi ya munu na dikanda nyonso ya tata ya munu, bayina vwandaka na yinsi ya Kaana, bawu me kwiza na sika ya munu.

³² Bawu kele mivungi ya bibulu, bawu ke yunduluka mameme na bankombo. Bawu me kwiza na bibulu ya bawu, bangombe, mameme na bankombo. Bawu me nata bima nyonso yina kele ya bawu.

³³ Ntangu Falawo ke bokila beno mpe ke yufula beno ti yinki beno ke salaka,

³⁴ beno ke vutula ti beto bisadi ya nge, beto ke yunduluka bibulu, kubanda buntwenya ya beto tii ntangu yayi, mutindu vwandaka mpe bankooko ya beto. Na yina, beno ke zinga na kizunga yayi ya Ngosene, samu ti, bantu ya Ngipiti ke talaka nganzi mivungi nyonso ya mameme na bankombo.»

47

¹ Yosefi kwendaka zabisa Falawo, yandi tubaka: «Tata ya munu na bampangi ya munu me katuka na yinsi ya Kaana. Ntangu yayi bawu kele na kizunga ya Ngosene. Bawu me kwiza na bangombe ya bawu, na mameme, na bankombo, na bima nyonso ya bawu.»

² Na kati ya bampangi ya yandi, Yosefi bakaka bawu tanu, mpe yandi lakisaka bawu na sika ya Falawo.

³ Falawo yufulaka bampangi ya Yosefi: «Wapi kisalu yina beno ke salaka?» Bawu vutulaka:

«Beto bisadi ya nge, beto kele mivungi ya mameme na bankombo, mutindu vwandaka bankooko ya beto.»

⁴ Bawu tubaka na Falawo: «Beto me kwiza zinga na bunzenza na yinsi yayi, samu ti nsatu ya nene me kuma na yinsi ya Kaana, mpe matiti ya kudikila bibulu ke dyaka ve. Mulemvo ya nge, pesa beto muswa ya kuzinga na kizunga ya Ngosene.»

⁵ Falawo tubaka na Yosefi: «Tata ya nge na bampangi ya nge me kwiza na sika nge.»

⁶ Yinsi nyonso ya Ngipiti kele na maboko ya nge. Kwenda tula tata ya nge na bampangi ya nge na kizunga yina me lutila mbote. Bawu kwenda vwanda na kizunga ya Ngosene. Kana na kati ya bawu, nge zaba bayina me zaba mbote-mbote kisalu, tula bawu bamfumu ya bibulu ya munu.

⁷ Yosefi nataka tata ya yandi Yakobi, mpe yandi lakisaka yandi na sika ya Falawo. Na yina, Yakobi sakumunaka Falawo.

⁸ Falawo yufulaka Yakobi: «Nge me kuma na bamvula yikwa?»

⁹ Yakobi vutulaka na Falawo mutindu yayi: «Mu me kuma na bamvula nkama na makumi tatu (130). Mpe konso ntangu, mu vwandaka kwenda zinga na bayinsi ya bunzenza. Luzingu ya munu me vwanda ve ya yinda, yawu me vwanda ya mpasi. Yawu me fwanana ata fyoti ve na yinda ya luzingu ya bankooko ya munu, luzingu ya kwendaka tambula na bayinsi ya bunzenza.»

¹⁰ Yakobi sakumunaka dyaka Falawo, mpe yandi basikaka na yinzo ya Falawo.

¹¹ Yosefi pesaka tata ya yandi na bampangi ya yandi kisika ya kuzinga. Yandi pesaka bawu ntoto

na kati ya kizunga yina me lutila mbote na yinsi ya Ngipiti, na ntoto yina kele pene-pene na mbanza Lamesese, mutindu Falawo tumisaka yawu.

¹² Yosefi vwandaka pesa madya na tata ya yandi, na bampangi ya yandi, mpe na bantu nyonso ya dikanda ya tata yandi, mutindu vwandaka lutangu ya bawu.

Nsalulu ya Yosefi na ntangu ya nsatu ya nene

¹³ Madya vwandaka dyaka ve na yinsi nyonso samu ti, nsatu vwandaka me kuma ya kulutila. Na yinsi ya Ngipiti mpe na yinsi ya Kaana, bantu vwandaka tala mpasi mingi na nsatu.

¹⁴ Yosefi kutikaka mbongo nyonso ya bantu ya Ngipiti mpe ya bantu ya Kaana, mbongo yina ba vwandaka sumbila bambuma ya faline. Yandi nataka yawu na yinzo ya Falawo.

¹⁵ Ntangu mbongo ya bantu ya Ngipiti mpe ya bantu ya Kaana manisaka, bantu nyonso ya Ngipiti kwendaka tala Yosefi mpe bawu tubaka: «Pesa beto madya, nge zola ti beto kufwa na mantwala ya nge samu ti mbongo ke dyaka ve?»

¹⁶ Yosefi vutulaka: «Mutindu beno ke dyaka ve na mbongo, beno pesa munu bibulu ya beno mpe mu ke pesa beno madya.»

¹⁷ Na yina, bawu nataka bibulu ya bawu na sika ya Yosefi. Yosefi pesaka bawu madya mpe bawu pesaka Yosefi bangombe, bampunda, mameme, bankombo na bambulukuku. Ni mutindu yina ba salaka na mvula yina: Yosefi pesaka bawu madya, mpe bawu pesaka yandi bibulu nyonso ya bawu.

¹⁸ Mvula yina manisaka. Na mvula yina landaka, bawu kwendaka na sika ya Yosefi, mpe

bawu tubaka na yandi: «Mfumu ya beto, beto ke bumba ve nge yawu: Beto ke dyaka ve na mbongo mpe bibulu ya beto nyonso me kumaka yimeni ya nge. Yina me bikana na beto na kupesa nge, kaka ni bantzutu ya beto na bantoto ya beto.

¹⁹ Nge zola ti beto kufwa na mantwala ya nge, mpe ti bantoto ya beto kubikana ya mpamba? Sumba beto na bantoto ya beto na kupesa beto madya, mpe beto ke kuma bandongo ya Falawo, bantoto ya beto mpe ke kuma ya yandi. Pesa beto bambuma ya kukunda samu ti, beto kufwa ve, beto zinga. Mpe bantoto ya beto ke bikana ve ya mpamba.»

²⁰ Na yina, Yosefi sumbilaka Falawo bantoto nyonso ya Ngipiti. Bantu nyonso ya Ngipiti tekisaka bantoto ya bawu, samu ti nsatu lutilaka. Kubanda ntangu yina, yinsi nyonso kumaka mvwilu ya Falawo.

²¹ Yosefi kitulaka bantu bandongo ya Falawo, na bisika nyonso ya yinsi ya Ngipiti*.

²² Kasi, Yosefi sumbaka ve bantoto ya banganga-nzambi, samu ti banganga-nzambi vwandaka kuzwa kikunku ya madya ya bawu na sika ya Falawo mpe bawu vwandaka zinga na yawu. Ni yawu yina, bawu tekisaka ve bantoto ya bawu.

²³ Yosefi tubaka na bantu: «Bubu yayi, mu me sumba beno na bantoto ya beno mpe beno me kuma mvwilu ya Falawo. Bambuma yawu yayi, beno lenda kunda bilanga ya beno.

* **47:21** Na mabuku ya nkaka, ba sonikaka mutindu yayi: Yandi salaka ti bantu katuka na bisika nyonso ya yinsi ya Ngipiti, samu na kwenda zinga na bambanza

²⁴ Na ntangu ya kuyonzika bambuma, beno ke pesa kikunku ya tanu na sika ya Falawo. Na bikunku yiya yina ke bikana, beno ke kuzwa bambuma ya kukunda na ya kudya na bayinzo ya beno, beno na bana ya beno.»

²⁵ Bawu tubaka: «Mfumu, nge me vuukisa beto mpe nge me sadila beto mambu ya mbote. Na yina, beto me ndima na kuvwanda bandongo ya Falawo.»

²⁶ Ni yawu yina, Yosefi basisaka Musiku samu na mambu yina me tadila bantoto ya Ngipiti. Musiku yango ke ntete tii bubu yayi. Yawu ke na kutuba ti: Na ntangu ya kuyonzika bambuma, kikunku ya tanu fwana kupesama na sika ya Falawo. Kaka bantoto ya banganga-nzambi kele ve mvwilu ya Falawo.

Mambu yina Yakobi tubaka ntete yandi kufwa

²⁷ Bantu ya Isayeli zingaka na yinsi ya Ngipiti na kizunga ya Ngosene. Bawu kuzwaka bamvwilu mingi. Bawu butanaka mpe bawu kumaka mingi.

²⁸ Yakobi zingaka na Ngipiti bamvula kumi na nsambwadi. Luzingu ya yandi nyonso salaka bamvula nkama na makumi yiya na nsambwadi (147).

²⁹ Ntangu bilumbu ya lufwa ya Isayeli kumaka pene-pene, yandi bokilaka mwana ya yandi Yosefi, mpe yandi tubaka na yandi: «Kana nge zola munu, tula diboko ya nge na yisi ya dibunda ya munu mpe tuba na munu ti, nge ke lakisa munu luzolo ya nge mpe kukwikama ya nge: Mulemvo ya nge, kukunda munu ve awa na Ngipiti.

³⁰ Ntangu mu ke kufwa, nge ke katula munu na Ngipiti mpe nge ke kwenda tula munu na ndyamu ya bankooko ya munu.» Yosefi vutulaka: «Mu ke sala mutindu nge me tuba.»

³¹ Yakobi tubaka dyaka: «Kudya ndefi samu na dyambu yayi.» Na yina, Yosefi kudyaka ndefi, mpe Isayeli fukamaka na lweka yina vwandaka yintu ya mfulu ya yandi.

48

Yakobi sakumunaka bana ya Yosefi

¹ Na manima ya mambu yina lutaka, ba tubaka na Yosefi ti, tata ya nge ke na kimbevo. Yosefi bakaka bana ya yandi zole Manase na Efalayime.

² Ba zabisaka na Yakobi ti: «Mwana ya nge Yosefi ke na kwizaka samu na kutala nge.» Isayeli salaka ngolo ya kuvumbuka mpe yandi vwandaka na mfulu.

³ Yakobi tubaka na Yosefi: «Nzambi-Mpungu monikinaka munu kuna na Luze, na yinsi ya Kaana mpe yandi sakumunaka munu.

⁴ Yandi tubaka na munu: “Mu ke pesa nge mabuta, mu ke sala ti nge buta bana mingi, mu ke sala ti nge vwanda nkooko ya makanda ya mingi ya bantu. Mu ke pesa yinsi yayi na bana ya nge. Yawu ke vwanda mvwilu ya bawu ya bantangu nyonso.”»

⁵ Bana zole yina nge me buta kwaku na Ngipiti ntete mu kwiza na sika ya nge, bawu ke vwanda bana ya munu. Efalayime na Manase ke vwanda bana ya munu mutindu Lubene na Simewone.

⁶ Kasi, bana yina nge ke buta na manima ya bawu, bawu ke vwanda bana ya nge. Bawu ke

kuzwa difwa ya bawu na manima ya bampangi ya bawu.

⁷ Ntangu mu katukaka na Mezopotami, Lasele kufwaka na mantwala ya munu na nzila, kuna na yinsi ya Kaana, ntama mingi ve na mbanza Efalata. Ni kuna mu kundaka yandi na nzila ya Efalata, mbanza yina ba ke bokilaka mpe Betelemi.

⁸ Isayeli talaka bana ya Yosefi mpe yandi tubaka: «Yayi ba nani?»

⁹ Yosefi vutulaka na tata ya yandi: «Yayi ni bana ya munu, bana yina Nzambi me pesa munu awa na Ngipiti.» Yakobi tubaka: «Nata bawu pene-pene ya munu samu ti, mu sakumuna bawu.»

¹⁰ Meso ya Isayeli vwandaka tala dyaka mbote ve samu na buboba. Yosefi belimisaka bana ya yandi, mpe Isayeli bumbasanaka na bawu mpe yandi fibaka bawu.

¹¹ Na manima, Isayeli tubaka na Yosefi: «Mu vwandaka banza ti mu ke tala dyaka ve kizizi ya nge, kasi Nzambi me sala ti mu tala mpe bana ya nge.»

¹² Yosefi katulaka bana na nkata ya tata ya yandi. Yandi fukamaka kizizi na ntoto.

¹³ Yosefi simbaka bana ya yandi zole. Efalayime vwandaka na diboko ya bakala ya Yosefi, na lweka ya diboko ya kento ya Isayeli. Manase vwandaka na diboko ya kento ya Yosefi, na lweka ya diboko ya bakala ya Isayeli. Yosefi belimisaka bawu na Isayeli mutindu yina.

¹⁴ Isayeli lambulaka diboko ya yandi ya lubakala, yandi tulaka yawu na zulu ya yintu ya Efalayime yina vwandaka leki. Yandi tulaka

diboko ya yandi ya lumoso na zulu ya yintu ya Manase. Na kutala mbote, ni Manase vwandaka mwana ya ntete. Kasi, Isayeli sobisaka maboko na kutula diboko ya yandi ya lumoso na zulu ya yintu ya Manase.

¹⁵ Isayeli sakumunaka Yosefi mutindu yayi:
«Nzambi yina, batata ya munu Abalayami na Isaaki
tambulaka na ntadisi ya yandi,
Nzambi yina vwandaka Muvungi ya munu ya
bantangu nyonso tii bubu yayi,
¹⁶ mbazi yina vwandaka kuula munu na bampasi
nyonso,
bika ti yandi kusakumuna bana yayi!
Bika ti nkumbu ya munu mpe nkumbu ya batata
ya munu Abalayami na Isaaki, yawu kuz-
imbana ve samu na bana yayi!
Bika ti bawu kubutana mpe bawu kukuma mingi
na kati ya yinsi!»

¹⁷ Yosefi talaka yimbi samu ti tata ya yandi tulaka diboko ya yandi ya lubakala na zulu ya yintu ya Efalayime. Na yina, yandi kukatula diboko ya lubakala ya tata ya yandi na zulu ya Efalayime, samu na kutula yawu na zulu ya yintu ya Manase.

¹⁸ Yosefi tubaka na tata ya yandi: «Tata, kusala mutindu yina ve! Ni yandi yayi kele mwana ya ntete. Tula diboko ya nge ya lubakala na zulu ya yintu ya yandi.»

¹⁹ Kasi, tata ya yandi mangaka mpe yandi kutuba: «Mwana munu, mu zaba. Mu zaba ti yandi mpe ke kuma dikanda ya nene, yandi mpe ke vwanda muntu ya nene. Kasi, leki ya yandi ke lutila yandi mpe bana ya yandi ke kuma makanda mingi.»

²⁰ Na kilumbu yina, yandi sakumunaka bawu mutindu yayi: «Bantu ya Isayeli ke banda na kutangunaka bankumbu ya beno samu na kusakumuna bantu. Ba ke tuba: “Bika ti Nzambi kusala na nge mutindu yandi salaka na Efalayime mpe na Manase!”» Na kusala mutindu yina, Isayeli tulaka Efalayime na mantwala ya Manase.

²¹ Isayeli tubaka na Yosefi: «Mu ke dyaka ntama ve na lufwa, kasi Nzambi ke vwanda na beno. Yandi ke vutula beno na yinsi ya bankooko ya beno.

²² Munu, mu me pesa nge ntoto ya Sekeme. Yawu kele kikunku ya kulutila na bikunku ya bampangi ya nge. Mu nwanisaka ba-Amoli na mbele ya muzingu mpe na munani ya mvita, samu na kuzwa ntoto yina.»

49

Yakobi sakumunaka bana ya yandi kumi na zole

¹ Yakobi bokilaka bana ya yandi mpe yandi zabisaka bawu mutindu yayi:

«Beno vukana kisika mosi
mpe mu ke zabisa beno
mambu yina ke kumina beno
na bilumbu yina ke kwiza.

² Beno vukana kisika mosi
mpe beno kuwa,
beno bana ya Yakobi.

Beno kuwa Isayeli, tata ya beno.

³ Lubene, nge ni mwana ya munu ya ntete,
mbuma ya ntete ya mabuta ya munu.

Ntangu mu vwandaka ntete na ngolo ya munu
nyonso.

Nge me lutila bampangi ya nge nyonso

Nge me lutila na buzitu mpe na ngolo.

⁴ Nge kele mutindu maza ya mwila yina me luta
ndilu,

mpe nge ke lutila dyaka bampangi ya nge ve

nge vukisaka mfulu na kento ya tata ya nge,

na kusala mutindu yina,

nge sumunaka mfulu ya munu.

⁵ «Simewone na Levi ke bampangi,

kiwisa ya bawu kele samu na kusala yimbi.

⁶ Mu ke kota ve na mfundu ya bawu.

Mu ke vukana ve na bawu.

Na nkele ya bawu,

bawu kufwaka bantu.

Na kilengi ya bawu,

bawu zengaka misisa ya makulu ya bangombe.

⁷ Nkele ya bawu kuvwanda ya kusiingwa,

yawu kele ya yimbi!

Kudasuka ya bawu kuvwanda ya kusiingwa!

Yawu ke na kyadi ve.

Mu ke tula nkabwani na bana ya bawu na yinsi ya

Yakobi,

mu ke mwangisa bawu na yinsi ya Isayeli.

⁸ «Yuda, bampangi ya nge ke kembila nge.

Nge ke yala bambeni ya nge.

Bampangi ya nge ke fukama na mantwala ya nge.

⁹ Yuda kele mutindu nkosi ya ntwenya

yina me katuka na kufwa bibulu.

Yandi ke fukamaka mpe ke lalaka mutindu nkosi,

mutindu nkosi ya kento:

nani ke lenda na kutelemisa yandi?

10 Mukawa ya kintinu ke katuka ve na dikanda ya Yuda.

Yinti ya lutumu yina kele na kati-kati ya makulu yandi,

ke katuka ve tii ntangu Silo ke kwiza,
bantu nyonso ke tumama na yandi.

11 Yandi ke kanga mbuluku ya yandi na yinti ya vinu,

yandi ke kanga mwana ya mbuluku ya yandi
na yinti ya mbote ya vinu.

Yandi ke sukula binkuti ya yandi na vinu,
kiyunga ya yandi na maza ya bambuma ya vinu.

12 Meso ya yandi ke kuma mbwaki samu na vinu,
meno ya yandi ke kuma mpembe samu na miliki.

13 «Zabulone ke zinga na kumu ya mubu.

Yandi ke vwanda na kisika yina babwatu ya nene
ke telamaka.

Yinsi ya yandi ke yalumuka tii na mbanza Sidone.

14 «Isakale kele mbuluku yina kele na ngolo,
yina ke lalaka na kati-kati ya bampaka.

15 Yandi talaka ti,
kisika ya kupema vwandaka mbote
yinsi yina vwandaka kitoko.

Yandi betamaka samu na
kutula bizitu na digembo.

Yandi kotaka na kisalu ya bundongo.

16 «Dane ke fundisa bantu ya yandi mutindu ki-
fumba mosi ya Isayeli.

17 Bika ti Dane kuvwanda nyoka yina kele na nzila,
yandi kuvwanda mutindu mpidi
yina ke tatikaka bikodya ya mpunda

samu na kubwisa kinati ya yawu na manima.

¹⁸ «Mu me sala kivuvu ya munu na mpulusu ya Yave.

¹⁹ «Ngade, nkonga ya binwani ke na kunwanisa yandi,
kasi ni yandi me baluka na kunwanisa mpe kulanda bawu.

²⁰ Asele, ntoto ya yandi ke buta madya mingi.
Yandi ke pesa madya yina me lunga na ntinu.

²¹ «Nefetali kele nkabi yina ke na kimpwanza.
Yawu ke na kubuta bana ya kitoko.

²² «Yosefi kele mutwikila ya yinti yina ke butaka bambuma,
mutwikila ya yinti yina ke butaka pene-pene ya yinto.
Bintala ya yawu ke lutila bibaka ya lupangu na yinda.

²³ Ba me sombola yandi,
ba me losila yandi madyonga,
bambeni ya yandi, bikubudi-madyonga.

²⁴ Kasi, yandi me simba mbote munani ya yandi ya mvita,
maboko ya yandi ke kaka ngolo,
na lulendo ya Nzambi ya Yakobi,
Muvungi, Ditadi ya Isayeli.

²⁵ Na Nkumbu ya Nzambi ya tata ya nge,
bika ti yandi kusadisa nge!
Na Nkumbu ya Nzambi-Mpungu,
bika ti yandi kusakumuna nge,

na balusakumunu ya mvula yina ke katukaka na zulu,
na balusakumunu ya maza yina ke katukaka na yisi ya ntoto,
na balusakumunu ya kubuta mingi ya bakento na bibulu.

²⁶ Balusakumunu yina tata ya nge ke na kupesa, yawu me lutila balusakumunu ya myongo yina kele katuka ntama,
yawu me lutila bimvwama ya myongo ya fyoti yina kele katuka ntama.

Bika ti yawu kulumuka na zulu ya yintu ya Yosefi, na mbunzu ya muntu yina ba me byeka na kati ya bampangi ya yandi!

²⁷ «Bezame kele yimbwa ya mfinda yina ke pasulaka musuni.

Na suka, yandi ke kudyaka kibulu yina yandi me kufwa.

Na nkokila, yandi ke kabulaka bibulu yina yandi me kuzwa.»

²⁸ Yina ni bifumba kumi na zole ya Isayeli. Ni mambu yina tata ya bawu zonzaka na bawu samu na kusakumuna bawu. Yandi pesaka na konso muntu lusakumunu yina fwanakanaka na yandi.

Lufwa ya Yakobi

²⁹ Yakobi pesaka bana ya yandi ntumunu yayi: «Ntangu mu ke kwenda vukana na bankooko ya munu yina kufwaka, beno ke tula munu na ndyamu, kisika mosi na batata ya munu, na ntadi yina kele na bilanga ya Efelone, mu-Iti.

³⁰ Ni ntadi yina kele na kati ya bilanga ya Makepela, na kisika yina ke talasanaka na Mamele, kuna na yinsi ya Kaana. Abalayami sumbaka bilanga yina na sika ya Efelone, mu-Iti, samu na kutulaka bantu ya yandi kuna.

³¹ Ni kuna ba tulaka Abalayami na kento ya yandi Saala. Ni kuna ba tulaka Isaaki na kento ya yandi Lebeke. Munu mpe, ni kuna mu tulaka Leya.

³² Ba sumbaka bilanga na ntadi yina kele na kati ya yawu na sika ya bana ya Ete.»

³³ Ntangu Yakobi manisaka na kupesa bantu-munu na bana ya yandi, yandi lalaka dyaka, mpe yandi vutulaka mwela. Yandi kwendaka vukana na bankooko ya yandi yina kufwaka.

50

Nzikulu ya Yakobi

¹ Yosefi kwendaka kubwa na nzutu ya tata ya yandi. Yandi bandaka na kudila mpe na kufiba yandi na kizizi.

² Yosefi tumisaka minganga ya yandi na kuyumisa nzutu ya tata ya yandi na manganga. Minganga tulaka nzutu ya Isayeli manganga.

³ Bawu salaka bilumbu makumi yiya samu na kuyumisa mvumbi. Bantu ya Ngipiti dilaka Isayeli bilumbu makumi nsambwadi.

⁴ Ntangu bilumbu ya kyadi manisaka, Yosefi tubaka na bantu yina vwandaka sala na yinzo ya Falawo: «Mulemvo ya beno, kana beno zola munu, beno kwenda tuba na Falawo mutindu yayi:

⁵ Tata ya munu tubaka na munu dyambu yayi, samu ti mu kudila yawu ndefi, yandi tubaka: “Mu me kuma pene-pene na lufwa. Tuba na munu ti, nge ke tula munu na ndyamu yina mu timunaka na yinsi ya Kaana.” Ni yawu yina, mu ke na kulomba na nge na kupesa munu muswa ya kwenda tula tata ya munu kuna. Na manima mu ke vutuka.»

⁶ Falawo vutulaka: «Kwenda tula tata ya nge na ndyamu, mutindu yandi didisaka nge ndefi.»

⁷ Na yina, Yosefi kwendaka tula tata ya yandi na ndyamu. Yandi vwandaka na bisadi nyonso ya Falawo, bakuluntu ya yinzo ya Falawo na bamfumu nyonso ya yinsi ya Ngipiti,

⁸ dikanda nyonso ya Yosefi, bampangi ya yandi mpe dikanda nyonso ya tata ya yandi, bawu nyonso kwendaka. Kaka bakento na bana ya fyoti bikanaka kuna na kizunga ya Ngosene, na bangombe na mameme na bankombo.

⁹ Yosefi kwendaka na bipusu-pusu ya mvita mpe nyonso yina ke kwendaka na yawu. Nkonga ya bantu vwandaka ya nene mingi.

¹⁰ Bawu kumaka na Ngolene-Atade, kisika yina kele na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani. Ni kuna bawu salaka matanga ya nene ya nzikulu. Yosefi kotaka kifwidi ya tata ya yandi bilumbu nsambwadi.

¹¹ Ba-Kaanani yina vwandaka zinga na yinsi yina, bawu talaka matanga yango ya nzikulu kuna na Ngolene-Atade. Bawu tubaka: «Ya kele kifwidi ya nene samu na yinsi ya Ngipiti!» Ni yawu yina, ba pesaka kisika yina nkumbu Abele-Miselayime, yina zola kutuba «Kifwidi ya Ngipiti.»

Kisika yango kele na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani.

¹² Bana ya Yakobi salaka, samu na tata ya bawu, mambu yina yandi tumisaka bawu na kusala.

¹³ Bawu nataka nzutu ya tata ya bawu na yinsi ya Kaana mpe bawu tulaka yandi na ndyamu, na ntadi ya bilanga ya Makepela, bilanga yina Abalayami sumbaka na Efelone, mu-Iti, samu na kutulaka bantu ya yandi. Bilanga yango vwan-daka na kisika yina ke talasanaka na Mamele.

¹⁴ Na manima ya kutula tata ya yandi na ndyamu, Yosefi vutukaka na Ngipiti na bampangi ya yandi, na bayina nyonso kwendaka na yandi, na nzikulu ya tata ya yandi.

Nsukunu ya luzingu ya Yosefi

¹⁵ Ntangu bampangi ya Yosefi talaka ti tata ya bawu me kufwa, bawu tubaka: «Kuzaba ve kana Yosefi ke baka beto mutindu bambeni ya yandi mpe kana yandi ke vutula beto yimbi nyonso yina beto salaka yandi.»

¹⁶ Na yina, bawu fidisaka muntu na kwenda zabisa Yosefi mutindu yayi: «Ntete tata ya nge kufwa, yandi pesaka ntumunu yayi:

¹⁷ “Beno ke tuba na Yosefi ti, mulemvo ya nge, lemvokila yimbi ya bampangi ya nge, na disumu ya bawu. Bawu salaka nge yimbi. Kasi ntangu yayi, mulemvo ya nge, lemvokila yimbi ya bisadi ya Nzambi ya tata ya nge.”» Ntangu ba zabisaka Yosefi mambu yina, yandi bandaka na kudila.

¹⁸ Bawu mosi bampangi ya Yosefi, kwendaka na sika ya yandi. Bawu fukiminaka yandi mpe bawu tubaka: «Beto kele bandongo ya nge.»

¹⁹ Kasi Yosefi tubaka: «Beno vwanda ve na boma. Beno ke na kubanza ti mu ke baka kisika ya Nzambi?»

²⁰ Beno kanisaka na kusala munu yimbi, kasi Nzambi kanisaka na kusala mambu ya mbote, samu na kulungisa mambu yina ke na kusalama bubu yayi. Yawu me salama samu na kuvuukisa luzingu ya dikanda ya nene ya bantu.

²¹ Na yina, beno vwanda ve na boma. Mu ke sadisa beno, na bana ya beno na kupesaka beno, bima yina beno ke vwanda na yawu nsatu.» Yandi kindisaka bawu mpe yandi zonzilaka bawu na luzolo nyonso.

²² Yosefi zingaka na yinsi ya Ngipiti yandi na dikanda nyonso ya tata ya yandi. Yandi zingaka bamvula nkama na kumi (110).

²³ Yosefi talaka mbutukulu ya bana na batekolo ya mwana ya yandi Efalayime. Yosefi kulisaka bana ya Makile, mwana ya Manase.

²⁴ Yosefi tubaka na bampangi ya yandi: «Mu me kuma pene-pene ya lufwa. Ya tsyelika, Nzambi ke sadila beno mambu ya mbote. Yandi ke basisa beno na yinsi yayi, samu na kunata beno na yinsi yina yandi kudyaka ndefi na kupesa na Abalayami, na Isaaki mpe na Yakobi.»

²⁵ Na manima, Yosefi didisaka bana ya Isayeli ndefi, yandi tubaka: «Beno kudyaka ndefi ti, ntangu Nzambi ke sadila beno mambu ya mbote, beno ke baka mikwa ya munu mpe beno ke nata yawu.»

²⁶ Yosefi kufwaka na bamvula nkama na kumi (110). Ba yumisaka nzutu ya yandi mpe ba tulaka yawu na sanduku, kuna na Ngipiti.

Mambu ya Nzambi
The Holy Bible in the Kitoba language of Congo
Bible entier en Kituba de Congo-Brazzaville

copyright © 2025 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kituba)

Contributor: Wycliffe USA

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files dated 14 May 2025

a854b3e0-daa0-5e79-9026-5b48865cc4ea